

VÁLASZTÁSI KORTESDALOK BÉKÉSRŐL (1896–1905),
A JANTYIK MÁTYÁS MÚZEUM TÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYÉBŐL

– S. Turcsányi Ildikó –

„**Kortesdal, kortesnóta:** a politikai dal alkalmi csoportja, választáskor a pártot és jelöltjét dicsérrő vagy az ellenfelet ócsárló dal. Részben a szavazókat toborzó kortes, részben más félnépi figurák szereztek a szövegeket, ők maguk névtelenségben maradtak, szóbeliségbe került alkotásaik esetleg változhattak is. Korabeli divatos népdal vagy magyar nóta dallamára húzták rá a szövegeket, melyek a szellemi közelharcok megvívása után azonnal feledésbe merültek. A kortesdalok az 1848 előtti követválasztások idején keletkeztek, ezek még kisenemesi szemléletűek, csak 1867 után váltak valamelyest népibbé és a két háború között lassan el is enyésztek. Többsége szólamszerű, kíméletlenül és olykor ízléstelenül személyeskedő és formai szempontból is igénytelen. Kettő vagy négy sorosak, az elsőket deklamálták, az utóbbiakat énekeltek. Majdnem kivétel nélküli a páros rím és a nyolc szótag.”¹

Múzeumunk a dualista Magyarország politikailag talán legmozgalmasabb időszakának, a századforduló környékének három egymást követő választási küzdelméből őriz ilyen jellegű propagandaanyagokat. 1896-ból 6 plakát, 15 kortesdal, 1901-ből 6 plakát, 19 dal, míg az 1905. évi választások idejéből 33 dal került az 1980-as években ajándékként történeti gyűjteményünkbe. A politikai közélet nyugalmának felbomlását jelző, néha durva hangvételű szórólapok a magyarországi választási küzdelmek fokmérői is lehetnek. Maguk a választások a kiegyezéssel fontos és kényes eszközei voltak, hiszen a dualista politikai berendezkedés egyik alappillére az alkotmányosság, a népképviselési elv alapján felálló országgyűlés volt. Mivel a hatalmon levők nyugodt kormányzásához kényelmes parlamenti többség megszerzésére volt szükség, a választások befolyásolására szinte minden eszközt bevetettek. Az első védvonalat az európai átlaghoz képest igen szűk választójog jelentette,² ezt erősítette a második erődvonal, a „választási geográfia”, a választói kerületek beosztása. Erről törvényileg is intézkedtek, bár a mindhárom említendő választás idején érvényben levő 1874. évi XXXIII. törvényekben nincs részletezve a választókerületek beosztása. Erre a törvény 120. §-a utal, amiben így rendelkeztek: „Az 1848. V. tc. 5. §-a és az 1848. erdélyi II. tc. 7. §-a azon módosítással, melyet ezeken az 1868. XXX. és XLIII. törvények, valamint az 1873. XXXIV. tc. tesznek, érvényben maradnak.” – a választókerületek pontos felsorolását ugyanis az 1848. évi V. törvény 5. §-a tartalmazza. Gondosan ügyeltek arra,

¹ MNL 1980. III. 279; SZABÓ 1991. 230.

² Lásd lentebb, az 1901. évi kortesdalok ismertetésénél.

hogy a könnyebben befolyásolható, a kormánypárthoz lojális vidékek több, a hagyományos ellenzékiek kevesebb képviselőt küldhessenek. Így fordulhattak elő olyan aránytalanságok, hogy míg az erdélyi, főleg németek lakta Berecken 108, Abrudbányán 295, addig a budapesti VI. és VII. kerületben 18 000 választójogosult³ dönthetett egy-egy mandátum sorsáról.

Békés megyéből a már említett 5. § alapján összesen 6 képviselő kerülhetett az országgyűlés alsóházába, ebből 4 a törvényben meghatározott választókerületből (Békéscsaba, Békés, Szarvas, Gyula), míg kettőt a megye delegálhatott. Mivel azonban az előbbi törvény 6. §-a szerint „*minden egy követ választása végett egy külön választókerületnek kell alakíttatni, s mindegyik választókerület csak egy országgyűlési követet választ*”, az említettekén kívül még két kerületet kellett kijelölni, így követválasztási székhellyé lépett elő Gyoma és Orosháza is. (Csupán összehasonlíthatóképpen – napjainkban 7 egyéni választókerület van megyénkben: Békés, Békéscsaba, Gyula, Mezőkovácsháza, Szarvas, Szeghalom, Orosháza.)

Végül jött maga a választás furfangos kortesfogásokkal, itatással, vesztegetéssel, nemegyszer szuronyokkal. Persze nem minden választás volt erőszakos, nem mindenütt volt korrupció. A kormánypártnak is, az ellenzéknek is voltak „ingyen”, vagyis meggyőződéses szavazókból álló kerületei. Ezek közé tartozott a békési is, „*néhai Irányi hű választói*” – ahogy egy újság fogalmaz,⁴ ahol 1872 óta töretlen volt a Függetlenségi Párt iránti bizalom. 1872-től 1892-ben bekövetkezett haláláig Irányi Dániel, majd dr. Meskó László (1855–1922) képviselte városunkat.

1896

1896 első éjjelén országszerte megkondultak a templomharangok, ezzel jelezve a millennium évének kezdetét. A honfoglalás ezredik évfordulójának megünneplése fontos volt az ország egész lakossága számára, kulturális téren élénkséget és izgalmas eseményeket hozott, míg a századvég erőteljes politikai csatározásaiban egy kis szélcsendet, megnyugvást. Az ünnepi készülődés az ország központjában, az ekkoriban világvárossá növekvő Budapesten volt a legnagyobb. Május 2-án Ferenc József ünnepélyes keretek közt megnyitotta az ezredévi kiállítást a Városligetben, felavatta a kontinens első földalattiját, május 4-én megnyílt a Műcsarnok. Június 8-án az országgyűlés alsó- és felsőházának együttes ünnepi ülésére került sor az új Országháza Kupola-csarnokában, a király részvételével. (A már évek óta épülő, és még ezután is évekig készülő, ma Budapest jelképeinek számító épület csupán kívülről volt kész, még az év végén összeülő új országgyűlés is régi helyén, a Sándor⁵ utcában székelt.) Szeptember 27-én fényes külsőségek mellett, több európai

³ HANÁK 1985. 3.

⁴ Békés, 1901. március 10. 3.

⁵ Ma Bródy Sándor utca.

uralkodói család jelenlétében megnyitották az újonnan szabályozott al-dunai Vaskapu-szorost (a forgalom csak 1898-tól indulhatott meg). Október 4-én átadták a forgalomnak a Ferenc Józsefről elnevezett Duna-hidat (ma Szabadság híd), 25-én megnyílt a Lechner Ödön tervei alapján készült Iparművészeti Múzeum. Az év folyamán az ország 7 nevezetes pontján ezredéves emlékeket emeltek (Pusztaszer, Munkács, Pannonhalma, Brassó, Zoborhegy, Zimony, Dévény), a Budapesten egyre-másra megnyíló nemzetközi kongresszusok pedig a kulturális élet folyamatos pezsgését jelezték (nemzetközi hírlapírói ~, interparlamentáris béke ~, nemzetközi állatvédő ~, országos tűzoltó ~, közművelődési egyesületek ~, nemzetközi gazda ~, közegészségügyi és orvosügyi ~, művészettörténeti ~). Az ezredéves kiállítás és ezzel az ünnepi évet november 3-án, Ferenc József jelenlétében, ünnepélyes külsőségek közepette zárták le. Az idővel feledésbe merülő eseményeken, lebontott kiállítási építményeken túl az ünnepi év maradandó hatása leginkább az oktatásban volt érezhető: szeptember 1–5. között országszerte 400 millenáris népiskolát nyitottak.

Bár a millenniumi ünnepségsorozat már akkor is Budapest központú volt, vidéken is megemlékeztek honfoglalásunk 1000. évfordulójáról, ha szerényebben is. Már említettük az ezredéves emlékművek avatását és a népiskolákat. Az ünnepélyek sorrendjét meghatározni hivatott országgyűlési bizottság május 9-re minden iskolában kötelezően megtartandó megemlékezést, május 10-re a templomokban hálaadó istentisztelet megtartását írta elő. Ennek megfelelően Békésen május 9-én az iskolás gyermekeknek ünnepélyt rendeztek, melyet kirándulással és megvendégeléssel fejeztek be. Május 10-én a református templomban Kecskeméti Ferenc lelkész, a katolikus templomban Knie Antal plébános, a görögkeletiben Popovics Elek, az izraelita templomban pedig Büchler Gyula rabbi tartott hálaadó istentiszteletet. A község vezetősége díszközgyűlést tartott, itt dr. Hajnal István méltatta az évforduló jelentőségét, leleplezték Jantyik Mátyás Kossuth-arcképét. (A festmény – restaurált, felújított állapotban – ma is Békésen van, a múzeum képzőművészeti gyűjteményét gazdagítja.)

A fővárosban fényes, vidéken halványabb ünnepségsorozat csak időlegesen jelentett békét a politikai életben, hiszen 1896 őszén országgyűlési választásokra került sor. Október 5-én a király feloszlatta a parlamentet és az október 28. – november 4. közötti időszakra országgyűlési képviselő-választásokat írt ki Magyarországon. A korszak legkedveltebb hetilapjában, a Vasárnapi Újságban így írnak róla: *„Az ezredéves ünnepekre kitűzött lobogókat országszerte fölváltották a választási zászlók. A választók hamar sorakoztak a lobogók alá, sok idő nincs október 28ikáig, mikor az első választások megkezdődnek, még pedig e napon legalább is a kerületek felében. A választási mozgalmak rég voltak ily élénkek. Annyi sok párt nem is állt még nálunk egymással szemben, mint most s a pártok sűrűn tűzik ki jelöltjeiket. Egyhangú választás kevés helyen lesz, s alkalmasint sok pótválasztásban kell eldőlni*

a végleges eredménynek...⁶ A választások jelentősége Budapesten elhalványodott a millenniumi ünnepek fénye mellett, vidéken azonban nagy erővel folytak a politikai csatározások. *„Ilyen rövid idő még nem volt a választási mozgalmakra, mint most. De azért országszerte nagy a korteskedés. Sok kerületben nem egykönnyen tájékozzák magokat a pártok, a jelölések még most is tartanak, visszalépések gyakoriak. Alig van kerület, hol egyhangú választás lesz. Az ellenzéki pártok közül a néppárt indult a legszervezettebben az ütközetbe, kivált a felvidéken s a Dunántúl. A függetlenségek Kossuth pártjának jósolják, hogy ők lesznek legtöbben a baloldali pádokon, mint ellenzék. A fővárosban a választási mozgalom még soha nem folyt oly csendesen, mint most...⁷* – tudósít a hetilap.

Természetesen nagy volt a korteskedés Békésen is. Múzeumunk névadója, Jantyik Mátyás festőművész rajzaiban meg is örökítette a vidéki korteskedés pillanatait, talán épp békési élményei hatására. A Vasárnapi Újságban nyomtatásban is megjelentek ezek a korrajzok. A képviselőjelölt fogadtatása című vízfestmény,⁸ A kortesek,⁹ A képviselőjelölt programbeszéde¹⁰ és A szavazatszedő bizottság előtt¹¹ című rajzok jól érzékeltetik a századvégi vidéki választások hangulatát (1–4. kép). A kisvárosok politikai életének legnagyobb, legkézzelfoghatóbb eseményei közé tartoztak ezek a rendre megismétlődő kortesharcok, még akkor is, ha a tényleges szereplők, a szavazati joggal bíró férfiak csak a lakosság töredékét jelentették. Nyoma sem volt még ekkor az általános választójognak, bár egyes ellenzéki pártok programjában már találkozhatunk e követeléssel. 1896-ban Magyarország lakosságának csak mintegy 6%-a volt jogosult a szavazásra, ez Békés akkori 25 ezres lakosságából csak mintegy másfélezer férfit jelentett. Nekik szóltak az alább ismertetendő felhívások, plakátok, kortesdalok.¹²

Mint fentebb említettük, városunk hagyományosan ellenzéki választókerület, ahol 1896-ban két jelölt szállt harcba a képviselőségért. Dr. Meskó László és Dr. Igaz Pál ügyvédek, bár a Függetlenségi és 48-as párthoz tartoztak, annak más-más szárnyát képviselték. Dr. Meskó Lászlót, aki Nyíregyházán lakva látta el feladatát (ezt a kortesversekben ellenfelei ki is hangsúlyozzák) a párt Kossuth Ferenc-féle szárnya támogatta. A választásokon – azon túl, hogy az előző ciklusban is őt

⁶ Vasárnapi Újság, 1896. október 18. 705.

⁷ Vasárnapi Újság, 1896. október 25. 725.

⁸ Vasárnapi Újság, 1896. november 1. 737.

⁹ Vasárnapi Újság, 1896. november 1. 738.

¹⁰ Vasárnapi Újság, 1896. november 1. 738.

¹¹ Vasárnapi Újság, 1896. november 1. 739.

¹² Fontosnak tartottuk a dalokat teljes terjedelmükben idézni, míg az egyéb dokumentumoknál csupán a jellemző részeket közöltük. A daloknál törekedtünk a betűhív leírásra, még ha ez helyenként ellentekint is mai helyesírásunkkal; továbbá ügyeltünk az írásképe és a szedés mód hű tükrözésére is (lásd félkövér, verzál, kapitális szedések). Az egyéb dokumentumoknál azonban a mai szemmel nézett legdurvább hibákat javítottuk.

küldte a község az országgyűlésbe – ki is használta a békésiek közismert Kossuth-kultuszát. Kossuth Lajost még 1889-ben, amikor az 1879. évi 50. törvénycikkre támaszkodó, közfelháborodást okozó kormánydöntés következtében elvesztette magyar állampolgárságát, több város és község mellett Békésen is díszpolgárrá választották, s Kossuth-alapítványt létesítettek. 1894-ben budapesti temetésére 12 tagú hivatalos küldöttséget delegált a képviselő-testület, de tisztelete oly nagy volt, hogy Békésről összesen 64-en vállalkoztak az útra, vettek részt a szertartáson. Ebből az alkalomból nevezték el az akkor még Vasút utcát Kossuth utcának, s a következő évben megbízták Jantyk Mátyást egy Kossuth-arckép megfestésével, amely – mint láttuk – 1896-ra készült el. (A Kossuth-kultuszt egyébként Meskó László ellenfelei is kihasználták, hisz az ellene íródott kortesversekben nemegyszer kihangsúlyozták, hogy ő maga nem vett részt a temetésen.)

A másik ellenzéki jelölt, Dr. Igaz Pál, akit sárréti származásával választói inkább maguk közül valónak érezték, a Függetlenségi és 48-as párt erdélyi bázisú, Ugron-párti szárnyához tartozott.

A Kossuth-féle szárny már a választások előestéjén, az országgyűlés feloszlásakor igyekezett propagálni önmagát. Az 1896 októberében Budapesten kiadott „Szózat a választókhöz” címzésű plakátján főbb irányelveit és az azokhoz való töretlen hűséget hangsúlyozták. Ezek: perszónálunió, független Magyarország, általános szavazati jog és titkos szavazás, a mezőgazdaság, az ipar és a közigazgatás gondjainak megoldása, nemzetiségi kérdés rendezése.

„Mi, az országgyűlési függetlenségi és 48-as pártnak tagjai, kik a magyar függetlenség eszméjétől elválaszthatatlannak tartottuk és tartjuk a haladást a szabadság és szabadelvűség terén minden irányban...

...soha nem fogatkozott az elhatározás, küzdeni a végletekig minden kormány ellen, mely az 1867-iki kiegyezés és jogfeladás alapján áll és küzdeni minden párt ellen, mely ez alapot elfogadja, mert ez alapon hazánk állami önállóságát elérni nem lehet, csakis tért veszteni és visszafelé esni, mert a közös ügyek az önállóság eszméjét kizárják...

...

A mi pártunk nem személyek pártja, de elveké, a személyek kidőlnek, az elvek maradnak, a személyek engedhetnek az emberi gyarlóságoknak, változtathatnak meggyőződést, de az elvek tiszta világában a változás lehetetlen, nekünk ez kell, mert a mi alapunk az elv, ha elveink nem változhatlanok, alapunk inog és sülyedez lábaink alatt.

...

Követeljük azt, hogy Magyarország legyen önálló, független magyar állam, ügyeit intézze függetlenül, szabadon és minden más ország beavatkozásától menten.

...

Magyarország és az osztrák örökös tartományok között semmi más kapocs ne legyen, mint az uralkodó személye.

...

Követeljük a választási jog kiterjesztését egész a magyarul írni és olvasni tudáshoz kötött általános szavazati jogig, a választó-kerületek igazságos beosztását, a titkos szavazás behozatalát.

...

Óhajtjuk a magyar állami egység szemelőtt tartása mellett a nemzetiségi kérdésnek igazságos megoldását...¹³

Az 1896-os országgyűlési választások békési kortesharcainak emlékét őrző dokumentumok időrendi sorát is a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-féle szárnyának plakátja nyitotta, 1896. október 7-i keltezéssel. Tudósított Meskó László jelöltségéről, kiemelte eddigi érdemeit és felszólította a jogosultakat a szavazásra:

„A békési Függetlenségi és 48-as párt f. hó 4-én tartott közgyűlésében képviselő-jelöltjéül egyhangúlag nagy lelkesedéssel, választó kerületünk eddigi képviselő-jét DR. MESKÓ LÁSZLÓ URAT kiáltotta ki, aki a legközelebb lefolyt 4 éven keresztül, igazán méltónak mutatta magát a képviselőházban a nagy örökségre: az örök emlékü Irányi Dániel választó kerületére!

...

Képviselőházi beszédei mindig csak emelték a vita színvonalát.

...

A pártnak 3 éven át jegyzője volt és ez őt három képviselő házi bizottság tagjává választotta be.

...

A választó polgárok kezébe van letéve ismét drága hazánk sorsának intézése. Tartsa minden elvtársunk szent kötelességének megjelenni a szavazásnál!¹⁴

A plakát aláírói, vagyis a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-féle szárnyának békési vezetősége a községi értelmiség meghatározó egyéniségei. A párt békési elnöke, Szegedi Károly református lelkész (lelkésztársa Kecskeméti Ferenc az el-lenjelöltet, az Ugron-szárnyi Igaz Pált támogatta), sokszínű szerepet játszott a község közeletében. 1889-ben ő indítványozta Kossuth Lajos díszpolgárrá választását, de az 1892-ben megalakult Békési Méhész Egyesület első elnökeként is az ő nevével találkozunk. A millenniumkor Kecskeméti Ferenc imája után ő mondott ünnepi beszédet a református templomban; az 1896/97-es tanévben a Szegedi Kis István Református Gimnázium igazgatótanácsának elnöke. A párt alelnöke Konkoly Jenő ügyvéd, szintén nyüzsgő közeleti ember, már 1889-ben az Ipartestület ügyészeként találkozunk a nevével. Első vezetője az 1890-ben alakult Önkéntes Tűzoltó Egyletnek, 1896/97-ben a gimnázium igazgatótanácsának az egyház által delegált tagja.

¹³ JMM Td 80.9.1.

¹⁴ JMM Td 80.6.1.

A gimnáziumi oktatás egyébként is szívügye volt, alapítványt hozott létre jól tanuló diákok jutalmazására. A vezetőség talán legnépszerűbb tagja dr. Török Gábor ügyvéd, a párt egyik békési jegyzője. A századforduló környékén a Bérházban működő Polgári Kaszinó elnöke, az 1900-as években megjelenő Békési Lapok szerkesztője. Népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 1928-ban Békés díszpolgárává választották, a Polgári Kaszinóban pedig elhelyezték Gyökössy Lajos festette arcképét. A párt másik békési jegyzője, dr. Szegedi Kálmán szintén ügyvéd, dr. Török Gáborral együtt később tagja volt az 1914-es segélyező bizottságnak, mely a hadba vonult szegény katonák családtagjait segítette. Látható, hogy Meskó László támogatói javarészt elismert, népszerű közéleti férfiak voltak, ez nagyban befolyásolta is a választások kimenetelét.

Az idézett plakát után nem sokat késik a másik ellenzéki jelölt, a Függetlenségi és 48-as párt Ugron-szárnyát képviselő Igaz Pál választási gyűlésére invitáló „FELHÍVÁS” sem:

„Mindazok a választó polgárok akik dr. Igaz Pál ügyvéd úrnak, függetlenségi és 48-as anya párti programmal orsz. képviselővé jelöltetéséhez hozzájárulni kívánnak, felkéretnek, hogy folyó hó 15-én, csütörtökön délután 3 órakor, a bérház nagytermében tartandó értekezleten megjelenni szíveskedjenek...”¹⁵

Dr. Meskó László támogatóinak közismertségével szemben e plakát aláírói közül csak Kecskeméti Ferenc református lelkész nevét emelhetjük ki. (Mint láttuk, idősebb lelkésztestvére, Szegedi Károly az ellenjelöltet, dr. Meskó Lászlót támogatta.) Kecskeméti Ferenc Békésre kerülése előtt évekig Amerikában lelkészkedett, s az amerikai demokrácia mély benyomást tett rá. Békési lelkészkedése (1884–1916) alatt is demokratikus elveket vallott, ennek köszönhette igen nagy népszerűségét. Több verse is megjelent korabeli protestáns egyházi lapokban. Millenniumkor a református templomban ő mondott imát, 1896/97-ben a gimnázium igazgatótanácsának tagja volt. Népszerűségének következménye, hogy később (1901–1909) több cikluson keresztül ő lett Békés országgyűlési képviselője.

E plakát megjelenése után nem sokkal jön az ellenpárt válasza Kossuth Ferenc „Nyílt levele” formájában, október 15-i keltezéssel. Ebben Kossuth Lajos fia kéri Meskó megválasztását, és élesen elhatárolódik a másik jelölttől, illetve az őt támogató csoporttól:

„A legmelegebben ajánlom önöknek Dr. Meskó László volt képviselőjüket, az én elnökletem és vezetésem alatt álló függetlenségi és 48-as párt egyik legkiválóbb, legbuzgóbb, általánosan tisztelt tagját és kérem önöket, hogy válasszák meg újból, mert ő a valódi függet. és 48-as pártnak jelöltje...”

...

Ezennel tudatom Önökkel, hogy a Békésen fellépett Igaz Pál nem tartozik pártunkhoz és nem pártunk jelöltje és kérem Önöket, hogy óvakodjanak attól az

¹⁵ JMM Td 80.5.1.

eszmezavartól, melyet az általa használt anyapárt elnevezéssel kelthetne. Igaz Pál Ugron párti függetlenségi és 48-as, a mely párt között és közöttünk több kérdésben lényeges elvi ellentét van...”¹⁶

A szópárbaj folytatódik, október 18-án közzéteszik az Igaz Pált támogatók a Kossuth Ferenc „Nyílt levelére” íródott, személyeskedésektől sem mentes „Válasz”-t:

„Meglep bennünket Kossuth Ferencz úrnak e levele... Nézetünk szerint neki nem kellett volna egyik párthoz sem csatlakoznia, hanem ha már a választók tudta és beleegyezése nélkül megtörtént az eléggé nem sajnálható szakadás – a saját személyében a párt egységét képviselnie...

Meglep levele azért is, mert úgy látszik, hogy velünk is ugyanazt akarja tenni mint a cseglédiekkel, azokra is olyan jelöltet erőltetett, a kivel nem voltak megelégedve, most meg reánk akar tukmálni olyan egyént, a kinek politikai működése várakozásunkat ki nem elégíti. A cseglédieknél nem volt az országban rajongóbb tisztelője KOSSUTH FERENCZNEK, azok gondoskodtak róla mindjárt hazajövelekor, hogy választói joga legyen és kénytelenek voltak ajánlottját saját szemeláttára megbuktatni.

Azt írja ő, hogy az Ugron Gábor és az ő pártjabeli 48-asok közt több kérdésben elvi ellentét van. Tudjuk mi ezen ellentéteket: 1-ször is a pártzsarnokság melynek a mi pártunk magát alá vetni nem volt hajlandó. 2-szor, hogy a Kossuth Ferencz pártja bontotta meg a párt egységet és vált ki az anyapártból, 3-or, hogy a mi pártunk mindig az erélyesebb politikát követte a kormánnyal szemben, míg a másik párt a kormánnyal szavazgatott, vagy távolmaradásával segítette azt többséghez...

...

Egyébként KOSSUTH FERENCZ úrnak ez a levele sem takarja el a Meskó úr fogyatkozásait, parlamenti működésének lanyhaságát, melyet most annál erélyesebb korteskedéssel – egy jelölthöz nem illő házalással igyekszik helyre ütni.”¹⁷

Időrendben utolsó plakátunk szintén Igaz Pál megválasztása mellett szállt síkra, utalva arra, hogy lakhelyénél fogva közelebb áll a békésiekhez. A „FELHÍVÁS” hangsúlyozza a választás fontosságát, a lehetőséget az egyén számára, hogy beleszóljon a közösség sorsába.

„Az a ritka alkalom mikor a teherviselő nép a saját sorsának intézésébe beleszólhat a küszöbön van. A képviselő választás f. hó 28-ára van kitűzve.

...

Ha valami országhírű nagy ember pl. Kossuth Ferencz állana előttünk, egy szívvel-lélekkel választanók meg, de ha ilyet nem választhatunk miért menjünk városunk határain kívül? miért mellőzzük saját fiainkat.

Válasszunk olyan képviselőt ki a mi ügyeinket, bajainkat közelebről ismeri, azok által maga is érdekelve van, azoknak orvoslásáért bárhol, bármikor, bárkivel

¹⁶ JMM Td 80.7.1.

¹⁷ JMM Td 80.8.1.

síkra szállni kész, ki az országos politika keretébe helyi ügyeinket beilleszteni tudja, azok javítását a törvényhozás színe előtt bátor szóval követeli, ennek a feladatnak csak az felelhet meg a ki közülünk való, a kit családi összeköttetései, saját anyagi érdeke hozzánk szorosabban csatolnak, mint bármely más idegent, a ki csak addig a mienk míg szavazatainkat ráadjuk, míg beszámolóját megtartja.”¹⁸

Érdekességként megemlítjük, hogy mindkét fél plakátjai – az alább ismertetendő kortesversekkel ellentétben – egy helyen, báró Drechsel Géza békési könyvnyomdájában készültek. Ez valószínűleg azt mutatja, hogy a Békésen ekkoriban működő nyomdák – Povázsay László, Véver Oszkár, illetve báró Drechsel Géza nyomdája – közül ez utóbbi volt alkalmas ilyen nagy méretű nyomtatvány előállítására. Az alább ismertetendő kortesverseket két nyomdában, Povázsay Lászlónál, illetve báró Drechsel Gézánál készítették, az előbbinél kizárólag az Igaz Pál ellen szólókat, míg az utóbbinál mindkét fél részére dolgoztak.

A verseket igyekeztünk valamelyest időrendbe szedni, ezt azonban csak igen relatív módon sikerült megtennünk, mivel konkrét keltezése csak egynek van. Ezzel a Meskó Lászlót éltető dallal¹⁹ kezdjük a kortesversek ismertetését. Ebben a buzdító dalban a párt fő elveit hangsúlyozták, de a lelkesítő sorok után az utolsó versszak már a kortesharcok közönséges hangvételét idézi.

Éljen dr. Meskó László!

Már én többet kocsis legény nem leszek – nótára

Függetlenek, függetlenek voltunk s azok maradunk,
Tovább is az, tovább is az igaz úton haladunk,
Független és szabad haza kell nekünk,
Ézért harcol MESKÓ LÁSZLÓ jelöltünk.

Igaz ügyért, igaz ügyért dicsőség a küzdelem,
Mienk leszen, mienk leszen a bizonyos győzelem.
Elveinkért bátran küzdünk, harczolunk,
MESKÓ LÁSZLÓ jelöltünkre szavazunk.

Háromszínű, háromszínű zászló lebeg felettünk,
A szebb jövő, a szebb jövő reménye áll előttünk,
Az a zászló elveinket hirdeti,
MESKÓ LÁSZLÓ szebb jövőre vezet.

Jaj de magos, jaj de magos ez a vendég-fogadó,
Van-e benne, van-e benne Igaz Pálra szavazó?
Ha van benne Igaz Pálra szavazó,
Rogyjon reá ez a vendég-fogadó!

Békésen, 1896. okt.10.

Következő dalaink mintegy egymásra felelgetnek. Az első²⁰ Igaz Pált élteti, utalva ellenfele nemzetiségére és távoli lakhelyére, a második²¹ ennek hangzatos kifejezéseit szinte parodizálja, s hangsúlyozza Igaz Pál képviselői vágyainak reménytelenségét.

¹⁸ JMM Td 80.4.1.

¹⁹ JMM Td 80.12.1 és Td 84.202.4.

²⁰ JMM Td 80.14.1 és Td 84.202.3.

²¹ JMM Td 88.45.1.

Kortes dal

„Kossuth Lajos azt izente” dallamra

Alkalom nyílt valahára,
Az Istennek legyen hála,
Egy jelöltet felléptetnünk,
Ki reményünk büszkeségünk:
Éljen Igaz Pál!

Az igaz ügy diadalra,
Csak úgy juthat, hogy ha arra
Igaz Pali vezényeli,
Az a dicső, az a deli,
Éljen Igaz Pál!

Dicsőség lesz osztályrészünk,
Igaz Pali lesz követünk.
Eddig is csak azért nem volt,
Mert megválasztottuk Meskót:
Éljen Igaz Pál!

Konkoly hiába is tolja
Meskó Lászlót fel a polczra,
Tót fiskális nem kell nekünk
Igaz Pál lesz a követünk,
Éljen Igaz Pál!

Nyíregyházi tót legények,
Békésre hiába néztek.
Nem kell nekünk Meskó László,
Ki parlamentbe nem való.
Éljen Igaz Pál!

Jó hazafi kell minékünk,
Aki nem tót, de mi vérünk,
Ki ügyeinket ismeri,
S azt, ha kell elősegíti:
Éljen Igaz Pál!

A ki becsületes polgár,
Az mind a mi pártunkra áll,
Megválasztjuk jelöltünket,
Biztosítjuk elveinket:
Éljen Igaz Pál!

Túl a Tiszán....

Budapestről fehér kendő integet,
Igaz Pál úr menne fel, de nem lehet,
Hosszú az út nincs bilétje,
Pedig nagy a dicsősége –
Békésen!

Sándor utcán szép palota országház,
Igaz Palit kiverte a hidegláz,
Kevés a voks, s ő a „deli”
Hogy követ lesz nem reméli –
Békésen.

Ne félj Pali! van itt elég párthíved!
A baptisták majd fel állnak melletted!
Be is mártnak, ki is húznak
Mandátumot mégsem adnak –
Békésen.

„Nagy a neved! És dicső vagy közöttük”!
„Vérükből vagy, csak te lehetsz követük”!
Csabán Meskó a násznagyod –
Tót fiskalist most elhagyod –
Békésen!

Revízió és a hála! működnek!
Bár utóbbi csak korma lett elvednek!
De majd Szvetics lekaparja,
Tiszta leszen elved húrja
Békésen.

„Alkalom nyílt valahára megtudni
Hogy nagy vagy és nem olyan csiri-biri”!
De titokban elébb súgd meg
Mi is hát a te érdemed –
Békésen.

Nincsen biz ott! Igaz Pál úr semmi se!
Csak Békésen így húznak már kétfele!
Csupa daczból ha lovuk nincs –
A számár is lesz már nagy kincs –
Békésen.

A továbbiakban először az Igaz Pál megszavazására buzdító verseket idéz-
zük. Jellemző rájuk, hogy nem a jelölt rátermettségét, kiválóságát, alkalmasságát,
hanem az ellenfél alkalmatlanságát emelik ki, mintegy kizárólag negatív kampányt

folytatva. Alábbi dalunk²² (5. kép) jó példa erre: az első sorban a szembenálló pártcsoport alelnökének nevét figurázzák ki, majd arra figyelmeztetik a választót, hogy az ellenjelölt csak felhasználja őt megválasztása érdekében.

Kortes dal

Vetés nélkül terem búzában a konkoly
Kedves jó magyarom elved mellett harcolj,
Csak azt nézd meg, ki a zászlót eléd tartja
Érdemes-e rá hogy saruid megoldja.

Nézd még ki mi jót tett eddigelé veled
Ki emelt védő szót nyíltan is melletted.
Mert sok a barátod, de csak úgy négy szemközt
Mikor felhasználnak, mint valami eszközt.

Mert sok ám az apró – csiribiri ember
Ki a kegyelmedből jár felemelt fővel
S mihelyt leszavaztál többé rád sem ismer
S ha netán rá szorulsz, vad parasztnak tisztel.

Ne hagyj azért szemed szép szóval bekötni
Madárként a lépre hiszem nem fogsz menni –
Bár a hívó nótát Török – Konkoly fújja
Haggyad csak magára, meglásd hogy elunja.
Éljen Igaz Pál!

Következő versünkben²³ Igaz Pál támogatói egyenesen „hajcsár”-nak nevezik az ellenfél pártjához tartozókat, akik „hazudnak és gorombáskodnak”. Állítják, hogy csak ők követik 1848 eszméit, míg a Kossuth-szárnyat a függetlenségi párt felbomlasztásával vádolják. Saját érdemként említik az általános választójogért folytatott harcot – bár láthattuk (a 212. oldalon idéztük is), azt a másik fél is legfőbb irányelvei közt tartotta számon. Az arra érzékeny választók figyelmét felhívják arra is, hogy ők nem Kossuth Ferenc, hanem csak az általa pártfogolt képviselőjelölt ellen lépnek fel.

A hajcsárok végnapjai

Nem azokról szólok, a kik fent Kőbányán
Disznót, ökröt hajtnak: kus! Haj ne! kiáltván.
Békésen is vannak, köztünk ily hajcsárok,
Kik ökröknek néznek titeket, polgárok!

Értsétek ezt meg jól független polgárok,
Kiket nem szédített bor, pálinka, bálók,
Sem egy kézszorítás választás idején,
Kiknek az eszetek és szívetek helyén!

Nem mondom, hogy épen ez üzletből élnek,
Bár az is igaz, hogy sok mindent beszélnek,
De oly hajszát űznek, olyan lármát csapnak
Miképp szokások a disznóhajcsároknak.

Értsétek meg, hogy a doktor Igaz pártja,
A negyvennyolczasok eredeti pártja,
Közjogi elvei, melyeket vall hévvel,
Összenőttek rég a Kossuth Lajos névvel.

S épen úgy hazudnak és gorombáskodnak,
Mint a kik az aklok között hajcsárkodnak,
Épen úgy ügetnek, mindent elkövetnek,
Mint az, a ki végét érzi az üzletnek.

Mesköék léptek ki, ők bontottak rendet,
A mi pártunk fel nem adott semmi elvet,
Ez nem kevesebbet, hanem többet kíván,
„Szegény is szavazzon!” zászlajára írván.

²² JMM Td 80.85.1 és Td 84.202.9.

²³ JMM Td 80.20.1.

Ha jó katonának, ha jó pénze, vére,
Legyen jó szava is az úrnánál végre.
Ez a párt küzd harcol olyan bátorsággal
Meskó úré szavaz, paktál a kormánynyal.

E párt sürgeti, hogy a negyven nyolczasok
Egyesüljenek és küzdjenek, mint sasok.
A Meskó úr pártja a titkos kormány párt,
Az húzta a visszá, azzal tett oly sok kárt.

Mely pártról választott Czegléd is nem régen?
S Szentes, most Debreczen, Gyula azon képen.
Mindez elvtagadó? Csak a kis Gigerli,
S Garasos Fiskális fognak már hűk lenni?

Az öreg Pilátus, Friss zsidó, Ladányi?
Más mindenki hunczfut? Le kell degredányi?
S Kecskeméti, T. Nagy, meg Harmati Sándor,
Körörsiek, ez meg gyáva, Júdás-tábor?

Doktor Igaz Pali, kis Földesi János,
Esze, jó érzése mindennek hiános?
Ezután ezekre hülljon hát az átok?
S Meskó úrék lesznek elvűk, népbarátok!

Kossuth Ferenczet mi tiszteljük, becsüljük,
S mint Meskó úr pártja, mi őt nem kerüljük.
Hozzátok őt ide, örömmel fogadjuk,
Hanem egy Meskóra szavunkat nem adjuk.

Vén Balog czáfolta le Kossúth Ferenczet,
Ő volt, kinek egykor beszéde nem tetszett.
Ők késtek meghívni, most se léptették fel,
Ezeknek Kossúth sem, csak épen Meskó kell.

Nekünk meg csak ő nem; inkább kell Igaz Pál,
Kiről meg van írva: „Tudja Pál, mit kaszál.”
Ő a mi emberünk, ő tudja bajunkat,
– Ne higyj a hajcsárnak! – adjuk rá szavunkat!
Éljen Igaz Pál!

Az alábbiakban²⁴ a hangsúly ismét a negatív kampányon van. Említik Meskó László nemzetiségét, megróják parlamenti passzivitása miatt. Emlékeztetik a választókat, hogy korábban városában, Nyíregyházán kormánypártiként indult, s mivel akkor nem nyert, változtatott pártállásán (megjegyezzük, a továbbiakban szép politikai karriert futott be, végig megmaradva függetlenségi pártinak). Felróják neki, hogy nem volt ott Kossuth Lajos temetésén, bajok és problémák felmerülésekor sosem jelenik meg a választóköri területén.

Kortés dal Meskó mellett
ad nótám Kossuth Lajos azt izente
Mottó: Fogadd be a tótot

Kit válasszunk? kit? hát Meskót
Nincsen jobb ember mint a tót
Aszondom őt választaszátok
Dicsőséget hoz ő rátok
Csak állhassátok!

Mily szónok ő! mily aranyos!
Subiczk hozzá Kossuth Lajos
Kár hogy az országgyűlésen
Nem igen jut szóhoz még sem,
Csak itt Békésen.

Itt se mindig. Emlékezték
Hogy oda fent össze veszték
Vártuk mit is mond emberek?
Illaberek nádak erek
Hát kámforrá lett.

Mit neki a választó nép
Neki az csak szavazó gép
Mit hogy ha zúg, bomlik a párt
Azt hiszi tart őt-hat hajcsárt,
És jól lesz mindjárt.

²⁴ JMM Td 84.202.10.

Hatházon is nagy beszédet
Mondott, a kaszinó képedt,
Mít mondott? Azt mondta Meskó
Mirevaló ez a vaskó!
Hát nem megható?

S milyen elvhű Meskó László
Ő neki jó minden zászló,
Nyíregyházán kormány mellett
Lépett fel, de ott nem kellett
S negyvennyolczas lett.

Mire a hold meg újulna
Ki tudja hogy mi lesz újra?
Sokszor a kormánynyal szavaz...
De hát olyan baj volna az!?
Csak okos, ravasz.

Ember első szerelméhez
Visszatér – hisz közbeszéd ez
Nekünk is van sok emberünk
Ma ellenünk, holnap velünk
Itthon ő köztünk.

Kossuth ne e köpönyege
Jó az, mert hát van melege
De a Kossuth temetésen
Nem volt ott a vezetésen
Ő tudta mért nem.

A míg Kossuth mandátumot
Nem nyert, Meskó bujkált futott
Hogy ne hisz azt híresztelék,
Hogy átadja neki helyét;
Mi kék még egyéb?

Nyakunkra ült az árendás
Segített is rajtunk – de más.
Egyszer másszor sok bajunk vólt
Akkor soh' se láttuk Meskót
Hja! más dolga volt.

A kinek, ha fáj a foga,
– Nem valami jó dolog a –
Hát csak tartsa rajta nyelvét
És támogassa ő kelmét,
Ezt a lángelmét.

Őt választjuk, hisz látjátok
Mindövéi a nagyságok
Pé Nagy, Gyé Nagy szolgabíró
Konkoj és én a versíró
No meg Fris zsidó.

Igaz Pali, ő hazafi
Őt nem kell megválasztani
Hisz az mindig a néppel tart
Csinálhatna egy kis zavart
Mitől nem egy tart.

Mily kár lenne városunkra!
Szomorúság egyházunkra!
Vastag nyakú kálomista!
Szavazzon rá a pápista!
Meg néhány Pista!

Itt vagyunk mi óriások!
Különb legyen ő mint mások?
Az irigység mind meg enne,
Egészségünk tönkre menne
Ha Igaz lenne.

Minden ördög – pokol fel hát
És szorítsuk le Igaz Pált
Tegyük azt ki itt kuncsorog,
Mandátumért nyála csorog
S rendben a dolog. –

Lutránus János

Mint említettük, gyakori volt a kortesdalokban az ellenfél lejáratása, néha kifejezetten személyeskedő a hangvétel. Következő versünkben²⁵ ezt érhetjük tetten, a versíró egyenként kifigurázza az ellenjelölt legfőbb támogatóit, majd azt taglalja, hogy az csak a szavazatok megszerzésével törődik, megválasztása után azonban elfordul választóitól. (A versekben előforduló Goldstein Számi név utalás egy korabeli divatos, 1896-ban a gyulai színházban is játszott operettre.)

²⁵ JMM Td 80.19.1.

Kortes dal

Káka tövén..., Egy kis nádmíz kell?

Abczug Konkoly, abczug Meskó!
Nem értek egy rozsdás vaskót!
Még a kis mitugrász GYÖRFI
Is, Meskó nevét nyöszörgi.
Igazán.

Hát vitéz MEGYERI IMRE?
Neve pászol jól, kín rímre
Kín neki az élete is
Indexe nincs, fél esze is,
Igazán.

FRISS DÁVID a görbe hátú,
KIS JANKÓ a két ballábú
Örömeben Schäfer táti,
Csókolgatja GOLDSTEIN SZÁMIT,
Igazán.

Százjhős, Csupacsont SZILÁGYI
Meskót hívta vacsorálini
Hogy eldöglött a malaczcza
Abból esett jó vacsora
Igazán.

De hát a pohos Ladányi?
Kinél beütött a pánik
Kínjában szegény mit teszen?
Napdíjas firkáló leszen,
Igazán.

Uczczu! a nagy óra művész,
Akár csak egy lábtyú nyűvész,
Derék, hosszú, jó nagy füles
Belül? hát ott végig üres
Igazán.

Ilyen szép vitéz daliák,
S ifjú Konkoly, kopott diák
Mivel nincs nekik mit tenni,
Kénytelenek potyát enni
Igazán.

Ezek után elindúlnak
És házrúl-házra kúduálnak
Nyalnak, csókolnak mindenkit,
Asszonyt, szolgálot és férfit,
Igazán.

A voksot így gyűjtögetik
A szavazót hitegetik
Velük tart HIDVÉGI PISTA,
Nem tud annyit mint egy riska,
Igazán.

Meskó Lacci! ides sógor
Veled az ördög ellófol,
Nem is lesz baj! hisz a pártja,
Már csak az utólját járja,
Igazán.

Ilyen hát a Meskó párt itt???
bizony nem csinál jó párthiet
Békés, ha Meskót választja
S lesz nyakán koldús tarisznya
Igazán.

Hej! kedves békési pajtás
Ha megválasztod? majd meg lásd
Nem törődik a bajoddal
Csak most a szavazatoddal
Igazán.

Eskó! Meskó! nyem korteskó
Mandátum más hun kereskó
Lohad reményed virága
„Mandátum Nap” derül „Más”-ra
Igazán.

Pajtás! oly jelöltre szavazz
Ki nem nyal, fal, s nem is ravasz.
Ilyen becsületes, igaz
A jó lelkű DOKTOR IGAZ
Igazán.

Ki ügyünket szívéen hordja
Bajainkat meggyógyítja
Ilyen Békésen egy lehet
DOKTOR IGAZ PÁL a neve
Igazán.

Éljen Dr. Igaz Pál.

Nevenincs Apor

A továbbiakban is az egyik vagy másik tábor támogatói vannak a célkeresztben, de amíg az első esetben²⁶ a szerzők jelöltjük egyik követőjének, Venczel József borbélynak mindenek feletti hűségét helyezik a középpontba, a másik esetben²⁷ az ellenfél fő támogatóinak rossz tulajdonságait ócsárolják.

Kortés dal

„Kossuth Lajos azt izente” dallamra

Nagy csuda történt Békésen. –
Megírni szépen, ékesen
Avatott író tudná csak,
Mert Venczel Jóska nagy alak.
Isten éltesse.

Nagy a borotva hatalma.
Kocsor Gergely sem állhatja. –
Négy forint is pénz az igaz,
De Meskóra ő nem szavaz. –
Éljen Igaz Pál. –

Venczel Jóska sokat tevé. –
„Nefelejts” a nemes neve. –
Ő borbély, fodrász s foghúzó, –
Hatalmas, mint veresfilkő
A kaláberben.

Jó borbélyunk nem kétszínű. –
Igaz párti és jó szívű. –
Minden Meskó párti fogát
Ingyen húz s ajánlja magát,
Ha kell kettőt is.

Konkoly Jenő meg a többi
Látogatja s majd megöli
Hogy Meskónak gyűjtsön pártot
Mert húzzák a szégyen jármot
Nagy vereséggel. –

Ember ő is, hírben álló. –
Mert hisz' ő is köz és váltó
De csak borbély és nem ügyvéd
Mindent megtesz a szent ügyért
Éljen Igaz Pál.

Polgártársak! azok vagytok. –
Nem vagytok, ha cserben hagytok. –
Válasszuk meg jelöltünket
Igaz Pált, büszkeségünket.
Éljen Igaz Pál.

Kortés dal

„Kossuth Lajos azt izente” dallamra

Tinta, porzó, kalamáris
Nem kell nekünk tót fiskális.
Menjen el Nyíregyházára
Konkojt vegye a hátára,
Éljen Igaz Pál!

Konkoli irodájába
Az értekezésnek ára
Még is csökkent valahára,
Most nem öt forint az ára
Éljen Igaz Pál!

Török Gábor és társai
Frisch Dávid, a kis Gigerli
Hiába dicsérik Meskót!
Mind halálíg csak üres tót
Éljen Igaz Pál!

Schäfer a szaladó zsidó
Azt sem tudja hogy mi a jó
Bolondos zsidó tanító!
Nem kell nekünk soha Meskó,
Éljen Igaz Pál!

Kis Gigerli minapába
Kinn volt Rosszszerdőn a bálba
A kufercest ugyan járta
Meskó nagy multságára
Éljen Igaz Pál!

A kis pap is szörnyen örül,
Hogy ugrálhat Meskó körül.
Vezetgeti Salamon is
Inni akar az öreg is
Éljen Igaz Pál!

Pápaszemes Török Gábor
Ingyen el danol a kántor
Nagy Károly a fogatával
Kikísér Velczel Jóskaival
Éljen Igaz Pál!

²⁶ JMM Td 80.84.1.

²⁷ JMM Td 80.16.1.

Döglött lovon mi a patkó!
Annyi nekünk Dr. Meskó
Nem kell nekünk követünknek
Mert bennünket csak most szeret.
Éljen Igaz Pál!

A továbbiakban a Meskó-párti szórólapok következnek. Ezeknél is jellemző, hogy nem a jelölt pozitívumait, hanem az ellenfél negatív tulajdonságait, dolgait emelik ki. Az elsőként idézettben²⁸ Igaz Pál néhány hívét pécézték ki, azok közül válogatva, akik aláírták az október 18-án kelt, a 214. oldalon idézett „*hazug förmedvényt*”.

Gyász magyarkák

Dicső magyarjaim hadd szóljak hozzátok
Hogy elzengjem nektek a ti szép nótátok,
Mert oly emberektől, mint a minők vagytok,
Nagy érdemet már az utókornak hagytok.

Először is zengjen T. Veres Pál úrról,
A ki volt oly kegyes letérni az útról,
Mert, hogy így kell lenni bizonyítja maga,
Hogy Kossuth Ferenczet soha elnem hagyja.

Mert amint ő ekként tovább dicsőíti,
Hogy ő Kossuth elvét soha el nem veti,
Mert mint magyarnak helyén van a szíve,
Nem tántorodik el bármi legyen véle.

De fordul a koczka és az ő elve,
Nem tehet ő róla hogy így van rendelve,
Feszítsumeget kiált a megváltójára,
Nagy Kossuth Lajosnak a Ferencz fiára

Hogy ha lehet hinni a mit a világ mond,
Hogy T. Veres Pál sose volt 48,
Csak azért írt alá a sok hazugságnak,
Hogy gondolják őtet békési nagyságnak.

Pedig bíz ő nem az, tudja azt mindenki,
Hanem igenis ő egy nagy kormány párti,
De még az sem inkább egy antiszemita,
Vagy bár mely elvnek a megtagadója.

Kis Földesi János te rólad is szólok,
Mert készítenek engem erre nagy indokok,
Nagy a te erényed tudja azt mindenki,
Pedig magad tudod, hogy nem vagy te semmi.

Oh dehogy nem csak ne légy oly szerény,
Hisz sokkal több vagy te mint bármely legény,
Te voltál ki egykor gyémántnak nevezted,
Azt a dicső férfit, a kit most meg vedet.

Tudod-e Földesi a gyémánt milyen fém,
Nem olyan mint lelked az a fekete szén,
Nem válik az soha salakká mint elved,
A melyet oly sokszor megcserél a nyelved.

Meskó Lászlót mondatd te egykor gyémántnak,
Megmaradt ő annak és megmaradt nagynak,
Ugyan azon elvvel ugyan azon joggal,
Dicsőítve mindig és küzd erős karral.

Sajnálom Földesi, hogy úgy eltévedtél,
Hogy jó hírnevedből így kivetkőztél,
Nem tudom mi történt elmés agyvelőddel,
Hogy te is felhagytál tettetett elveddel.

Nem tudom B. Szabó hogy mit gondol ő is,
A midőn aláírt mint egy más pecsovicus,
Pedig jó magyarnak vélte őt mindenki,
De elcsábította őt Igaznak elvei.

Birizdó János de az Egeresi,
Neki is vannak sok hibás igéi,
Mert hiba nélkül nem született senki,
Csak azért írt alá mert vannak még reményei.

Én nagy eszű komám jó Remeczki István,
Nem felejtkezem el te rólad szól nótám,
Te is köztük voltál, vagy köztük vagy most is,
Elv tagadó népnél s az vagy te magad is.

²⁸ JMM Td 80.22.1.

Te is alá írtad a hazug förmedvényt,
Nem féltél hogy Isten tart feletted törvényt,
Csak hogy Igaz Pálnak lehessél embere,
Nem kell neked akkor senki becsülete.

Szelíd ember esküdt volt ő közöttünk,
Hidvégi Imre ki örködött felettünk,
De a lelkét s eszét eladta az ördögnek,
Így írt alá ő is a pecsovics tömegnek.

Befejezem nótám elhallgatok csendben,
Pedig volna még sok éppen ilyen rendben,
De nem dicsőítlek már többé titeket,
Ösmeri mindenki változó elveteket.

Végbefejezésül egyet szólok noha,
Hogy Igaz Pál nállunk nem lesz követ soha.
Kossuth elvű ember kell nállunk Békésen,
És a ki nem olyan verje meg az Isten.

Következő versünk²⁹ rögtön első versszakában durva hangnemet üt meg, „*elvtelen csoport*”-nak titulálva az ellenfél támogatóit. Ezt csak tetézik a „*gaz*”, „*szemenszedeti*”, „*hitvány*” jelzők, a vallási hovatartozásra való utalás, sőt még antiszemita kijelentést is olvashatunk. Mindennek tetejében az utolsó versszakban megkérdőjelezzük Igaz Pál követőinek „*lelki épség*”-ét.

Az Igaz Pál választói

Az Igaz Pál pártja egy elvtelen csoport,
A mely csak azt nézi, hol kap boros csuport,
Hol jut könnyű szerrel valami potyához,
S ha nincsen kilátás, hátat fordít, távoz.

Százalomra méltó, szegény kompánia!
Melyet gazként, terme áldott jó Hunnia;
S e gazból Békésnek jutott egy kis boglya,
Hál' a teremtőnek már utólját rúgja.

Vegyük csak szemügyre, tekintsünk szét köztük
Míg el nem hullanak, mert már érzik vesztük.
Soroljuk elő e szemenszedett népet,
Alkossunk róla egy igazságos képet.

Mikor legelőször fellépett Irányi,
Kik voltak akkor a választók hitványi?
Kik tekintettek a derék gróf zsebére?
Ez otromba csoport saját szégyenére!

Aztán jó ideig nem rúgkapálhattak,
Mint ősszel a legyek, ők is elhullottak;
A számár ordítás nem hangzott, nem hallott,
Azt hittük e csoport eltűnt, vagy már halott.

De jött Guti Soma óriási széllel;
Megint csak nőtt a gaz itt ott szerte-széllyel.
Kik voltak kik tüstént melléje állottak?:
E szegény emberek, ez élő halottak!

Kik vették kezükbe Kaas Ivor zászlóját?
És kik fizették meg a szégyen adóját?
Kik hozták körünkbe hős Csatár Zsigmondot?
S mellette ajánló beszédet ki mondott?:

Az Igaz Pál pártja! ezek az emberek,
A kiknek szemébe nézni ugyan merek,
De kerülöm őket, mert a számárrúgást,
Vagy ki adná vissza a kutya harapást?

No de maga foltját minden zsák megleli;
Tudja ezt nagyon jól maga Igaz Pali;
De ha már beugrott a verseny terére,
Hátrálni nem hagyja az ő „igaz” vére.

Nézzük meg e pártot egy másik oldalról;
Bár ismerjük már jól a sok fáin dalról:
Nyomtatva hirdetik tudatlanságukat
S pénzen mutogatják otrombaságukat!

Ők nem maradhattak velünk egy egyházban,
Várják a szent lelket esténként egy házban;
Óh! bárcsak menne el és szállná meg őket,
S térítné a helyes, jobb útra eszöket!

Kiknek jobb voltáért sokat tett a magyar,
Azoknak is kinőtt szájukból az agyar;
Kikért küzdött Kossuth, Irányi és Meskó,
Azok agyarkodnak, pár tudatlan zsidó!

²⁹ JMM Td 80.21.1.

T. Veres Pál volt a grófnak rudas lova,
Ő húzta a báró szekerét is tova;
Most Igaz Pált vette óriás vállára;
Bukás és megvetés mindezeknek ára!

Ott van Kecskeméti Füredi „Oszkár”-ral,
Bányai Pista, is velük fű és kárál,
Lévai tanító a bájos tudatlan,
„Központ” Ferke köztük a füstölgő katlan.

Derék armádia, meggyőzhetlen népség,
Hiányzik ő náluk minden lelki épség;
Ilyenek ellenünk, s ezek szidnak minket?
Hahaha! teremtőm bolondítsd meg őket!

Üdítő kivételt jelent az alábbi dal³⁰ (6. kép) buzdító, lelkesítő hangvétele, míg mellette az ugyanerre a dallamra íródott másik³¹ megintcsak a negatív kampányra lehet példa. Ironikus hangon üdvözli az ellenjelöltet, durván gyanúsítgat: „*svarcgelb hintója és lelke*”.

Dal

„Kossuth Lajos azt izente” nótájára

Magasan lengjen a zászló,
Éljen doktor Meskó László!
Képviselőnk csak ő lehet,
Minden más párt tovább mehet,
Éljen a nemzet.

Független ember kell nekünk;
Meskó László a követünk,
Ki elvétől sose tér el,
Együtt érez nemzetével.
Éljen a haza.

Hazánkat csak úgy szeretjük,
Ha Kossuth elvét követjük.
MESKÓ LÁSZLÓ Kossuth párti,
Legyünk hát méltó baráti.
Éljen a nemzet.

Tartsunk össze polgártársak,
Legyünk erősek és bátrak.
Hangozzon fel köztünk e szó;
Éljen soká MESKÓ LÁSZLÓ,
Éljen a nemzet.

Dal

„Kossuth Lajos azt izente” dallamára

Lett az idén jó termésünk,
Szépen megtelt górénk, csűrünk,
Jelöltekben sincsen hiány,
Helybeli nagyságok mián;
Például Páll!i!

Az ezredév ím betellett,
Megtalálták, a mi kellett;
Ezer évig kelle várunk,
Míg fellépett Igaz Pállunk;
Mégis le vele!

Ő már a mi nevelésünk,
Ezredéves büszkeségünk,
A vokсот mért adnók másnak?
Hisz ő a nagy, nem a násznagy!
Kivált a bakon!

Ő az ember! vagy baj az tán,
Ha egy kicsit ultramontán?
Svarczgelb hintója és lelke –
Magyarom gyönyörködő benne!
Meg is érdemli!

Békésre jobb kor virul ma,
Itt a „tekintély uralma”
Kecskeméti, Kocsis Dani,
Samu István, Igaz Páll!i,
Abczug Igaz Páll!

³⁰ JMM Td 80.36.1.

³¹ JMM Td 80.15.1.

A következőkben az első versben³² Igaz Pál politikai hovatartozását kérdőjelezzük meg, ismét felemlerve felmenői múltját. (Az előbbi dalban a „*svarcgelb*” – az osztrák császári színek –, ebben a „*Bach huszárnak a magzatja*” kifejezés utal erre.) Rámutatnak, hogy vallási tekintetben sem állhatatos, követőit pedig egyenesen kormánypártinak titulálják. A szerzők szerint Igaz Pál fellépésének egyetlen oka, hogy „*vágyik az ugorka fára*”. A másik vers³³ kevésbé durva hangvételű, bár itt is felemlégetik, hogy Igaz Pál helyett csak hívei szólalnak meg. A szerzők még a meglévő szűk választóbázist is túl nagyoknak tartják: „*voksa van most sok gyarlónak*”, ezzel mintegy minősítik a választók egy részét.

Dr. Igaz Pál

Bach huszárnak a magzatja!
Sárrét szülte, Sárrét adta!...
Eddig minket megse látott
Csak nagy úrral parolázott
Dr. Igaz Pál!

Pénzéért kötve házasságát
Elalkudta a vallását; –
Fia, lánya lesz pópista
Maga tán ma is baptista
Dr. Igaz Pál!

Násznagyának hívta Meskót,
Mikor országos követ volt,
S nagyobb úr volt mint a többi!
Úgy-e jó volt dörgölözni
Dr. Igaz Pál?!

Nem régiben népbarát lett
Állást foglalt Szvetics mellett!
Csak most látjuk, hogy mi bántja!
Vágyik az ugorka fára
Dr. Igaz Pál!

Nem nőtt még be feje lágya
Mutatja politizálása!
Voltál Meskó szájas híve
Kossuth Ferencz követője
Dr. Igaz Pál!

És most állsz az Ugron pártján,
Mi az elved te sem tudván!
Hisz' kortesed Szvetics, Szándi!
Kocsis, Venczel, kormánypárti.
Dr. Igaz Pál!

Doktor Páli

Én vagyok a doktor Páli
Akár csak a Goldstein Számi.
Nevem ha kitaláljátok
Kétszeresen ne mondjátok,
Mert zászlómat itt hagyjátok.

Van ám itt ész több mint kéne,
S mert agyamban el nem fére,
Adtam kölcsön ide, oda,
De meg is van fényes nyoma,
Doktoroknak egész hada

Kossuthnak a levelére
– Bár eresztve vékony lére –
Tanítványim felelgetnek,
A kik tollat emelgetnek
Megunt eke, kapa helyett.

Szerénységem szűk határu.
Eszem azért lett hat áru.
Felpénzt még tán többre adnak
Azok, a kik rám szavaznak:
Voksa van most sok gyarlónak.

Én vagyok az igaz doktor,
Kezemben van nyalka ostor,
Míg a többi csak írogat
Én verem a sánta lovat,
Igaz, hogy még így sem halad.

Iskolában mit tanultam
A piacon eldaráltam,
De hát így is jó tinéktek;
Jó, hogy meg nem értettétek:
Mert biz' még kicserélnétek!

³² JMM Td 80.17.1.

³³ JMM Td 80.86.1.

Vigyázzunk mert céljok ravasz,
Pártot tépni jó csak Igaz!
Ne hagyjuk a régi zászlót,
Éltessük csak Meskó Lászlót!
Abczug Igaz Pál!!

Természetesen a nyomtatott szórólapokon túl a szembenálló felek különböző gyűléseken is igyekeztek szavazókat toborozni. Már korábban felsoroltuk a választási hadjárat elején íródott plakátokat, felhívásokat, hátramaradt azonban egy, a voksolás napját éppen csak megelőző, pártgyűlésre invitáló cédula:

„Dr. Meskó László képviselőjelölt úr ... 1896. évi október hó 30-án pénteken délután két óraker vasúton városunkba érkezik.

Ünnepélyes fogadtatásuk után a békési függetlenségi és 48-as Kossuth párt a piacsztéren pártgyűlést tart...”³⁴

Ekkorra egyébként az ország nagy részében megtörtént a nagy esemény, erről így számol be a Vasárnapi Újság: *„Gyorsan lezajlottak a választások. Korteskedésre nem sok idő jutott. ... A választási mozgalmak első napjain sűrűn emlegették a jelöltek. De aztán fogytak. Régibb képviselők is visszahúzódtak. Némelyik kerület úgy megváltozott, hogy az eddigi képviselője rá sem ismert. Már új embert is talált ott, a ki az ő helyére pályázott. Az összeülő országgyűlésnek sok új embere lesz, a kiket eddig még nem ismerünk a közéletből. Az ellenfelek az eddig biztos kerületekben is megjelentek, és kesztyűt dobtak. A mérkőzések hevesességéből semmit sem von le, hogy sok képviselőt egyhangúlag választottak meg, mert itt is kérhetetlen tényezők működtek közre az ellenfél visszavonulására. Míg az országban általában szenvedélyesen folyt a harc, Budapesten ilyen csöndes választások még nem voltak.”³⁵*

A békési országgyűlési képviselőválasztás napjáról is őriz emléket múzeumunk, egy igazolványt (7. kép).³⁶ A törvény szerint ugyanis *„a községek vagy városrészek a központi választmány által meghatározott sorrendben, s az egy községből vagy városrészből való választók a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön bocsátandók a szavazásra”.*³⁷ Az atrocitások megelőzése végett a szembenálló szavazótáborok között ajánlatos volt kordont húzni, ezt pedig csak a választási elnök által kiállított igazolvány tulajdonosa léphette át.

A békési nyertes Dr. Meskó László³⁸ (9. kép) lett, aki ezzel már második képviselői ciklusát kezdte az alsóházban. Az országos eredményekről a Vasárnapi Újság tudósít: *„Nov. 5-ikével a választások bevégeződtek országszerte, csak olyan kerületek vannak hátra, a hol pótválasztásoknak kell dönteneni... A választások után a pártok aránya a következő: 276 szabadelvűpárti, 31 nemzetipárti, 49 Kossuthpárti*

³⁴ JMM Td 80.10.1.

³⁵ Vasárnapi Újság, 1896. november 1. 739.

³⁶ JMM Td 80.23.1.

³⁷ 1874. évi XXXIII. tc. 75. §.

³⁸ Itt közölt fotójának leltári száma: JMM F. 6114.

függetlenségi, 10 Ugron-párti függetlenségi, 21 néppárti, 12 pártonkívüli. Van 5 kettes választás, 9 helyen pedig pótválasztás lesz.”³⁹

Meskó László képviselői tevékenységéről is őriz dokumentumot múzeumunk, mely a képviselőházban 1899. december 18-án a *kvóta ügyben* tartott beszédének nyomata. Ez volt az a téma – az Osztrák–Magyar Monarchia költségvetéséből a magyar félre háruló hányad –, amire az ellenzéki képviselők legfőbb figyelme és támadása irányult, e kérdés körül folyt minden országgyűlési ciklusban a legnagyobb vita. Meskó László 8 oldalas, konkrétumokat nélkülöző előadásában szép hosszú, hangzatos körmondatokban kritizálja a kvótabizottság, a szabadelvű párt, a kormány és a sajtó hozzáállását a törvényjavaslatához.

„...a kvótabizottság, az én szerény nézetem szerint legalább, nem követett el minden lehetőt arra nézve, hogy a magyar álláspontot, a magyar közgazdaság és a magyar pénzügyek érdekeit az arányszám meghatározásánál megvédelmezze, és érvényre juttassa. ...

... A mi a szabadelvű párt vezérférfiait illeti, fájdalom az ő viselkedésükben nem volt semmi olyan, a mi az ország igaz érdekeinek védelme szempontjából jutott volna kifejezésre.

*...a sajtó viselkedése összhangban állott azon pártok viselkedésével, melyeknek az a sajtó szervét képezte, ez azt hiszem, mindnyájunk előtt egészen természetes. Az ellenzék sajtója mindent elkövetett a kvóta emelés ellen s kötelességét e részben híven teljesítette ...”*⁴⁰

1901

1901 elején újra felbolydult a közhangulat, ősszel újra országgyűlési választások következtek. A kortesdalokon és plakátokon túl ennek több fontos dokumentumát is őrizzük, pl. az „országgyűlési képviselő választók névsorá”-t,⁴¹ kerületenként, hiszen a törvény is így rendelkezik: „*Városokban a névjegyzék városrészenként állítható össze.*”⁴² (A névsorba bekerülni, vagyis választójoggal bírni igen keveseknek adatott meg akkoriban Magyarországon, az 1874-es választási törvény hatályba lépése után a lakosságnak csak mintegy 5,9%-a volt érintett. Ez az arány a századfordulón már jelentős elmaradást mutatott az európai jogkiterjesztés mércéjé-
től.) A törvényi feltételek alapján választójog csak azt a 20 év feletti, magyar állampolgárságú férfit illette meg, aki megfelelt a műveltségi vagy vagyoni cenzusnak, esetleg egyéb jogcíme volt, és nem volt rá érvényes a kizáró okok valamelyike. Műveltségi cenzus: „*Jövedelmükre való tekintet nélkül választói joggal bírnak: a magyar tudományos akadémia tagjai, a tanárok, akadémiai művész, tudorok,*

³⁹ Vasárnapi Újság, 1896. november 8. 757.

⁴⁰ JMM Td 80.89.1.

⁴¹ JMM Td 80.88.1.

⁴² 1874. évi XXXIII. tc. 41. §.

ügyvédek, közjegyzők, mérnökök, sebészek, gyógyszerészek, az okleveles gazdák, okleveles erdészek és okleveles bányászok, a lelkészek, segédlelkészek, községi jegyzők, iskolai tanítók és az okleveles kiseddévők...⁴³ Vagyoni cenzus: városban legalább 3 lakrészü ház; ¼ telek; 16 Ft tiszta jövedelmet hozó föld (Erdélyre eltérő rendelkezés); 105 Ft évi jövedelem után államadót fizetők; legalább egy segéddel dolgozó kézműves stb.⁴⁴ Egyéb jogcím alatt a törvény azon kitételét értjük, hogy „kik az 1848:V. és az erdélyi 1848:II. törvénycikkek értelmében a régi jogosultság alapján 1848. évtől 1872. évig bezárólag készített országgyűlési választói névjegyzékek valamelyikében bennfoglaltatnak, a választói jog gyakorlatában saját személyökre nézve meghagyatnak”.⁴⁵ Kizáró ok, ha valaki az alábbi kategóriák valamelyikébe tartozott: nők; atyai, gyámi, gazdai hatalom alatt állók; hadseregben ténylegesen szolgáló katonák, tengerészek; pénzügyőrség, adó- és vámőrség legénysége; csendőrök; rendőrök; vagyonbukottak; fogságra ítélték; (1899-ig) az egyenes adójukat meg nem fizetők.⁴⁶ Az idézett paragrafusokon túl érdekes eligazítással találkozhatunk a választójogosultságra vonatkozóan az egyik képviselőjelölt megszavazására buzdító felhívás utolsó sorában is: „A ki 13 korona 25 fillér állami adót fizet az szavazó.”⁴⁷

A békési választók névsorát tanulmányozva érdekes következtetésre juthatunk. A neveket számbavéve a végeredmény 2148 fő, ha az időközben elhalálozottakat (néhányukat jelölték az íven, némelyiket nem) levonjuk, a létszám így is 2000 körüli. 1900-ban Békés lakossága Durkó Antal könyve szerint 25 483 fő, a listán felsorolt választójogosultak aránya szokatlanul magas, 7,35%. Ez a rendelkezésünkre álló országos adat⁴⁸ 6,1%-os arányszámához képest igen jónak mondható.

Korabeli sajátosság, hogy a mai értelemben vett pártok nem működtek folyamatosan, nem volt állandó párttagság, csak a választási kampányokra alakultak meg a helyi pártszervezetek. Feladatuk a helyi országgyűlési képviselőjelölt megválasztása, a támogatók nyilvántartásba vétele, újabb támogatók megnyerése volt. Múzeumunk birtokában van a „Békési függ- és 48-as Kossuth párt” április 21-én tartott alakuló gyűlésének kézzel írott jegyzőkönyve, mely Kecskeméti Ferenc református lelkész jelöltté választásáról tudósít.

„...a város minden részéből összeállott küldöttség felkérte a helybeli ev. Ref. Egyház egyik rendes lelki pásztorát Nt. Kecskeméti Ferencz lelkész urat, hogy az Országgyűlési képviselőjelöltséget függ- és 48-as Kossuth párti programmal vállalja el: Nt. Kecskeméti Ferencz lelkész úr, a küldöttség tisztelgését ékes szavakkal megköszönve kijelentette: hogy a nép óhaja előtt meghajolva a jelöltséget elfogadja...”⁴⁹

⁴³ 1874. évi XXXIII. tc. 9. §.

⁴⁴ 1874. évi XXXIII. tc. 4-7. §.

⁴⁵ 1874. évi XXXIII. tc. 2. §.

⁴⁶ 1874. évi XXXIII. tc. 11. §.

⁴⁷ JMM Td 80.11.1.

⁴⁸ HÁRSFALVI 1981. 33.

⁴⁹ JMM Td 80.231.1.

Az országgyűlési választásokkal járó politikai harcok megindulásáról – még a plakát- és szórólapháború kezdete előtt – a gyulai kiadású Békés című megyei hetilap hasábjairól értesülhetünk először:

„A békési képviselő választó kerület, – néhai Irányi hű választói – már mozognak. Ugyanis az ottani függetlenségi és 48-as Kossuth-párt, e hó 4-én tartott népes közgyűlésében már jelöltet is állított a legközelebbi képviselő választásra. Ennek pedig az az előzménye, hogy Kecskeméti Ferencz ref. Pap aegise alatt a békési egyik függetlenségi és 48-as olvasóköriben a függetlenségi és 48-as párt részére dr. Igaz Pált kiáltották ki jelöltül, a ki Békésen a legutóbbi képviselő választáson tudvalevőleg, nagy kisebbségben maradt. A párt most Békésen közgyűlést tartott, a melyen mintegy 400 választó vett részt, a választók színe-java. A gyűlést dr. Török Gábor ügyvéd, a párt elnöke vezette. ... Választott azután a végrehajtó bizottságba 200 tagot, majd az elnök ajánlatára nagy lelkesedéssel egyhangúlag dr. Meskó Lászlót, a békési függetlenségi és 48-as párt képviselő jelöltjéül a legközelebbi választásra kikiáltotta.”⁵⁰

Az újságcikkre egyébként – negatív előjellel, mivel Igaz Pál jelölése téves állítás – az alább ismertetendő egyik felhívásban utalás is történik.

Békésen egyébként három jelölt versengett egymással, mindhárom a Függetlenségi és 48-as párt jelöltje, de támogatói körük igen eltérő volt. A fenti cikkben említett eddigi képviselőkön kívül Kecskeméti Ferenc és Vincze Ödön, mindketten református lelkészek, vettek részt a küzdelemben. Kecskeméti Ferencről már beszéltünk az előző választás kapcsán, Vincze Ödön szilágysági (Szilágy megye) lelkész rokonai szálak kötötték Békéshez. Később, 1907-től 1909-ben bekövetkezett haláláig, Szegedi Károlyt követte a lelkészi szolgálatban. Először mégis egy olyan „Felhívás”-t ismertetünk, mely a kormánypárti (1875 óta a Szabadelvű Párt a dualizmus kori Magyarország kormánypártja) földművelésügyi miniszterre, dr. Darányi Ignácra voksol, a megválasztásával járó előnyöket ecseteli. Megjegyezzük, támogatóitól csak ennyire futotta, a valós választási küzdelmekben jelöltjük már nem vett részt.

„A »Békési függetlenségi és 48-as párt« közelebb tartott gyűlésén képviselőül ismét Dr. Meskó László nyíregyházi ügyvédet jelölte s ezzel jelét adta, hogy az eddigi úton kíván haladni, azon az úton melyen városunk feltartóztatlanul csődbe, lakostársaink több ezre pedig inségbe, nyomorba, koldusbotra jut, vagy jobb hazát keresni, vándor bothoz kénytelen nyúlni... Polgártársak! Mi nyissuk ki szemeinket, nem is nagyon kell megerőltetni, hogy lássuk eleven példát és okuljunk belőle, itt van Csaba míg ellenzéki képviselőt küldött, édes kevésre ment, mióta elővette a job-bik esztét, kapott 8 osztályú gymnasiumot, katonai laktanyát, méntelepet, árvaszéket, földműves iskolát, jó formán minden áldozat nélkül, s hogy vármegye székhelyé nem lett azon véletlenségen múlt, hogy akkor Gyula városának is befolyásos kormány párti képviselője volt, a ki szintén maradandó emléket hagyott a többek közt a tör-

⁵⁰ Békés, 1901. március 10. 3.

vényszéki palota létesítése által. Még mi, hogy többet ne mondjunk, jó 10 éve, hogy czihelődünk gymnasiumunk fejlesztésével, s daczára az egyház, a község és egyesek áldozatkészségének a 7-dik osztályt alig tudtuk megnyitni s az új gymnasiumi épület telkén homoknál egyéb ma sincs. De ennél sokkal égetőbb szükségünk vannak, ott van a földadó reform, új kataszteri felvétel alapján, ott van a közigazgatás egyszerűsítése, a gazdasági munkás kérdés, a békés-vésztoi vasút építése, a mely biztosítaná Megyer értékesítését és megmentene évi 17 ezer forint veszteségtől, az ármentesítő társulatok államosítása s több hasonló községünk létérdekével szoros kapcsolatban álló fontos feladatok, melyeknek helyes irányú megoldása városunknak életkérdése....” E felhívás végén olvashatjuk a választójog ismertetésénél már idézett mondatot: „A ki 13 korona 25 fillér állami adót fizet az szavazó.”⁵¹

Bár keltezése nincs, a három ellenzéki jelölt közül elsőként egy Kecskeméti Ferencet életető plakáttal foglalkozunk. Tesszük ezt azért is, mert benne mindhárom képviselőjelölről szó van, sőt az előbb említett Darányi Ignác neve is felmerül.

„Közeledvén a képviselőválasztás ideje, a választási mozgalmak nálunk is megindultak, a mi természetes is, mert közeleg az az idő, melyben a tisztelt polgártársak egyik legszebb jogukat lesznek hivatva gyakorolni...

Egyfelől az Ausztriával való közös viszony rendezésének nagy kérdése vár elintézésre, másfelől pedig községünk felette súlyos anyagi viszonyai várják az orvoslást...

Különböző nevek hangoztatását halljuk, némelyek a földművelésügyi minisztert, Dr. Darányi Ignácot emlegetik, ... De ... ő nem a mi választókerületünk elvét vallja...

Egy másik név a Vincze Ödön, Szilágymegye egyik faluja lelkészének a neve, a kinek zászlója Hadháznak kormánypárti, Újvárosnak pedig függetlenségi és 48-as programot mutat...

Akadnak még, a kik továbbra is az eddigi képviselőt, Dr. Meskó László urat, óhajtják. A mi őt illeti, elég 8 évi képviselőségére utalnunk, ... Akár politikai téren, akár a község érdekében várakozásainknak meg nem felelt. ...

Olyan egyénre van szükségünk, a ki itt lakik köztünk, velünk érez szívvel, lélekkel, ismeri bajainkat, s azokon töle telhetőleg igyekszik segíteni. ...

Mint ilyet kérte fel a város minden részéből nála megjelent küldöttség városunk egyik rendes lelki pásztorát, Kecskeméti Ferencz urat, mint hírneves egyházi író, jeles szónokot és a leglelkesebb emberbarátot, s akit igen sokan lelkesen is támogatnak, mint a kiről meg vannak győződve, hogy feltalálják benne azt az egyént, a kire pártunknak és választó kerületünknek szüksége van.”⁵²

⁵¹ JMM Td 80.11.1.

⁵² JMM Td 80.26.1.

Békési, áprilisi keltezésű hirdetésben Meskó László hívei jelentkeznek először, nemcsak jelöltté választásáról óhajtván tudósítani, de azt is közzéteszik, hogy a párt másik részének jelöltjét – Kecskeméti Ferencet – a városban terjedő hírekkel ellentétben, Kossuth Ferenc nem támogatja. Ezt megerősítendő közlik Kossuth Ferenc üdvözlő sorait is.

„Örömmel vettem tudomást e szándékról, mert Meskó László olyan férfiú, a kire minden kerület büszke lehetne, s kinek újból leendő megválasztatását az országos párt erősen óhajtja és kívánja.”⁵³

Májusban megérkezik a szembenálló tábor reakciója „Válasz a Meskó-pártnak!” címmel, melyben cáfolják, hogy Kecskeméti Ferenc számára erkölcsi támogatást kértek volna a pártvezértől. Ugyanakkor utalnak az előzőekben említett újságcikre, mely szerint az egyik olvasó körben egy, a korábbi választáson kisebbségben maradt jelöltet kértek volna fel újra. Aláírói, vagyis a lelkész főbb támogatói között egy nevet találtunk csupán, aki a békésiek előtt elég ismert lehetett. Papp József, a Függetlenségi és 48-as párt másik békési csoportjának elnöke a község főpénztárnoka volt.

„... azt írták a lapokba, hogy jelöltünk kezdte a képviselőjelölést azzal, hogy bizonyos urat egyik olvasó körben képviselőjelöltnek kiáltott ki. – Nagyon meg lehet szorulva ez a párt, hogy ilyen eszközökhöz kénytelen folyamodni.

Nem, mi nem kértünk erkölcsi támogatást, csak a párt vezérének s a központnak jelentettük be az általunk megejtett jelölést. Támogatást nem kértünk. Tudtuk mi azt jól, hogy Kossuth Ferencz úr máskor is Meskó urat ajánlotta, s egyelőre ismeretlen nem is ajánlhat.”⁵⁴

1901. nyári keltezésű propagandaanyaggal nem találkoztunk gyűjteményünkben. Ennek több oka is lehet, a választások híreiről csupán az újságokban olvashattunk. Az első híradás július 7-én, a másik szeptember 8-án jelent meg a megyei lapban.

„Beszámoló Békésen. Mindig várakozással tekintenek a békésiek orsz. képviselőjük beszámolója elé, dr. Meskó László szép beszédben, szokott ékesszólásával, hű képét szokta ilyenkor adni a képviselőház legutolsó ülészaka munkálkodásának. Igazságos bírálatban részesíti ilyenkor a kormány magatartását is. Június 29-én érkezett meg Békésre a választói ragaszkodását most is élvező képviselő. A csabai pályaudvaron az előljárási várta és üdvözölte, a fogadásra összegyűlt polgárokkal. Nagy tömeg gyűlt egybe június 30-án a beszámoló meghallgatására. Meskó egy óras szónoklatával ezúttal is lekötötte a hallgatóság figyelmét és sűrűen nyilvánult a tetszészaj beszéde közben és annak befejezésével. Dr. Török Gábor pártelnök közönte meg a beszámolót, megemlékezvén a képviselő törvényhozói működéséről, mellyel választói ragaszkodását megnyerte és mindeddig megtartotta.”⁵⁵

⁵³ JMM Td 80.24.1.

⁵⁴ JMM Td 80.25.1.

⁵⁵ Békés, 1901. július 7. 4.

„Sajátságos szimptóma nyilvánul meg Békés vármegye összes választó kerületében. Amikor ugyanis félévnél hosszabb idő választott el bennünket a képviselőválasztásoktól, a választási mozgalmak kitörő lángként lobbantak fel idő előtt – céltalanul. És most, amidőn a képviselőház tanácskozásait befejezte s a tényleges választások alig három hét múlva megtörténnek, a szalmaláng ellobbant, olyan lanyha az érdeklődés, aminőre nem tudunk példát az új alkotmányos élet harminczöt éves időszaka óta. ...

Békésen a Kossuth párti 48-asoknak nem kevesebb mint három jelöltjük van: dr. Meskó László tényleges képviselő, kit a központ támogat, Kecskeméti Ferencz és Vincze Ödön lelkészek. A két első a komoly jelölt és a választási küzdelem kimenetelére legalább is kétes.”⁵⁶

Őszi propagandaanyaggal Meskó László pártja jelentkezik először, ez tulajdonképpen Kossuth Ferenc nyomtatásban terjesztett levele Török Gábor békési pártelnökhöz. Kossuth Lajos fiának levele nem több, mint jelöltjének hangzatos szavakkal történő felmagasztalása, melyet így fejez be:

„Adják Őt vissza újból nekünk tisztelt békési elvtársaim, hadd lássam Őt újból oldalam mellett, midőn Önökért, nemzetünk elévülhetetlen jogaiért, családjuk boldogságáért küzdünk az országgyűlésen, az ország színe előtt!

Lelkemet küldöm a békésieknek forró kézfogásra, meleg ölelésre. Bízom bennük, hogy a nehéz napokban nem forgácsolják szét erejüket, félreteszik a személyi érdekeket s egy szívvel-lélekkel mindnyájan Meskó Lászlóhoz csoportosulnak!”⁵⁷

Időközben a megyei lap Vincze Ödön (tévesen Endrének írva) képviselőjelölt visszalépéséről is beszámol, amely – mint majd látni fogjuk – vaklármának bizonyul:

„*Békésen a Vincze Endre jelölése, mely kezdettől fogva nem volt komoly, ha formálisan nem is vonatott vissza, teljesen elejtettnek tekinthető. Itt – a lanyha mozgalom daczára – erős küzdelem készül a központ által támogatott volt képviselő dr. Meskó László és Kecskeméti Ferencz ref. lelkész között, az esélyek ez idő szerint Meskónak látszanak kedvezni.*”⁵⁸

Az újság egy hét múlva, szeptember 22-én megjelenő számában még ugyanezt erősítik meg, a választási küzdelmek tovább éleződnek, miközben a választás napja – október 2. – vésszen közeledik:

„*A függetlenségi Vincze-párt, mint halljuk, feladta küzdelmét és így Meskónak egyedül Kecskeméty Ferencz békési reform. pap lesz az ellenjelöltje, a kinek párthívei azonban nagyobbára a voks nélküli népből kerülnek ki.*”⁵⁹

Vincze Ödön azonban mégsem adta fel jelöltségét, ezt egy „Polgártársak!” megszólítással kezdődő plakát jelzi. A szeptember 23-án kelt szövegben nincs utalás egyetlen jelölt támogatására sem, kizárólag Vincze Ödön lejáratására íródott, annak rejtegetett kormánypártiságát taglalja. Hogy melyik párt volt az elkövető, azt

⁵⁶ Békés, 1901. szeptember 8. 3.

⁵⁷ JMM Td 80.27.1.

⁵⁸ Békés, 1901. szeptember 15. 3.

⁵⁹ Békés, 1901. szeptember 22. 3.

az aláírók nevei árulják el számunkra, ők ugyanis a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-párti szárnyának békési vezetősége, vagyis az egyik ellenjelölt, Meskó László fő támogatói voltak.

„...Vincze Ödön úr az 1892. évi választások alkalmával leszavazott Bárány Dezső volt miniszterelnökre, akkor a mikor a függetlenségi és 48-as pártnak is meg volt a maga jelöltje – tehát egyenesen a párt ellen szavazott – ...

Vincze Ödön úr még ez évben is, itt Békésen, egyik olvasóköri körben kijelentette, hogy ő szerinte a Függetlenségi és 48-as Kossuth-párt elve nem jó elv, neki a kormánypárti elv a jó! ...”⁶⁰

A választások közeledtével mindhárom képviselőjelölt pártja személyesen is igyekezett meggyőzni a választókat támogatója alkalmasságáról. Ezekről a gyűlésekről a szeptember 29-én megjelent megyei lap így számolt be:

„**Választási mozgalmak ... Békésen**

Jelöltek: dr. Meskó László volt képviselő Kossuth-párti, Kecskeméti Ferencz és Vincze Ödön függetlenségi. Választás október 2-án.

Mind a három párt vasárnap tartott gyűlést és pedig délelőtt dr. Meskó László pártja, a melyen megjelent Thaly Kálmán a Kossuth-párt alelnöke, ki a nagy számmal összegyűlt választók közt lelkesedést keltve jelentette ki, hogy az országos pártnak Meskó a jelöltje és nem Vincze, vagy Kecskeméti, a kiknek politikai érzelmei ismeretlenek, a párthoz való tartozóságuk pedig kétséges.

Délután előbb Vincze Ödön pártja tartott gyűlést a piac téren, a melyen a jelölt mondott beszédet, azaz a mondott volna, ha „véletlenül” a református templomban, a melyben pedig Kecskeméti dirigál, el nem kezdik a harangozást és nem folytatják szakadatlanul, addig a míg a szónok berekedve abba nem hagyta a beszédet. Kecskeméti Ferencz pártja a Dübögő korcsmában tartott gyűlést, a melyen a jelölt hosszabb szocialista ízű beszédet mondott.”⁶¹

Az előzmények ismeretében nézzük meg a választási küzdelmek során íródott kortesdalokat. (Bár forrásaink szerint ekkoriban több nyomda is működött városunkban, az 1901-es országgyűlési választások propagandaanyaga egy helyen, báró Drechsel Géza nyomdájában készült.) A valamelyik képviselőjelöltet éltető dalok közt egyébként a Meskó Lászlót magasztalók vezetnek (7 db, a másik két jelölt 3-3 dalához képest), míg igen sok (6 db) olyan kortesdalunk van, amelynél nem tudjuk, melyik párttól származik, csupán azt, ki ellen íródott. A dalok egy részének konkrét keltezése van, a felsorolást ezekkel kezdjük, a többi a jelöltek szerint csoportosítottuk.

Augusztus 15-i keltezése alapján a sort egy Kecskeméti Ferenc ellen íródott dal⁶² kezdi, melyben előbb kifigurázzák a lelkész ifjúkori túlzott vallásosságát, mely a dal szerint az idő múltával nyomtalanul elszáll. Parodisztikusnak szánt szavakkal

⁶⁰ JMM Td 80.28.1.

⁶¹ Békés, 1901. szeptember 29. 3.

⁶² JMM Td 80.40.1.

kritizálják rossz előadói stílusát, míg az utolsó versszakban durván megszólják értelmi képességét.

Kortés vers

Egy szerelmes nagy kanpulyka
Sétál a paplak udvarban.
Mellette van szép kis párja
Kacsingat rá boldogan.

A gerincen galamb nevet,
A kis malac meg amoda
Udvarolgat s vall szerelmet,
Mí ha vesszük nem is csoda.

De ím a kaján irigység
Felébred a gazdájukba,
Nincs kímélet, sem segítség,
Vérük hull a föld porába.

„Levágni a paráznákat!”
– Szól harsányan az ifjú pap –
„Nem tűrhetem meg azokat,
Vesszen el mind az ilyen had!”

Halad az idő, tűnik a kor!
A hordóból már nem foly a bor!
Az ifjú paphoz asszony kerül
S a szent paplak is benépesül!!!

Kong a nagy harang, temetnek.
Meyen a pap a kántorral,
A hívek is egybegyültek,
Szent szót várván áhítattal.

Köhint a pap ég felé néz!
Olvassa már a szent imát.
Édesebb mint a lépes méz...
De ím arcán láthadd kínját!

Köhög, reszel, kipked-kapkod...
Lökődös kántort, funerátort...
Félbeszakadt imádságod?:
Ki látott már ilyen pásztort?!

Elakadt biz, a miatyánkba
Szorongva néznek az arcába!
Szól a halott is föl sírjából:
„Édes papom hát kezd el újból!”

Ez lesz a jó követ nektek
Édes kedves polgártársim!
Bohóc sapkát készíttetek,
Hogy a feje ne legyen kinn!

Hej! Van ám ott nagy bölcsesség!
Nem kell annak főiskola,
Mert bizony még azt hihetnék,
Hogy ő iparkodik oda!

No csak mondjátok, hogy éljen!
Kecskeméti Ferencz páter!
Majd néznek fent Budapesten
Hát ez az a híres fráter?

Mondják fent majd a követek,
Nagy helye van ott az észnek,
Hogy a nép megérni küldött
Egy üres békési tököt!

Békés, 1901. szeptember 15-én.

Talán az előzővel azonos szerzőtábor írta ezt a szeptember 21-re keltezett, Meskó László mellett agitáló verset⁶³ is, mely rögtön első versszakában kategorikusan kijelenti, hogy pap nem való követnek. Egyébként is kritizálja ellenfeleit: a szerző szerint Kecskeméti egymás ellen uszítja a békésieket, míg Vincze Ödönt legszívesebben visszaküldené a falujába. Végül közli: egyedül Meskó László alkalmas követnek, „*ki megmozdít minden követ*”.

⁶³ JMM Td 80.47.1.

Kortes dal

Két pap lépett fel követnek
Tudom tudja kend;
Köztünk mindent elkövetnek
Azt is tudja kend!
Nem kell nekünk senki papja
Bolond ki voksát rá adja
Azt is tudja kend!

Kecskeméti azt akarja
Tudom tudja kend!
Hogy a nép most egymást marja
Azt is tudja kend!
De hiába küzd a kecske
Nem küldjük mi őt fel Pestre
Azt is tudja kend!

Vincze Ödön is haza jött
Tudom tudja kend!
Boldogulni kettő között
Azt is tudja kend!
Vissza mehet falujába
Nagyokat inni búvába
Azt is tudja kend!

Meskó László legyen követ
Tudom tudja kend!
Ki megmozdít minden követ
Azt is tudja kend!
Hogy a kormány nagy agyara
Ne csattogjon a magyarra
Azt is tudja kend!

Békés, 1901. szept. 21.

Írta: *Nekérdki*

Ezután egy meglehetősen gúnyos hangvételű verset⁶⁴ említünk, amely Vincze Ödön szeptember 22-i békési látogatásáról szól, a megrendezett mesterséges külsőségeket ecseteli. Néhány mellékes mondatból azt is megtudhatjuk, hogy rokonsága beszélte rá a jelöltségre, „*mócz*⁶⁵ *vidéken éldegél*” és korábban kormánypártiként Bánffy Dezső volt miniszterelnök mellett korteskedett. (Ez utóbbit egyébként igen sok dalban a fejére olvassák.) A dalban említett Földvár község az 1950-es névváltoztatás óta Muronyként ismert, a békésiek számára akkor is és most is bekapcsolódási lehetőséget adott az országos vasúti hálózatba. Ott voltak a módosabb békési gazdák földjei, tanyái.

1901. szeptember 22-re

Rajta! Békés ünnepi díszet ölteni!
Délután jó a Megváltó nagy zseni!
Fogadjátok ritka fénynyel e férfit,
Ki pompásan alkalmazza elveit. –

Míg sógora nem ugratta Békésen
Szerény papként éldegélt mócz vidéken
Hogy juthasson egy kis koncz és húsleves
Bánffy mellett volt kitaró hú kortes!

Mandátumot is ő vitte Budára
Nyert kegyes mosolyt s egyebet markába
De a polczról mikor Bánffy lebukott
Igaz szívvel 48-hoz átcsapott. –

Békésre jött hadi tervet készíteni
Sógorával szövetséget megkötni.
Hasára csap, nagyot gondol merészen
Követ leszek török-szakad Békésen!

⁶⁴ JMM Td 80.46.1.

⁶⁵ Erdélyben a hegyek között élő románokat nevezték így.

Máma délben kiment titkon Földvárra
Mintha jönne messze földről nem várva
Kirendelvén küldöttséget, szüzeket
Sógorokat, csatlósokat hű népet!

Megy fehérben 12 szűz elébe
Fő eunuch Koniczki a vezére
Legények is bő ingbe és gatyába
Távol tőlök, baj ne essék azokba.

S ím egyszerre felnyílik egy nagy bödön
Kilép abból nagy fénynyel Vincze Ödön!
A honmentő ki bőrében alig fér!
Hja! nem kell a jó bornak ma már czégér!

Nagy kegyesen pislant le népeire
Szabad hazát mindeneket ígérvé!
Tokát ereszt mellényt tágit nagyot fú
Hull fejére a szép virág s koszorú.

Éljen! Éljen! kiabálják harsányan!
A megrendelt küldöttségek mindnyájan!
Ez kell nekünk ez a híres arany pap!
Elsötétül láttára a fénylő nap!!

S mit mond mind ezekhez majd Vincze Ödön?
Ha nem választják meg, s marad a gyöpön!
Elmulik a nagy hír, marad csak a sógor
Lepottyan a czégér, elfolyik a jó bor!!

Szeptember 25-i keltezéssel három gyűjteményünkbe került dal is íródott, egy Meskó László mellett, kettő pedig Kecskeméti Ferenc ellen korteskedik. Az első⁶⁶ azon kevés kivételhez tartozik, melynek verselése lelkesítő, magasztos, néhol fennkölt, nemzeti költeményeinket idézi. Kezdi a párt legfőbb céljával, Magyarországnak függetlenségével, majd régi átokként említi a széthúzást, ez esetben a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-szárnyának különböző körei által támogatott három jelöltre célozva ezzel.

A békési választó polgárhoz

Hazánk függetlenségét
Életre kelteni,
Régi szép dicsőségét
Bátran kiküzdeni:
E törekvés gyújt lángra
Minden igaz magyart.
S int a győzelmi pálma,
Ha pártunk összetart.

De jaj, a régi átok,
A rút viszály, megint
Ölyüként csapott le rátok,
Fényes reményeink!
Mikéntha mást nem várna
Tőlünk szegény honunk,
A szent ügy bajnokára
Kardot magunk vonunk.

S mi teszszük ezt, e nép, mely
Példaként tündökölt,
S hűségének hírével
Egy országot betölt?
Tudnánk lenni hűtlenek
Képzelt önérdékért?
Gyöngítni a sereget,
Mely küzd az elvekért?

Szív és ész tiltakozva
Emeli fel szavát:
Népünk nincs még eladva,
Szereti e hazát.
Ámítás füstbe mégyen,
Büszkén leng a zászló,
S fennen kiáltjuk: Éljen
Doktor Meskó László!

Békés, 1901. szept. 25.

A másik két vers⁶⁷ csupán „negatív kampány” Kecskeméti Ferenc ellen – mindkét esetben a lelkész túlságosan demokratikus, néppárti elveit, a baptista hívek sza-

⁶⁶ JMM Td 80.44.1.

⁶⁷ JMM Td 80.32.1 és JMM Td 80.45.1.

porodásának támogatását kritizálja. Az egyik gúnyosan „szoczialisták” jelzővel illeti követőit, míg a másikban a szűk választójogot helyeslik, annak ellenére, hogy az anyapárt egyik fő követelése az általános és titkos választójog. Valószínűleg az alábbi két vers is Meskó László szavazótáborának alkotása, hiszen – mint azt az előző, 1896. évi választásoknál számbavettük – az ügyvéd legfőbb támogatói köre a város irányadó értelmiségével, társadalmi elitjével azonos, és ez érezhető a dalok hangvételében, az azokban megfogalmazott véleményekben is.

Kortes vers

Kecskeméti a baptista
Olyan mint egy török basa,
Amivel a hasa telve,
A nép zsírján rakta tele.
Éljen a haza!

A bánatban szól a duda,
Melleste tánczol Pap Jóska;
Vele járja a Lévai
És a többi pártjukbeli.
Éljen a haza!

Tánczot járnak a „szoczialisták”,
Pap Jóskának kedves tánczát;
Kecskeméti dudál hozzá,
Csak a hatyúdálát fújná.
Éljen a haza!

Ökör vagyok a politikához,
Így szól Lévai Istvánhoz,
De hát mint nép bolondító
Hátha leszek törvényhozó
Éljen a haza!

Békés, 1901. szept. 25.

Kortes vers

Istibundi Varga Gábor,
Meglátszik képén a mámor.
Azt tudja, hogy ő valami
S útnak indul hódítani.

Kecskeméti kéne neki,
Talán mert a markát keni.
Magasztalja, mily nagy ember,
Győzi szemmereszteekkel.

Lesz jó napszám, lesz földosztás,
Az urak közt felfordulás,
– Így szól Gábor s kacsint egyet –
Ha követnek őt külditek.

Ne okvetetlenkedj Gábor,
Vedd észre magadat, jámbor.
Hiszen senki sem hisz neked,
Köpheted a tenyeredet.

Van nekünk olyan emberünk,
Kivel dicsekedni merünk.
A papotok nem kell nekünk,
Hálótokba bé nem megyünk.

A kamuti híres pusztán
Milyen sok jó kortes van mán
Istibundi Varga Gábor,
A másik meg Szabó Károly
Hallodé!

Csak az a nagy bosszúságuk,
Hogy nincs szavazati joguk,
Mert ha volna felhasználnák
Kecskemétiit megválasztnák
Követnek.

Hej! de jó, hogy megvan szabva
Hogy kinek is legyen voksa
Mert az ilyen istibundi
Sok galibát tudna tenni
Kamuton.

Békésen, 1901. szept. 25.

Ez utóbbi kortesvers az 1901–1906 között Békésen is fölerősödött ún. 48-as agrárszocialista mozgalom (Mezőfi Vilmos pártja) és Kecskeméti Ferenc kapcsolatát, a paraszti követelések iránti rokonszenvét is bírálja. Bánffy Dániel báró, 1895–1899 közötti miniszterelnök a politikai elnyomás jelképe volt.

A múzeumunkban levő kortesversek közül még kettőnek van keltezése, mindkettő⁶⁸ október 1-jén kelt, egy nappal a tényleges szavazás előtt. Láthatjuk, mai értelemben vett kampánycsend abban az időben természetesen még nem létezett. A dalok Meskó Lászlót éltetik, az egyikben Vincze Ödönt, a másikban Kecskeméti Ferencet ócsárolva. Vincze Ödön esetében először külső megjelenését gúnyolják („*kancsi szemű*”), majd párthűségét kritizálják: „*Bánffy-huszár*”. Már említettük, hogy korábbi vélt vagy valós kormánypártiságát – mint támadható pontot – igen sokszor hangsúlyozták. Ezzel szemben a versírók szerint támogatottjuk, Meskó László „*elvhűsége tiszta*”. Kecskeméti Ferenc esetében nincs ilyen feltűnően kikezeshető érzékeny pont, így neki azt róják fel a második versben, hogy papként gyűjti a voksokat. Vele szemben más módszert használnak, más szempontból hasonlítják össze saját jelöltjükkel: ígéretei csak üres szölamok, míg Meskó „*megteszi azt mind egy szálig*”.

Kortes vers

Kancsi szemű Vincze Ödön
Követnek már nem kell itt,
Mert Bánffyval meggyalázta
Kossuth Ferencz elveit.

Nem is lehet Bánffy-huszár
Függetlenségi követ,
Éljen Doktor Meskó László
Kit az egész párt szeret!

A mi zászlónk szépen leng a napfénybe
Nem adjuk azt Bánffy-huszár kezébe.
Meskó László az a férfi,
Ki e zászlót megérdemli,
Követünk csak ő lehet.

Az elvhűsége tiszta, mint e zászló
Éljen sokáig Doktor Meskó László!
Vincze Ödön nem kell nekünk,
A pártjához nem szegődünk
Békésről már elmehet.

Békés, 1901. okt. 1.

Éljen Dr. Meskó László!

Kecskeméti tiszteletes,
Itt is, ott is voksot keres;
Felveszi a reverendát,
Úgy járja a kortestanyát.
Éljen Dr. Meskó László!
Éljen a haza!

Kecskeméti ígér fűt, fát
A népnek, ha megválasztják.
Ne higgy neki, mert megbánnád:
Sokat ígér, keveset ad.
Éljen Dr. Meskó László!
Éljen a haza!

Meskó László a mit állít
Megteszi azt mind egy szálig.
Ilyen követ kell mai nap,
Nem nagy képű baptista pap.
Éljen Dr. Meskó László!
Éljen a haza!

Békés, 1901. okt. 1.

⁶⁸ JMM Td 80.35.1 és JMM Td 80.31.1.

További dalaink keltezés nélküliek, ezek ismertetését a Meskó László melletti voksolásra buzdítókkal kezdjük. Első versünk⁶⁹ kiváló példa a negatív kampányra, a dalban éltetett jelöltről nem mond semmit, a két ellenfelet állítja pellengérré. Az első versszakban bevezetésképpen egy-egy jelzővel illeti őket: „*dadogós*” és „*fülig adós*”, majd ezeket részletezi, hozzátéve – mint mindig – Vincze Ödön kormánypártiságát.

Kortes vers

Kecskeméti a dadogós,
Vincze meg a fülig adós,
Összenéznek és bámulják,
Hogy Békésen nem vállalják.

Szegény papom így van ez jól,
Mert a ki papnak sem jó
S nyögdécsel a katédrába,
Nem való az országházba.

Néked meg kövér papom,
Én is, más is, csak azt mondom:
Maradj te csak kormánypárti,
Úgy sem leszel te itt semmi.

Magasan leng a zászló,
Éljen Doktor Meskó László!
Ő kell nekünk, őt követjük,
Istenünkre esküszünk.

Szintén az „*elvhű*” Meskó László mellett agitál következő dalunk,⁷⁰ de ez csak az utolsó két sorból derül ki, mert előtte végig az egyik ellenfelet ostorozza. Igen keményen kezdi Kecskeméti bemutatását: „*nem mer embereknek a szemébe nézni*”, „*sötétségnek híve*” és nincsenek nemes érzései. Részletezőbben folytatja: nagy ígéretei szólalomok, csak híveivel lesz nagylelkű. Megszólja vallási engedékenységét, a baptisták békési térhódítását, a szocialisták jelszavainak felhasználását. A szerző szerint szavait csak a kocsma nem túl józan közönsége hiszi el. Végül önjelöltnek titulálja, hiszen a párt elnöke, Kossuth Ferenc nem őt támogatja.

Kortes vers

Éjszakánként lámpással jár dicső Kecskeméthy,
Nappal nem mer embereknek a szemébe nézni.
Nem kell neki világosság, sötétségnek híve,
Igaz, nemes érzéseket nem ismer a szíve.

„Ezrekre megy jövedelme s napszámból él atyja,
Képviselő fizetését majd a népnek adja!” (?)
Elenged majd minden adót! Felosztja a földet!
Karácsonykor minden híve egy nagy disznót ölhet.

Híveinek a községnél lesz hivatal bőven,
Nem lesz szegény ember eztán, majd ő segít könnyen.
Baptistákat is pártolja, hisz az rokon vallás,
Megengedi nagyon szépen ezt a papi palást.

⁶⁹ JMM Td 80.34.1.

⁷⁰ JMM Td 80.41.1.

S ím, második beszédjének elszónoklására
Ő a józan, szent férfiú húzódik korcsmába.
Nem fél attól, hogy hívei a szitán átlátnak,
S tiszta szemmel, józan észszel tőle elpártolnak.

Őnjelölt úr, vigyázz, mert majd a lóláb kilátszik!
És megtudják, hogy tenálad csak az önzés játszik.
Megmondta már Kossuth Ferencz: a pártnak nem kellesz,
Ne szaladj oly szekér után, amelyik fel nem vesz!

Derék Meskó László! Elvhű emberünk,
Irányi utóda, Te kellesz nekünk!

Meskó Lászlót éltető utolsó dalunk⁷¹ szintén leginkább az ellenfél, Kecskeméti Ferenc rosszindulatú jellemzésével „van elfoglalva”, csak a legutolsó sorban tudhatjuk meg, kinek az érdekében íródott. Előbb hosszasan csupa durva, negatív jelzővel illeti: „nyöszörgő” (utalás többször is kritizált rossz előadói stílusára), „gőgös”, „bűnös”, majd ugyanezt teszi szavazótáborával. A „szemenszedett nép” kitétel egyértelműen mutatja a Meskó László mögött állók társadalmi hovatartozását.

Kortés dal

Angol nótára áttette: Rima Jankó

Láttál-e már karón varjút
Papot a ki megbolondult
Hát!...Hát...Hát...
Gyere Békés városába
Láthatsz itt most igazába
Nézd! Kecskeméti Ferkót.

Követ akarna ő lenni
Abból ugyan nem lesz semmi
Mert hát...
Nem tud a politikához
Jobban ért a kanpujkához
No meg a vak malaczokhoz
Hát! Nohát!...

Elvágta a pujka nyakát
Fogta a Vargáné nyakát
Segítségül mégse hívta
Csődörös kurátorát
Sem egyik, másik komját
Nohát!...

Ilyen követ nem kell nekünk
Nem ment még el a mi eszünk
Mikor a rosszzerdön jára
Hittérítő nagy útjába
Eltörött a czoczó lába
Csak száz forint volt az ára
Nohát...

Köpködő, nyöszörgő fráter
Csapni való gőgös páter
Bűnös voltod beismered
Magad legkevésbé hiszed
Mít híresztelsz híveidnek
No...hát!...

Ha végig megy a kis utcán
Elmereng dicső munkáján
Hát...hát...hát...
Hátra vágott kurta nyakkal
Előre rúgott lábakkal
Fújja az angol nótát.
Nohát!...

⁷¹ JMM Td 80.39.1.

Fiúi tiszteletének
Tanújelét mutatja
Az édes apja bora
Melyet elereszte Ferkó
A nagy lurkó.
Nohát!...

Meginnád most társaiddal
Az Andorok s a Vargákkal.
Hát...hát...hát...
No meg a vén Simonyi
A jó testvér Lévai
Mind szeretnének inni.
Nohát!...

Éles Kocsor, Turzó Varga
Szomjasok mint szilaj marha
Hát...hát...hát...
Nem kapnak a parókhíán
Majd túl az operencián
Ihattok ottan igazán.
Nohát!...

Ifjúsági egylettel
Az öregszer menyecskékkel
Hát...hát...hát...
Eltöltöttél sok éjszakát
Forgathattad a bibliát
Beadta derekát.
Nohát!...

Ilyen szemenszedett néppel
Korcsmárossal, csődörössel
Bemehetsz az országházba
Megrúg a törött ló lába
Ugyan Ferkó mit akarsz.
Nohát!...

Nem vagy te követnek való
Tudod te azt magad Ferkó
Hát...hát...hát...
Köpködhetsz te jobbra, balra
Hol keletre, hol nyugotra
Az az igaz ami való
Követünk lesz Meskó László!!

Éljen!!!

A Kecskeméti Ferenc lelkész megválasztására buzdító kortesdalokból hármat őriz múzeumunk, egyikük⁷² hangvétele erősen elüt a javarészt negatív kampányt folytató propaganda-anyagainktól. Buzdító hangja, szokatlanul könnyed, népies stílus, három jelölt = három rózsa hasonlata gyakorlott versfaragót idéz. Egyetlen szóval sem kezdi ki az ellenfeleket, hiszen „*mind a három derék férfi*”. Csupán sajtó véleményét közli: „*de ha egyet le kell tépni: akkor éljen Kecskeméti!*”.

Kortés dal

Kis házamon leng egy zászló
Piros, fehér, zöld színt játszó.
Fehéren fekete jelzi:
Éljen Kecskeméti!
Éljen a haza.

Éljen! én is azt kívánom,
Ne csak mint lelki barátom,
Hanem úgy, mint hadat verő
Kossuth párti képviselő.

Békés város békés népe!
Ne ülj a csúfoló székbe.
Egy koszorú áll előtted,
Nyugodt szívvel nézzed ... nézzed.

Három rózsa befelelva,
Melyik tetszik vedd le róla,
Vincze, Meskó, Kecskeméti,
Mind a három derék férfi.

Nem mondok én semmi rosszat
Nem csúfolok, a mint szoktak,
De ha egyet le kell tépni:
Akkor éljen Kecskeméti!

Nem csúfolok, nem dicsérek,
Csak azt mondom amit érzek:
Kecskeméti olyan vitéz.
hogy oda vág, a hová néz.

⁷² JMM Td 80.37.1.

Kecskeméti derék gyerek,
Üti a vasat míg meleg,
Mondjuk hát mindnyájan néki:
Éljen! éljen! Kecskeméti! Éljen a haza.

Következő dalunk⁷³ (10. kép) felerészben az ellenfeleket szidja, felerészben Kecskeméti Ferencet dicséri. Meskó Lászlóval kezd, nála csak nemzetiségét rója fel; Vincze Ödön esetében részletezőbb: megjelenésére („zsiros bödön”), szavahihetőségére és köpönyegforgató politikájára is utal. Ehhez képest követői szerint Kecskeméti tehetséges szónok (bár ellenfeleitől folyamatosan az ellenkezőjét halljuk), egyedüli népbarát, míg ellenfelei számára „szemét, piszok a nép”. Összegzőképpen: őt kell megválasztani.

Kortes vers

Dallam: Kossuth Lajos azt izente

Meskó László már senkise,
Ezután meg még anyise,
Nem ül be az Országházba
Haza kerül Tótországba,
Jó utat neki!

Üres hordó, zsiros bödön
Ép úgy nem kell Vincze Ödön,
Dörg a szava de az csak szél,
Mert nem érzi, a mit beszél
Vincze csak beszél.

Egyszer a kormány mellett szól
De látja, hogy így nem lesz jól,
Hát fordít a köpönyegen,
Negyvennyolcat véd melegen,
Nem a mienk ő.

Kecskeméti ő, az a ki
Tud a szavával gyűjtani,
Szívből beszél a szívhez szól
Mindig helyt áll ő akárhol,
Mindig jót akar.

Kecskeméti nép embere,
Övé a népek éljene,
Már hiába is beszéltek,
Kik a jégre vezettétek,
Mindig a népet.

Elleneink ostromolnak,
Reánk kígyót, békát szórnak,
Szemét, piszok a nép nekik,
Hogyha őket nem követik,
Köszönjük nekik.

Kecskeméti a hű barát,
Jól ismeri a nép baját,
Ösmeri is, tesz is érte,
Áldja meg az Isten érte
Éljen, éljen ő!

Még egy versünk⁷⁴ szól Kecskeméti Ferenc lelkész megválasztása mellett, azonban ez is azoknak a sorába tartozik, amelyek nem a támogatott jelölt előnyös tulajdonságaival, csupán az ellenfél negatívumaival érvelnek. Ez esetben Meskó László ellen szól, aki – a versíró szerint – egyenként koldulja a voksokat, szükség-

⁷³ JMM Td 80.42.1.

⁷⁴ JMM Td 80.43.1.

helyzetben sosem elérhető. Támogatóit – „fiskáros kompánia”, vagyis a város irányadó értelmisége – egyenként, személyeskedő stílusban figurázza ki. Bár Meskó érdekében „nyalábbal a verset írják”, mégis „Kecskeméti lesz követünk”.

**Halljunk szót!
Kortes vers**

Tudjátok, most kiről van szó:
Az a dicső Meskó László.
Meskó László híres legény,
Házról-házra járkál szegény.
Voksot koldulni.

Meskó László jó barátom!
Szorul most a kapcza látom.
Nem most kéne itt fáradni,
Kuncsorogni és izzadni.
Nem most, nem bizony.

De mikor a szegény ember,
Bajaiban keresett fel,
Akkor kellett volna neked,
Egy-két szót vagy lépést tenned;
Mostan nyughatnál.

Akkor kellett vón helyt állni,
Nem pedig most szaladgálni,
Megállani ott a placczon,
Nem végződnek most kudarczon
Itten a pályád.

A fiskáros kompánia,
– Elszakadhat bár az ina –
Veled mostan czélt nem érhet,
Megöli a pulyka méreg.
A pulykaméreg.

Konkoly, Molyos órr, Szegedi,
Őket minden jól ösmeri,
Az önzetlen hű kortesek,
Nagy nép barátok most ezek.
Mindazok ezek.

Hát biczikli, hős Szatmári?
Szónokol mint vitéz Hári,
Élősködik a szeméten,
Hát a kenderrel hogy áll ken’?
Azzal hogy áll ken’?

Jöjjön kend is hé Zolnai,
– Hej, hogy azt se kék mondani! –
Kend sem marad érdemetlen,
Ide csak most megverselem.
Most megverselem.

Hiszen kend is jó poéta,
Kendnek is jár egy bokréta;
A Bérház előtt nyelvelhet,
Bosszúságtól meggebedhet.
Már meggebedhet.

Lóthat-futhat potya Feri,
Ugri füles Diószegi,
Csak az a nagy bosszúsága,
Nincsen szavazati joga.
Haj! búcsú vacsora!

Pohos Ladányi Kamuton,
S testvére, a költő, itthon.
A hős Farkas tanítóval,
Ott lehetnek a hűhóval,
A nagy hűhóval.

Meskó-párti jeles firmák
Nyalábbal a verset írják,
Rágalmaznak, hitegetnek,
Csak a bolond hisz tinektek,
Mások nevetnek.

Hej Meskó és jeles pártja!
Búcsúzzunk el utoljára,
Jó egészséget kenteknek
Le is, fel is elmehetnek,
Már elmehetnek.

Nem kell nekünk vacsorátok
Nincs szükségünk rá, se rátok,
Van ki szeret s kit szeretünk
Kecskeméti lesz követünk,
Ő lesz követünk!

Vincze Ödön mellett is három versünk korteskedik, közülük csupán egy⁷⁵ (11. kép) épül pozitív kampányra. Bár kijelenti, hogy sem Meskó László, sem Kecskeméti Ferenc nem kell követnek, ennél többet – sem jót, sem rosszat – nem ír róluk. Viszont saját jelöltje mellett hosszasan érvel, ő az, aki „megéri a nép baját”, és „őt hallani csupa öröm”.

Kortes vers

Olyan szépen leng a zászló
Nem kell nekünk Meskó László,
Vincze Ödön kell minékünk
Csak ő lesz a mi követünk.

Ő megéri a nép baját,
Megéri a lelkünk szavát,
Csak ő tudja mi kell nekünk
Ő legyen a mi követünk!

Ha megszólal Vincze Ödön
Őt hallani csupa öröm,
Könnybe lábad tőle szemünk
Ő legyen a mi követünk!

Elmehetsz már Kecskeméti
Meskó innen veled mén ki,
Nem kívánunk nem szeretünk,
Vincze Ödön lesz követünk!

A másik két dal⁷⁶ csak refrénjeiben élteti Vincze Ödönt, mindkettő kizárólag az ellenfelet ócsárolja. Először megemlíti Meskó nemzetiségét, majd Kecskeméti szónoki stílusát, a másodikban negatívumként érvelnek még Meskó „fiskális”, vagyis ügyvédi foglalkozásával is.

Kortes vers

Piros, fehér, zöld, a magyar zászlója,
Nem kell nekünk Nyíregyháza Lászlója
Magyar ember – nem tót ember kell nekünk
Vincze Ödön lesz most a mi követünk!

Kecskeméti a szószéken is hebeg
Mint a szélben, a nádszál hajlik lebeg
Hangja sincsen, nyefegést nem tűrhetünk,
Vincze Ödön lesz a mi követünk!

Kortes vers

A tót nekem nem barátom
Nem vagyok én Meskó-párton,
Eddig se volt benne öröm,
Éljen soká Vincze Ödön!

Kecskeméti hogyha beszél
Elkapja a szavát a szél,
Tudja azt jól már a szellő,
Hogy minékünk úgy sem kell ő!

Meskó László barátom
Kis angyalom
Kéne kendnek mandátum,
Kis angyalom
De ha fejére áll is
Nem kell nekünk fiskális
Kis angyalom!

Az 1901. évi országgyűlési választások idejéből még két versünk van hátra, ezek Meskó László jelöltsége ellen, de nem tudjuk, kinek az érdekében íródtak. Az alábbiiban⁷⁷ nem személyesen őt, hanem a „Meskó-féle pártvezérek”-et támad-

⁷⁵ JMM Td 80.29.1.

⁷⁶ JMM Td 80.30.1 és JMM Td 80.33.1.

⁷⁷ JMM Td 80.78.1.

ják, kifigurázva külső tulajdonságaikat. A szórólapra – vagy a választás idején, vagy amikor még ismerték vagy emlékeztek a személyekre – ceruzával ráírták, melyik gúnyolódó leírás kit takar. Eszerint a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth Ferenc-féle szárnyának békési elnökét, Török Gábort „*rezes orra*” jellemzi, a párt egyik jegyzője, Szegedi Kálmán „*olvasni nem tud*”, míg a másik jegyző, Konkoly Jenő megjelenésében „*sápadt arcza*” és „*öt szál bajsza*” dominál.

Három kortes

Ad notám: „Én istenem adj kegyelmet”... (Göre Gábor nótája)

Hallgassátok ifjak vének,
Miről szólal most az ének,
Ismeritek mind a hármat,
Kikről fújom a nótámat!
Az egyiknek rezes orra,
Mindig bele csüng a borba,
Pápaszemet visel rajta:
Nehogy azt higgyék uborka!

Hej a másik okos legény
Csak – olvasni nem tud szegény!
Másnak adja a levelet;...
Ez osztán a kutya gyerek!
A harmadik ez mán teszi,
Azt mondják: a szelet eszi
Azért olyan sápadt arcza,
Azért van csak öt szál bajsza!

S ha kipedri öt szál bajsztát
Úgy fújja a „tücsök nótát”...
Ezek osztán a vitézek,
Meskó-féle pártvezérek!
Nem is leszél Békés boldog,
Hogyha rájuk bízod dolgod!
Bármit ígér bármit ád is
Mégis hamis a fiskális!

Az 1901. évi országgyűlési választások utolsóként közölt kortesdalának⁷⁸ „szerzője” is van: „Nádi Lidércz”. A dal címe és kezdete – „Este van este van” – a szerző szándéka szerint Arany János Családi Kör című versét idézi. A második sortól aztán valós szándékára vált (mint azt az alcímben olvashatjuk: Rosszardei életkép), és Meskó László egy ételért-italért kuncsorgó estéjét meséli el, erősen hangsúlyozva annak „tótos” beszédét. Durva szólást használ képviselői alkalmatlanságának megokolására: „*Kása gyenge étel a tót meg nem ember!*”

Tót a családi körben (Rosszardei életkép)

Este van este van zörgetik az ajtót
„Eredj, nézd meg anyjuk, vajjon nem-é a tót?
Itt szaladgált máma a sövény aljába”!...
„Elgyuvunk – szól felém – zeste vacsurára”!

Csakugyan a vén tót lépett be a házba
Izzadt az orcája, rongyos szűr nadrágja...
Ina rogyik, reszket térde meg a lába
Elesnék, ha nem vón' kéznél egy pad lába.

⁷⁸ JMM Td 80.38.1.

„Csés jó estét kendnek” kiáltja a gazda,
– „Nákunk is” – fogadja emez rogyadozva...
„Üljön ide mellém, pihenjen le szépen,
Beszéljen valamit nagy útvjáról nékem”!!...

„Beszelném, ha tudnám – hebeg a vén Janó
Beszídnyi kenyírkím peccsenyke vóna jó,
Rá ostyepká, krumpli kicsiny borovicská
Polentávál álá: nyitránszki stoliczá.” –

„Kentok mátyár bácsik mindig cság besziltok
Á beszíd cság beszíd: nyitogátunk torok.
Beszelnák mi túllunk messzi fődrúl gyúttek,
Vín kuraczkok, zákik beszídiban zelnyúttek”!

„Nyem azír beszílunk, hogy vóna jó kedvünk!
Úgy izs nem sogárá túláték zelmezyunk.
Zenyi jó, zinyi jó, kifele befele,
Zebegyeket pedik zegen meg tót fenyel!...”

„Hüm! Hüm!!” szól a gazda – „ejnye öreg Janó
Vajjon nem kend az a bizonyos vén Meskó?...
Aki itten futkos, mint egy kerget birka,
Aszongyák az ország dógát fúrja, nyírja!!”

„Dobre!” – „Vigyizs öreg, én vónám ázáz zúr,
Zenyímnek a szívet sog bánátocská szúr,
Látolsz szegíny szomszíd, sog jáz báj mi velunk,
Zásztát kimondányi nye tud kicsiny eszünk!”

„Látom – szól a gazda – eredj anyjuk Sára
Lépjél szaporán fel a ház padlására
Hozz egy kis zsírozót a tót tarisznyába
Egy kis pályinkát is nézz a kamarába!”

„Enni, inni való van jó Meskó kennek
De szavazni kendre magyarok nem mennek,
Nyekegphet a szája, kophatik a lába
Tót gyerek nem való magyar országházba!”

„Aszongyák ott lakik kend a nyíri pusztán
Nem is drótos kelmed, bár nyög elég furcsán!
Menjen „fiskáros úr” eressen ott hasat
Magyar szív utánna bizony meg nem hasad!!!”

Megjött már az eszünk s nekünk ez jó fegyver!
Kása gyenge étel a tót meg nem ember!
Másik példabeszéd s kendre öreg rászól:
Fogadd be a tótot, majd kiver a házból!”

„Minket ugyan úgyse”!!... – mondja István gazda
Mozdítja a lábát s felhevül az arcza
„Vigye a czókmókját hiszen a kend háza
Zaplatyik tanyája, krumplis Nyíregyháza!!!”

Megrendül a vén tót, megreszket a lába,
– A jó Sára asszony nevet a markába –
Marasztja a gazda s tuszkolja kifele
„Dobre nucz” nyöszörgi „zegen meg tót fenyel!”

Írta: Nádi Lidércz

1901. október 2. a választás napja. Erről a napról is őrzünk a szavazótáborok körül vont kordon átlépésére jogosító igazolványt⁷⁹ (12. kép), ezúttal már a jogosult nevét is feltüntették. A választások izgalmairól a megyei lap így számolt be:

„A választás mindenütt a legnagyobb rendben folyt le, jól lehet az érdeklődés mindenütt, különösen a kétes kimenetelű kerületekben óriási volt; az erős küzdelemmel járó izgatottság dacára sem történt a legkisebb rendzavarás sem; a választások vezetőinek pártatlan eljárása, a választó közönség higgadtsága és az ellenvélemény tisztelete biztosította a választások nyugodt lefolyását.

A választások lefolyása az egyes kerületekben a következő volt:

...

Békésen

Három függetlenségi jelölt küzdött a mandátumért Irányi Dániel egykori törzskerületében. A választások eredménye azután meglepett mindenkit, de legjobb-

⁷⁹ JMM Td 80.48.1.

ban a község azon közönségét, a mely értelmi fokánál fogva vezető szerepre volna utalva, és a mely ellen egyértelműleg frontot csinált a Kecskeméti Ferencz által fanatizált szegény néposztály, megbuktatván a község eddigi kiváló képviselőjét.

Már a pártok felvonulásakor meglátszott a Kecskeméti-párt erőssége, de Meskó László hívei bíztak még ekkor benne, hogy pótválasztásra fogják vinni a dolgot, a mikor a Vincze-párt segélyével legyőzhetik Kecskeméti. Azonban erősen csalódtak. Kecskeméti pártja a szavazásnál mindjárt vezetni kezdett és messze túlszárnyalta mindkét pártot.

Tizenkét órákor így állottak a szavazatok:

Meskó László	48
Kecskeméti Ferencz	243
Vincze Ödön	146

Ekkor kezdett a Meskó párt erősebben szavazni, de Kecskeméti hívei nem fogytak ki és túlsúlya mindig növekedett.

Fél ötkor volt Meskónak	262
Kecskemétiének	697
Vinczének	179 szavazata.

A Meskó párt ekkor reményen vesztetten látja be gyengeségét.

Hat órákor a szavazatok így állanak:

Meskó	370
Kecskeméti	791
Vincze	189

A szavazók minden pártról kifogytak és Konkoly Jenő választási elnök csakhamar fél 8 órára kitűzi a zárórát, amelynek letelte után kihirdeti az eredményt. Szavazott 1371 választó és pedig

Meskó Lászlóra	282
Kecskeméti Ferenczre	800
Vincze Ödönre	189

és így **Kecskeméti Ferencz 229 szavazat többséggel megválasztatott.** Az eredmény a község intelligenciájára lesújtó hatással volt, míg Kecskeméti hívei örömmámorban úsztak és fáklyásmenetben ünnepelték képviselőjüket, kinek az elnök hivatalos úton vétív mellett kézbesítette a mandátumot.⁸⁰

A választások győztese tehát a jelöltből immár országgyűlési képviselővé előlépett Kecskeméti Ferenc lett. A demokratikus elveiről ismert lelkész győzelme érzékenyen érintette a társadalmi elit tagjait, a tényre a megyei lap szerkesztője így reagált:

„A mit a képviselő jelölések alkalmából már megírtunk, azt ezúttal is hangsúlyozzuk, hogy bennünket, mint nem politikai lapot a választások eredménye párt-szempontról nem érdekel. Annál inkább érdekel azonban a mozgalmak és a válasz-

⁸⁰ Békés, 1901. október 6. 2.

tások lefolyása szociális szempontból, mert az túlnyomó mértékben nem politikai, hanem társadalmi színezetű.

Frappáns példája ennek a békési választási mozgalom, a hol három jelölt versengett a mandátumért és hogy nem párt-politikai, hanem tisztán és kizárólag társadalmi válaszfalak voltak közöttük, bizonyítja ama körülmény, hogy mind a három jelölt a Kossuth-féle 48-as függetlenségi, tehát politikailag ugyanazon árnyalathoz tartozott. Annál nagyobb azonban a társadalmi különbség. Kecskeméti győzelmét a békési intelligencia s pedig nemcsak a szorosan vett honorácziór osztály, hanem az értelmesebb földművesek s iparosok is, társadalmi téren teljes leveretésüknek, úgyszólván a demagógia hatalmas térfoglalásának panaszozzák. A békési választási mozgalom és választási eredmény háttere olyan sötét, hogy annak megvilágítását a Békésen elharapódzott kór lehető orvoslása céljából publicisztai kötelességünknek fogjuk tartani.⁸¹

Kecskeméti Ferenc képviselői tevékenységéről is őrzünk emlékeket, 1901-ből és 1904-ből egy-egy „Országgyűlési beszéd”-ét. 1901-ben az országgyűlésben tárgyalta királyi leiratra reagáló, úgynevezett fölrirati javaslatához szólta hozzá, a hagyományos ellenzéki álláspontot hangoztatva.

„...A mi a t. többség fölrirati javaslatának tartalmát illeti, arra szintén csak nagyon röviden az a megjegyzésem és nekem is illene a legfőbb kifogásom az, hogy a magyar államiság attributumaira egyáltalában nincsen semmiféle tekintettel. Szinte hallom a fülemben csengeni, hogy felszólalásainkra azt fogják mondani, hogy ti nem is tudtok mást, csupán csak ezt az egyet: önálló magyar hadsereg, önálló magyar külügy, önálló vámterület, önálló magyar kereskedelem és önálló nemzeti bank; mindig és mindig csak közjogi kérdések. ...

Várhattuk és vártuk volna a progresszív adóztatás behozatalát. ...

De hiszen mit beszélünk? A progresszív adóztatás már meg van: minél nagyobb birtokos valaki, annál csekélyebb adóperczentet fizet s minél szegényebb valaki, annál nagyobb. Az adót, mondhatni, legnagyobb arányban a koldusok viselik. ...Vártuk és várhattuk volna t. képviselőház, hogy a t. kormány és többsége felveszi majd programjába az általános szavazati jogot is, vagy legalább a szavazati jog kiterjesztését, mert nagyon szomorú állapot az, a melyben e tekintetben is vagyunk Európában, a huszadik század elején. ...

Fel van véve a t. többségnek programjába a római kath. egyháznak autonómiaja, és nagyon helyesen. De nem kellene megfeleledkezni a protestánsokról sem.

Azután ott van az egyetemek szaporításának kérdése. Más országokban, művelt nemzeteknél minden pár millió lakosra esik egy egyetem, nálunk pedig 20 millió lakosra mindössze két egyetem jut.

...Adunk mi önöknek, t. ház, produktív eszméket: önálló magyar hadsereg, önálló magyar vámterület, önálló magyar kereskedelem, önálló magyar nemzeti

⁸¹ Békés, 1901. október 6. 1.

bank, a progresszív adóztatás behozatala, a létminimumnak biztosítása, az 1848-as törvények életbeléptetése, az általános szavazati jog behozatala, az egyetemeknek szaporítása. Mindezek nagyon produktív eszmék. Azt mondja Horánszky Nándor képvis. társunk, hogy van neki egy politikai Miatyánkja: a magyar nemzet konsolidációja, megerősítése. Régen ismerjük mi ezt a Miatyánkot, ez a mi imádságunk, de van nekünk emellett egy politikai hiszekegyünk is és ez az, hogy meg vagyunk arról győződve, hogy önök az eddigi úton ezt a célt elérni nem fogják soha.”⁸²

Az 1904. július 20-ai hozzászólás sokkal keményebb hangvételű, a demokratikus elveiről ismert lelkész élesen bírálta a civillista (a költségvetésben az uralkodói család szükségleteire vonatkozó tétel) felemeléséről készülő törvényjavaslatot:

„Ritkán került a képviselőház elé gyűlöletesebb törvényjavaslat, mint az, a mely most van tárgyalás alatt. Gyűlöletes ez a törvényjavaslat sok oknál fogva. Gyűlöletes nemcsak azért, mert a bécsi osztrák császári udvar pompájának és fényének emelésére kívánják tőlünk az újabb milliókat s akkor kívánják, a mikor államháztartásunk egyensúlya ingadozni kezd, a mikor ínséges időknek nézünk elébe, és a mikor éhező gyermekeknek szájából kell kivenni a falatot, hogy Bécsbe küldjük...

...Az a boldogtalan nép pedig olyan képviselőket küld ide, a kik éppen útját állják annak, hogy ezen szegényletes és nyomorúságos állapotokon valami változás történjék, a kik útját állják annak, hogy itt a szegény nép helyzetének könnyítése érdekében történjék valami. Itt bőkezűsködnek, de hogyha a fokozatos adóztatás behozataláról van szó, ettől fájznak. Hát tessék a fokozatos adórendszert behozni és azután tessék majd bőkezűsködni...

A t. túldaldalt nagyon elfogja a szamaritánus érzés, a mikor a királyi udvar nyomorúságáról és ínségéről van szó. De a mikor a szegény emberről van szó, akkor azok a szamaritánus érzések nem támadnak fel a szívükben...

A protestáns, a református lelkészek és tanítók egy sorba állítatnak, egy kategóriába soroztatnak azokkal a lelkészekkel és tanítókkal, a kiknek működése akárhány esetben nemzetellenes. A református lelkészek és tanítók majd akkor fognak segínyeztetni, a mikor a többi felekezetek lelkészei és tanítói, a mely felekezetek számára az Alföld határain és másutt egész domíniumok szakítottak ki és a mely felekezetek, egyházak dúsgazdag állami dotációkat élveznek századokon keresztül...

...egy hatalmas nemzeti regenerációra volna nekünk is szükségünk, olyan társadalmi regenerációra, a milyen az angol társadalom már átment, a milyen az amerikai társadalom is átmenőben van, s most, úgy látszik, átmenőben van Németország. ...

T. ház! Nem állok itt, mint a szoczialimusnak szószólója, hanem mint barátja az emberi jogoknak és a humanizmusnak, mint ellensége minden társadalmi és kormányzati zsarnokságnak. Én barátja vagyok, t. ház, a társadalmi haladásnak és a modern fejlődésnek. Nem mondom azt, hogy a szocialisták egyik vagy másik árnya-

⁸² JMM Td 80.208.1.

latának programját szőröstől-bőröstől fogadjuk el, azt sem, hogy azt a programot meg lehetne valósítani; mindezt én nem állítom, de igenis vallom, hogy a jogosult igényekre tekintettel kell lennünk és azokat a lehetőség határai között ki kell elégíteni.

Az kétségtelen, hogy vannak a szocializmusnak túlzásai, utópisztikus kívánságai; de azt is állítom, hogy vannak oly elveik és kívánságaik is, melyeket a liberálizmus és a józan haladás minden igaz barátja aláír. A szocialisták elveinek jórésze bennfoglaltatik azon párt programjában is, a melyhez tartozni szerencsém van....

...Én figyelmeztetni akarom a miniszterelnök urat arra, hogy tőle, a kormánytól és a törvényhozástól mit vár a társadalom? Ki akarom mutatni azt, hogy egyáltalában nem a civillista felemelését, hanem azt várja, hogy a mostani társadalmi viszonyokat javítsa; rá akarok mutatni arra, hogy a civillista felemelése és az ehhez hasonló dolgok csak elkeserítik a most is meglehetősen rossz társadalmi viszonyokat.

A kormány által benyújtott törvényjavaslatot el nem fogadom, hanem elfogadom Rákosi Viktor t. képviselőtársam javaslatát az itt benyújtott többi javaslattal együtt, egyúttal pedig magam is egy ellenindítványt vagyok bátor benyújtani. »Ellenindítvány. A képviselőház a tárgyalás alatt lévő törvényjavaslatot visszautasítja, egyúttal utasítja a kormányt, hogy még ez ülészkabban terjesszen elő javaslatokat, melyekkel az országban immár rendkívül elterjedt és folytonosan terjedő szociálizmust – az egyéni szabadság tiszteletbentartásával – a szociálizmus okát képező nyomor enyhítését célzó közgazdasági intézkedésekkel orvosolhatni véli, minthogy e téren máris sok mulasztás terheli a kormányokat és az orvoslás halogatása közgazdaságunkat és ezzel állami önállóságunkat végveszélybe dönti.«⁸³

Kecskeméti Ferenc idézett országgyűlési beszéde mondanivalójával, merész hangjával már jelezte az ellenzék erősödését is. Visszaszorításuk érdekében a király a kormánypárttal megállapodva 1903 októberében a politikai mozdulatlanságot preferáló „erőskezű” Tisza István grófot bízta meg kormányalakítással. Ez kezdetben eredményesnek tűnt, de 1904 októberében puccsszerűen megszavaztatott házszabály-revíziójával maga a miniszterelnök buktatta meg a kormányzó pártot. Mivel ez a módosítás a parlament szabadságának korlátozását jelentette, a kormánypárt sorából is sokan kiléptek, az ellenzék minden irányzata pedig egyetlen „koalíció”-vá állt össze. A parlament működése megszűnt, 1905 januárjában – az országgyűlés mandátumának lejárta előtt egy évvel – új választásokat kellett kiírni.

⁸³ JMM Td 80.163.1.

1905

Az 1905. évi választásokról csak kortesdalokat őriz múzeumunk, viszont számuk majdnem annyi (33), mint az 1896. és 1901. évek összesen. Három jelölt versengett a képviselőségért: Hoyos Miksa gróf, Kecskeméti Ferenc lelkész és Török Gábor ügyvéd, de a versek nagy része az utóbbi kettő támogatóitól származott. A dunántúli földbirtokos, Hoyos Miksa gróf főrendházi tag, Tisza István híve volt. Sem a versekből, sem egyéb forrásokból nem állapítható meg, konkrétan mely békési csoport támogatását élvezte, csupán néhány név bukkan fel a versekben. Igaz, a versek közül is csak egy íródott mellette, több esetben csak megemlítik, mint nemkívánatos személyt.

A demokratikus elveket valló addigi képviselő, Kecskeméti Ferenc lelkész megválasztására a dalok mintegy fele agítál. A másik fele Török Gábort élteti, aki nyilván Meskó László örökébe lépett, mint a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-féle szárnyának békési elnöke. Mindketten jelöltetik tehát magukat, annak ellenére, hogy az anyapárt Kossuth-, illetve Ugron-párti szárnya 1905. január 4-én fuzionált. Meskó László – mint láttuk – 1892 és 1901 között volt Békés országgyűlési képviselője, az 1901. évi választáson alulmaradt Kecskeméti Ferencsel szemben. Ezután visszatért szűkebb pátriája politikai életébe, 1905-től 1917-ig Nyíregyházát képviselte, 1909-ben a párt elnökévé választották. Török Gábor az így megüresedett képviselőjelölti posztot vette át, ugyanazzal a támogatói körrel (az értelmiségi elitel, ami a mellette agítáló dalok hangvételén is látszik).

Érdeemes megnéznünk azt is, hol készültek a versek: a Török Gábort éljenzőket (sőt, a Hoyos grófot éltetőt is) mind báró Drechsel Géza, míg a Kecskeméti mellett agítálókat kivétel nélkül Véver Oszkár békési könyvnyomdájában nyomtatták. Érdekes momentum az is, hogy míg a Kecskeméti-versek mind fehér (mára sárgult) papíron vannak, a Török-dalok közül sokat piros, fehér vagy zöld papírra nyomtak. Mivel van olyan, ami mind a három színben bekerült múzeumunkba, feltelelezhetjük, hogy figyelemfelkeltés céljából sok e három színben készült.

Örvendetes változás az előző választási küzdelmekhez képest, hogy míg 1901-ben a kortesdalok majdnem egyharmada valamelyik jelölt ellen (látszólag senkit sem támogatva) íródott, 1905-ben csupán egy olyan van a 33-ból, melynek szerzője nem közli, kit támogat, csak azt, kit nem. Mivel ennek az egynek van nyomtatott keltezése (1905. jan.), ismertetésünket ezzel a Kecskeméti Ferenc ellen szóló verssel kezdjük.⁸⁴ A vers mondanivalója leginkább ebből a sorból olvasható ki: „züllő egyház, dűlő templom”. A versíró szerint a „szegény papok” „tisztas hajlék”-a „kortestanyává vedlett”, vagyis a szerző mögött álló támogatói kör szerint a papi hivatás összegegyeztetetlen a képviselőséggel.

⁸⁴ JMM Td 80.63.1.

Választás előtt

1905. jan.

Jó Békésen van egy csárda,
Benne dínom-dánom járja.
Mondják, hogy az pap-lak légyen...
Az volt biz' az – réges régen.

Laktak benne szegény papok,
Erős hitű apostolok.
Fakó volt biz' a palástjuk,
De fényes volt az egyházuk.

Más gazda van a pap-lakon:
Hegyen, völgyön lakodalom,
Eteti a szegény magyart
S cserébe csak voksot akar.

Van már sarkantyús csizmája,
Van már lova, nagy tanyája.
„Nagyságos” szeretne lenni:
Menjetez hát inni, enni.

Züllő egyház, dülő templom...
Félre bánat, félre gondom!
A jó gazda hív, integet:
Enni, inni csak menjetez.

Kiknek „tiszteletes” mellett
Egyéb titulus nem kellett:
Ti egyszerű, régi papok
Aludjatek, aludjatek!...

Tisztes hajlék! mivé lettél?
Kortestanyává vedlettél!
Hol laktak lelki pásztorok:
Ordít a sok kortes-torok.

Papok tanuló szobája,
Ihlet, buzgóság tanyája,
Isten veled, Isten veled!
Reád többé nem ismerék.

Ti harangok! Ott fenn a magasban,
Harsogjátok vésznel szilajabban,
Zengjétek a csárda tetejébe:
„Él az Isten fenn a magas égbe'!”

Egyetlen dalunk szól Hoyos Miksa gróf mellett⁸⁵ (13. kép), bár ez csak az utolsó versszakban derül ki, addig az egyik ellenjelöltet, a „*tiszteletes urat*” és táborát szidja. Durva hangja csupa rágalmazás, még a görögkeleti papot („*oláh pópa*” – ezidőben Popovics Elek) is megszólja. Csak úgy halmozza a rágalmakat: bujtoztatás, fenyegetés, rágalmazás, zászlólopás, névtelen levél, itatás. Azért kell Hoyos grófort megválasztani, mert ő „*a Nemzetért akar élni*”.

Választási dal

(A „*Tekintetes úr*” dallamára)

A Fekete-Körözs felől hej! be rossz szél fúj:
Kecskeméti hétfő óta mérgesen dül-fül.
Hiába akarta Márkot,
Nem bírt neki elég pártot
Összeszedni a hatalmas
Tiszteletes úr!

⁸⁵ JMM Td 80.49.1 és 84.202.6.

Nem bízik már, hogy zöld gallyal zöld ágra juthat!
Mozgósítja hű bandáját, toll után futtat;
Tépi a sok tyúkot, libát,
Hátha ő lenne a vivát:
De hiába! Csak bukik a
Tiszteletes úr!

Kémkedni indul Lú Gabi, ez a hű ember:
De keserű szívvel látja, hogy Ferenc nem nyer!
Olyan szidalmakra fakad,
Hogy a képe is földagad.
Mít keresett, megkapta a
Tekintetes úr!

Politikus csizmadia, juhképű Csete!
Csak a tolla fehér kendnek, lelke fekete!
Úgy-e dühös a zászlónkra,
Hogy miért tűzték oly magasra?
Dühöngjön kend! Bukik most a
Tiszteletes úr!

Rücskös ordas Farkas Ferkó! Te vagy szép gyerek!
Cseténél is többre becsülnek az emberek!
Csak csattogtasd véres szádat:
Mebuktatjuk a druszádat!
Nem lesz többé „nagyságos” a
Tiszteletes úr!

Oláh pópa! Te csúf madár! Lehet-e magyar,
Ki egy hazafias tanárt csak azért megmar,
Mert a történelem-órán
Szidta, aki dákóromán?
Igaz magyar szóba sem áll
Ezután veled!

Kecskeméti ismeri már apraja-vénje:
Őneki csak „nagyságos” titulus kéne!
Itthon, Pesten feszíteni,
A népért semmit se tenni!
Nem kell nekünk követnek a
Tiszteletes úr!

Fényes csizma, hengegés nem imponál nekünk!
Bujtogatást, fenyegetést szívből megvetünk!
Rágalmazás, zászló-lopás,
Névtelen levél, itatás
Mind hiába! Nem lesz követ
Kecskeméti úr!

Igaz szívű, bátor lelkű férfi kell nekünk!
Nem is lesz más, csak Hoyos gróf a mi követünk!
A Nemzetért akar élni,
Többet tenni, mint beszélni!
Meg is választjuk követnek!
Éljen Hoyos gróf!

A Hoyos-párt megszólítására „válasz” is érkezik a Kecskeméti támogatóktól,⁸⁶ bár hogy tőlük, erre egyedül a „*zöld gallyal zöld ágra*” (az előző dalban használták először) kifejezés megismétlődéséből következtethetünk. Rágalmakkal és pocskondiázással ez a tábor sem marad adós, végül legfőbb érve Hoyos gróf megválasztása ellen: „*mert német a lelke*”.

Válasz a „Választási dalra”

A Hoyos-pártnak
(A „*Tekintetes úr*” dallamra)

Rugdaldóznak a szamarak most minden felől
Azt hiszik, hogy minden dolog a javokra dől.
Kelltek nékik Vincze Ödön,
Szilágysági zsiros bődön
Nagy hasú pap, bukott követ
Kis tiszteletes.

Kicsúfolnak ők mindenkit, ki velők nem tart
Pedig nem sokáig tart már ez a hülye harch
Kicsúfolták Farkas Ferit,
Mert nem keresi a kedvét
Sem Géza úr, sem a másik
Pudli spingernek.

Mi bízunk, hogy zöld gallyal is zöld ágra jutunk
Azt hitték a bús bivalyok: gróf után futunk,
Nem iszunk mi bivaly tejet
S nem eszünk olyan kenyeret,
Ami hitföldben teremhet
Drága Hoyos úr!

Megénekeltek jó Gabit szegény szamarak.
Azt hitte a kis „**Mojos-párt**” így babért arat
A pópát is háborgatták
Szidták a mért gróf Hojoskát,
Mint németet lefűlelte
A bob-párt előtt.

Kortes ott ki? Potya Ferke tekintetes úr!
Olyan, mint más, ki Rozentál boltjában tanul
Báró Drechsel Géza nyomdász,
Ki lapíró s tudja ki más
Szolgabíró majmoló a
Kegyes báró úr!

Hoyos grótot is ismeri a békési nép
A kinek a **bízólevél** komendóra kék
De nem teszi azt itt zsebre
Nem is megy fel vele Pestre,
Nem kell nekünk ő követnek,
Mert német a lelke

Politikus ott Murvai ez a vett nevű
A kit bántott még Gyulán is a kis „o” betű...
Hát társaira mit szóljunk
Czira, veled, s jó Brón zsidónk.
Fájó szívű kepecz s gazdák
Más zsrán hízók!

Acsargó fog és születés nekünk az nulla!
Felvonulás, rendőrsereg mind csak hajbóka.
Program-beszéd olvasással
Hitbizomány felosztással
Nem ámít el! Nem lesz követ
Drága Hoyos úr

⁸⁶ JMM Td 80.87.1.

Igaz szívű, bátor lelkű férfi e népe,
Lévai meg Isten tudja, hogy ki is kéne?
Gróf Hoyoshoz olyan illik
A kik a szót pénzért mérik,
Gondolja meg a választó
Ki kell követnek!

Oh jó urak, szarvas gazdák s firkancs ficsúrok
Kupecz népség s Isten tudja, ti jó sógorok
Nézzétek meg a bandátok
Egymást mért nem siratjátok
Dobbal verebet nem fogott,
Sem a török sem más boldog
Csak ti akartok!

A megszólításra még egy vers⁸⁷ érkezik a lelkész híveitől, ennek hangvétele komolyabb, kissé ünnepélyesebb. Bár ebben is név szerint emlegetik a gróf támogatóit, kevésbé durván utasítják el megválasztását, saját jelöltjük mellett pedig szép szavakkal érvelnek. Követendő példaként említik a nagy elődöket: „*Irányi volt a követünk és Gonda*”, így „*a zászlónkat nem hagyjuk el, nem adjuk fel elvünket*”. Ragaszkodnak jelöltjükhöz azért is, mert „*idegenért a magunkét, köztünk valót nem hagyjuk*”. Érdeme még a versnek, hogy megjelenik benne a „*Békés népe*” kifejezés, mintegy felülemelkedve egy-egy támogatói körön, megszólítva a választás felelősségét vállukon viselőket, akik majd végül eldöntik azt.

Kortés dal

Tojós grófot a Pikó párt felléptette követnek
Majd aranyat tojik nekik, ihatnak és ehetnek,
A goróf úr nem akarta vállalni, de vállalni,
De a tollnak ha már meg van, nem lehet ott állani.

Kár úgy szerénykedni gróf úr, Ön követségért kotlik,
De legyen én rossz próféta, a lova itt megbotlik,
Mint szégyenlős lány szabódik, tessék-lássék, azonban,
Jól tudja azt mindenki, hogy férjhezmehetnékje van.

Csak bátorság! gorófcokám, ki a gyepre előre!
Képességét hogy keresse, csak senkisé is oly dőre,
Kínótt önnek a bajusza s mégjobban is megnőhet,
Csak használjon jó újlaki, s Gáspár-féle kenőket.

Tréfán kívül, jó grófcokám, a patvarban mit akar?
Fejsze nélkül, kasza nélkül, fát hogy vág és hogy takar?
Szólni sem tud s hol szólni kell, mire megy a nép vele?
Se fejszéje, se kaszája önnek, csupán a nyele.

Édes gróf úr követséghez valamicske ész is kell,
És a mellett valamicske tudomány is csak elkel
Nem elég, hogy valakinek így-úgy kinő bajusza,
Vagy valamely hitbizomány jövedelmeit húzza.

Azután a követséghez gróf úr elv is kellene,
Ön a koalícióval vele volt vagy ellene?
S im egyszerre vállalkozik 48-as követnek,
De mifelénk férfiak s nem szélkakasok kellene.

⁸⁷ JMM Td 80.68.1.

Tudjuk mi, hogy trágya között hamar ki nő a gomba,
De minekünk Irányi volt a követünk és Gonda,
Ily férfiak nem gombaként egy vagy két nap születnek,
Itt kipróbált hazafi kell, jó hazafi követnek.

Úr ön édes gorófocskám? Intelligens? Hazafi?
A méltánylat érzetéből van-e Önnél valami?
Egy érdemes harczos ellen, kérem akkor hogy ül föl?
A ki harczolt, míg Ön hűsölt, kiütni a nyeregből?

Megengedjen gróf úr, de a méltánylat itt elmaradt,
De ha nincs is nagy uraknál, majd lesz az a szűr alatt,
Hazafiság és méltánylat eddiglen is ott vala,
Míg önöknél méltányosság Kossuth iránt sem vala.

Szép is az le telepedni, a győzelmi lakomán,
De aki a harczot állta, nem kelmed volt gróf komám!
Előálltok hazafinak lenni most hogy már divat,
De ezelőtt hol voltatok, ti nagynevű honfiak?

S te akarnád édes Öcsém, védeni a nép jogát?
Te akarnád parcellázni a nagy urak birtokát?
Fokozatos adóztatás, akkor lenne meghozva!
Akkor lenne ám kecskére bízva majd a káposzta.

Csinálnátok majd községet Dohányossal Megyeren,
Itt hagynátok a nagy terhet a sok szegény emberen,
Elvonnátok adótokat, növelnétek terhünket,
Így virágoztatnál te és boldogitnál bennünket.

Tisztelt gróf úr, édes öcsém, van eszed a hasadba,
Ha ugyan e hazafias nép horgodra akadna,
De ki nektek csak csöcselék, annak is van ám esze,
Hüvelykével az ujja közt azt mondja majd, hogy: nesze!

Tisztelt gróf úr a grófi cím nem imponál minekünk,
Van itt önnél nagyobb úr is, van minekünk hercegünk,
Az igaz, hogy csak pléh herceg, de az mindegy, csak herceg,
S még rá sem ad senki semmit, akárhogyan is henczeg.

A mi pártunk jó grófocska tudja meg, nem szajha párt,
Melynek akárki fiának, csak fizessen, karja tárt,
A mi pártunk hű és igaz és csak egyet szeret az,
S az sem Hoyos, se nem tojós, és az önre nem szavaz.

Ez a város eddig is a nagy birtokok koldusa,
Nem kötteti meg jobban is magát Önnel a gúzsba,
Tettek érte eddig? semmit! tett eddigi követünk
Harczolt értünk és zászlónkért, a kit holtig követünk.

És most Isten Önnel, gróf úr, legyenek szép álmai!
Elkíséri Drekszli nyomdász, Dohányos, Hencz, Murvai,

Kártyázzék ön, vadásszék ön, igyék pezsgőt, konyakot,
Bogár után ne induljon, s ne lőjjön több ily bakot.

Mi pediglen már majd csak az eddiginél maradunk,
Idegenért a magunkét köztünk valót nem hagyjuk,
Azért, kiről azt se tudjuk, mely náció szülötte,
Hogy a gólya a világnak melyik részén költötte.

Ki mit szólhat az eddigi követre?
A népjogát nem védte-e, és a népért nem tett-e?
Fehérvárit, Tisza Pistát, ostromolta, mint senki,
Hazafi az, magyar-e az ki őt elejti?

Honfi erényt, érdemeket, ki ekképpen jutalmaz,
Nép jogára érdemes-e az? s igazságos ember az?
Az igazság tételéhez, a mely nép így értene,
Önön magát ítélné el, s annak lenne szégyene.

Ellenség-e ki pecsovecs, ki hivatal kereső,
Ki meg bégott, szép egy banda! verje meg a jégeső,
Polgár-társam, kit kövessünk? Morvait-e meg Henczet?
Vagy eszünket s a réginél álló Kossuth Ferencet.

Drekszli nyomdász, Hencz Murvai nem vezérünk mi nekünk,
Soha velünk nem tartottak, bogár után nem megyünk,
A zászlónkat nem hagyjuk el, nem adjuk fel elvünket,
Üres címmel nem engedjük el vakítani szemünket.

Békés népe megmutatja, hogy melyiket becsüli,
Azokat-e, a kik miatt most is szemét törüli,
Azt-e kinek se tudása, se múltja, se érdeme,
Csak a címe, üres sallang, s születése mindene.

Vagy azt kinek szíve, esze és múltja a címere,
Jó hazafi, bátor harcos, a jó tettek embere,
Kit ismer az egész ország, kire büszkék lehetünk,
Nem kell nekünk néma követ, zsákba macskát nem veszünk.

Most mikor az osztrák ellen, német ellen harcolunk,
Németeket a nyakunkra ültetni most nem fogunk.
Nem kell nekik kálvinista? mi sem követjük Henczet,
De éltetjük mindhalálig Kecskeméti Ferenczet.

Éljen Kecskeméti Ferencz!

Verseink sorát a Török Gábor megválasztását óhajtók szerzeményeivel folytatjuk. Egy részükön – bár csak ceruzás kézírással – dátum is van, az elsőként idézendőn 1905. jan. 8. Ebben⁸⁸ igen magasztosan fogalmaznak: „*békési magyarok vagyunk, szent szabadság a jelszavunk*”. Míg Kecskeméti Ferenc képviselőisége alatt csak ígérni tudott, „*Török Gábor kurucz magyar, tudja már Békés mit akar*”.

⁸⁸ JMM Td 80.58.1.

Éljen Dr. Török Gábor

függetlenségi és 48-as képviselő jelöltünk...

A békési igaz magyar kortes dala. Nóta: Kossuth Lajos azt izente...

Kecskeméti kapujába,
Botlott meg a lovam lába.
Gyere pajtás gyógyítsuk meg,
Kecskemétiit buktassuk meg!
Éljen a haza!

Jámbor ember Kecskeméti,
Mit tudnál te értünk tenni?
Ígértél fűt-fát fityfenét,
Bolondítád a nép eszét...
Abcúg le vele!

Békési magyarok vagyunk
Szent szabadság a jelszavunk.
Három Isten van mellettünk,
Török lesz a mi követünk,
Éljen a haza!

Török Gábor kurucz magyar,
Tudja már Békés mit akar,
Megmozgatunk fűt-fát követ...
Török Gábor lesz a követ...
Éljen a haza!

Éljen Dr. Török Gábor!

Következő, zöld papírra nyomott cím nélküli versünkben⁸⁹ is „Török Gábor kurucz magyar”, él-hal az igazságért, a nép érdekében „adóját lejjebb préseli”. Ezzel szemben Kecskeméti Ferenc „nem tesz semmit”, s ha szól valamit, az is érthetetlen. A szerző az 1896-os választás vesztés jelöltjét, Igaz Pál ügyvédet is kipécézi, s ismét felemlíti annak kormánypárti múltját. Bár a szerepek 1896-hoz képest felcserélődtek, akkor Igaz Pál volt a képviselőjelölt, s a lelkész a legfőbb támogatója, most pedig a lelkész szeretné megtartani mandátumát, s az ügyvéd a támogató.

Török Gábor kurucz magyar,
Csak az igazságért él, hal.
A népet is úgy szereti,
Adóját lejjebb préseli:
Éljen Dr. Török Gábor, éljen a haza!

A gyűlésbe ha elmegy is
Kecskeméti, nem tesz semmit,
Csak tapogat, hallgatódzik,
Köhög, ásít nem szól semmit,
Nincsen füle-farka ha szól,
Nem lesz követ Ferencz, csak vót'
Abczug, le vele!

Igaz Pali fele jártam,
Kecskeméti zászlót láttam,
Vajon mit akarhat vele?..
Fekete-sárga a nyele...
Talán káplán akar lenni??
Pedig abból nem lesz semmi...
Szegény Igaz Pál!

Domokosné fut lihegve,
Hátha egy pár voksra lelne:
A Kecskeméti ügyvéde,
Hogy az ördög bújna bele...
Csepű telegráf!

Papp Józsi a csizmadia,
Békés város pénztárnoka!
Ez is gyűjti a voksokat,
Mint csizmára a fótokat,
De nem tudja beszurkolni,
Érzi, hogy muszáj elbukni...
A szerencsétlen!

Az egész várost bejártam,
Kocsor Ferkót nem találtam,
De ni!. ott ballag a járdán,
Mint hím-farkas a rét alján
Kecskemétiével...

Nem vagyok azon a párton,
Mert a papom nem barátom...
Gyertek velem hű polgárok,
Éljen Doktor Török Gábor...
Éljen a haza!..

⁸⁹ JMM Td 90.50.1.

Nem tudjuk, az ellenfél melyik versére reagálhatott az alábbi,⁹⁰ ceruzával 1905. jan. 15-re dátumozott „válasz”. Bár a lelkésztől állítják, hogy „*rágalmaz, gyanúsít*”, „*még papnak se való*”, a Török-párti szerző is erősen személyeskedik, sőt azt ajánlja: „*jó békési polgár, vágd pofon kortesét*”. Jó érve van jelöltje mellett: „*ha ügyed bajod van, nem papodhoz mégy, kölcsön kéred akkor a fiskális eszt*”. Emellett „*itt született*” (Kecskeméti Ferenc makói születésű és csak felnőttként került városunkba).

Válasz:

Kecskeméti hitvány kortes hadának!

Rágalmaz gyanúsít Békésnek a papja...
Fűhöz-fához kapkod hitvány kortes hada...
Pedig olyan könnyű mindegyiknek feje...
Hogy agyvelő helyett korpával van tele...
Ám Kecskemétinek jó lehet a bora,
Mert ki sütötték, hogy Török a sógora
Gróf Tisza Pistának a nagy miniszternek,
(Másként hadba szállni Törökkel nem mernek!)
Ő te hitvány népség, te sok jött ment giz-gaz,
A győzelmi mámor titeket már izgató?...
Az a Tisza Pista, ha sógora vó'na,
Ferencz bátyátok itt pap ma már nem vó'na!
Azt mondtuk vóna rá, ebura a fakó!..
Távozz innen Sátán, te pokolra való!..
Mi az orvoslással tovább már nem várunk...
Tönk szélére vitted a mi nagy egyházunk,
Szent igaz, a kova soha se lesz tapló...
S Kecskeméti Ferencz még papnak se való.
Úgy felkapott nálunk az ugorka fára,
Baptista a lelke, a tüdője mája,
És hát én istenem! te békési magyar,!..

Te híres türelmed, kérdem hogy meddig tart?
Nem hogy elzavarnád, de még kitünteted.
Büszkén kiabárod: ő lesz a követed...
Hogy sok jót tett Ferencz?
Kortes! csak te mondog,
Az eszedet akkor árendába adod!..
Ne higgy neki kérlek jó békési polgár,
Vágd pofon kortesét, vitézől, gorombán...
Ha ügyed bajod van, nem a papodhoz mégy
Kölcsön kéred akkor a fiskális eszt...
Jó békési magyar! ha nincs a hombárba!
Kérlek, soha se add eszed árendába!
Hogy miket tett Török? azzal nem kérkedünk,
Hiszen úgyis tudjuk, ő lesz a követünk!
Mi csak egyre kérünk, vigyázz az eszedre,
És ha oda kerülsz, szavazz csak Törökre!
Őt élteti tudjuk, a békési polgár!
Mert hát itt született és ember a talpán!
Ha már itt Békésen sok a szűk síkator...
Kiáltasuk mindnyájan:

Éljen Török Gábor!

Piros színű papírra nyomták azt a verset,⁹¹ melyből azt is megtudhatjuk: a szavazás egy csütörtöki napra esett. Ezenkívül más sincs benne, mint az ellenjelölt pocskondiázása, kiemelve annak rossz előadói stílusát, református lelkészsége ellenére baptista felekezeti beállítottságát.

Éljen Dr. Török Gábor!

Nagyokat nyel Kecskeméti,
Ha a beszédét elkezdi:
Restellik az országházba,
Mért van ily ember a pártba?...
Mint a mi papunk!..

Kérdezték is a párhívek:
Hogy lehetett ebből követ?...
Jót köhintett Ferencz erre:
„*Baptisták* megvett szerelme”
Így lettem követ!

⁹⁰ JMM Td 80.51.1.

⁹¹ JMM Td 80.52.1.

Néha bemegy Gyulára is,
Megyeházba, mint virilis:
Ott is köhint és nyögdecsl,
Semmit érő beszédével:
Csak szegyent hoz ránk!

Ilyen ember kell Békésnek,
Kit mindenütt kinevetnek!
Csókért ha kell váltót zsirál!
Kortes szivart vesz, oszt, kínál:
Már hogy a haspárt!...

Azért kapjon tiszteletet,
Hogy *férevezet* kit lehet!?...
Dicsekszik hogy a napdíját:
Egyleteknek engedi át...
A Nagyságos úr?

Számadást nem követelünk,
Így oszt' békén ki is jövünk!
Hogy mennyit ad napidíjából,
Kérdezzék a *baptistáktól!*
Azt csak ők tudják!

Pedig, hogyha Ferencz örül,
Hiba van a kréta körül...
Nem soká dagadsz örömtől,
Megnyúl orcád csütörtöktől!
Ezt mi is tudjuk!

Gyanús *híresztelt* jósa,
Fekete selyem palástja...
Könnyel telik meg levesed,
S éhen *ordít* a kortesed
Csütörtök este!...

Piros, fehér és zöld papíron is megvan gyűjteményünkben⁹² a „Kátsa-kesergő”, melynek címe talány számunkra. (Esetleg Gárdonyi Göre Gábor-gúnyregé-nyeinek állandó figurájára, Kátsa cigányra utal.) A vers talán Kecskeméti Ferenc addigi életútját akarta kigúnyolni, mostani – feltételezett – választási bukásáig. Em-líti amerikai éveit, s hogy onnan a szigorú erkölcs miatt „*megugrott*”, de magával hozta a baptista tanokat is. A hazahozott pénzen ingatlant vásárolt, lapot alapított, s a látszat kedvéért „*osztottunk is ki szegények közt egy-két fillért*”.

Kátsa-kesergő

Londonország, híres ország
Ott nem jártunk mi,
Hanem laktunk Edenburgban
Én meg Szalai.
Ott tanultunk imádkozni
Szembahunyvást fohászkodni
De szigorú volt az erkölcs...
S megugrottunk mi.

Amerika városában
Kötöttünk oszt' ki,
Ott tanultuk a **baptizmust**
Én meg Szalai.
Mikor tudtunk térdepelni
A szószéken feszelegni,
Haza jöttünk tudományunk
Széjjel hinteni.

Pénzt is hoztunk ám magunkkal
Be kell vallani,
Jó csomó pénzt szedtünk össze
Én meg Szalai.
Vettünk rajta reverendát,
Bánomot, cserepes tanyát,
Alapítottunk lapokat
A jámbor népnek.

Hogy a látszata meg legyen
Osztottunk is ki
Szegények közt egy-két fillért
Én meg Szalai.
Vakulj világ, imádj szegény...
Ingyen temetek a **voksért**...
Ez a baptista pap erény
Azóta itt is.

⁹² JMM Td 80.53.1 és 88.45.5.

A fillérek jól forogtak...
Követ lettem én
Lóvá tettem a sok szegényt
S járok nagybüszkén,
De most úgy érzem kikopok
A választáson megbukok
S át kell adni mandátumom
Török Gábornak.

Hiába szól mellettem Páll
S a szép oláh pap
Vadliba hátú Vargáné
Meg az egész had,
Nem hisznek Kocsor Ferkónak
Se Csetének, se Turzónak
Át kell adni mandátumom
Török Gábornak.

Ismételten csak a negatív kampány jelenik meg piros és zöld papíron is meglévő dalban, melyben⁹³ kizárólag az ellenfélről és annak táboráról van szó. Visszatér a legelsőként említett szórólappal kedvelt képe a „*kortestanyává lett paplak*”-ról, ahol a lelkész „*el-elereszi a csapat*”. A választók lelkiismeretére, érzelmeire kíván hatni a szerző megjegyzésével: „*harangszó nélkül temettek, mikor Ferencék beszéltek*”. Gúnyos hangon „*triumvirátus*”-ként említi Kecskeméti és két fő követőjét, Igaz Pál ügyvédet és Popovics Elek görögkeleti papot.

Éljen Dr. Török Gábor!!

Kortestanya lett a paplak...
Hol a hívek be-bekapnak!...
Mért van a zászló kitűzve?
Tán biz' bál leszén estére?...
Kecskemétinél!

El-elereszi a csapat...
Itatván az oláh papot!...
Mert ez a félkegyelmű pap,
Minden alkalmon kapva-kap,
Hogyha inni kell!...

A hájfejű igaz Pali...
Valljuk meg: egy kicsit csacsi!...
Azaz eltévedt a jámbor,
Nem élteti Török Gábert,
Mít se adjunk rá!...

Ferenc, hogy programot adott,
Elnémultak a harangok!...
Hallgatták az oláh pópát!
Pedig halott kettő vót' ám!...
A templom előtt!

Harangszó nélkül temettek,
Mikor Ferencék beszéltek.
Némán túri ezt a magyar,
Türelemmel, hogy meddig tart
A sok bosszantás!...

Mondta róluk egy legátus:
Gyönyörű triumvirátus!...
Mindenik érti a módját,
Hogy a népet bolondítsák!
A templom előtt!...

Tiszta, derült a magas ég,
Arcunkon a szégyen pír ég!...
Kinél nincs nagyobb fajánkó
Az az ember te vagy Ferkó...
Mert hát úgy mondják!

A következő három propagandavers (az első piros, a másik kettő zöld papíron) azt a vélekedést használja fel Kecskeméti Ferenc ellen, hogy a papi hivatás nem fér össze a képviselőséggel. Az elsőben⁹⁴ még enyhén fogalmaznak: „*mit fut-*

⁹³ JMM Td 80.54.1 és 84.202.7.

⁹⁴ JMM Td 80.60.1.

kos az országházba, mikor itthon van a nyája”. A másodikban⁹⁵ (14. kép) már támadóbb a hangnem: „*minek papnak a díszmagyar, maradjon pap, ha jót akar*”, sőt minősítenek is: „*ki papnak rossz, rossz követnek*”. Végül⁹⁶ a harmadikban rosszinulatú megjegyzést tesznek az okra, amely miatt a lelkész vállalta a képviselőséget: „*kevés nekem az egyházi fizetés, mandátumot adj hozzája Békés*”. Érdekes keretet ad ez utóbbi dalnak az „*őszi rózsza, fehér őszi rózsza*” refrén, a kedvelt magyarnótából kölcsönvéve.

Lihegve fut Kecskeméti,
Mert a mandátumát félti,
Püski Mihály édes komám
Úgy érzem, mintha elbuknám.

Ne félj tiszteletes atya
Mihály gazda biztatgatja.
Ha téged mindenki elhagy
Azért megélsz, itt az egyház.

Öreg Gábor rámorogja
Pap maradjon katedrába.
Mit futkos az országházba,
Mikor itthon van a nyája.

Azt mondja Cs. Horváth Mátyás
Dr. Török mi ránk áldás.
Gyűljön körűlte a tábor
Éljen doktor Török Gábor.

Dal

Nagy Bercsényi Miklós nótára

Szép a violának illatos virága,
De sehogysem illik Ferencz kalapjára.
Minek papnak a szép virág?..
Forgassa csak a bibliát.

Szép a magyar mente sastollas kalppal.
De sehogyse pászol a reverendával.
Minek papnak a díszmagyar
Maradjon pap, ha jót akar!

Szép az országházban védni az igazat,
De nem szép másokra köpködni a sarat.
Nem szép papnak ilyet tenni,
Ezért kár volt oda menni!

Szép a nép bizalma s azzal dicsekedni,
De Ferencz erről most neked le kell tenni.
Ki papnak rossz, rossz követnek,
Ferencz téged elkergetnek!..
Éljen Dr. Török Gábor!

Csak még egyszer követ tudnék lenni!
Tétlenségem tudnák elfeledni.
Óh mandátum jöjj vissza egy szóra...
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza.

Kevés nekem egyházi fizetés
Mandátumot adj hozzája Békés.
Közeleg a lemondási óra,
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza.

Érzem már, hogy válnom kell örökre
Mandátumot ruházom Törökre.
Fájdalmasan üt a végső óra,
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza.

⁹⁵ JMM Td 80.59.1.

⁹⁶ JMM Td 80.61.1.

Pozitív hangvételű vers⁹⁷ következik, mely Török Gábor érdemeit sorolja: „mert ő kereste ki nekünk városházát, új iskolát, községi adónk leszálltát rejtett kasszából”. S bár ezért nem vár köszönetet, „de mi azért jutalmazzuk, adjuk reá szavazatunk”.

Látod a szép városházát?!
Börzén akarták az árát
Megszerezni drága pénzért,
Vagy talán egy jó kis sápért...
Nem tudja senki.

A községi adónk felszállt
Elérte legmagasb fokát,
Muszájból mi csak fizettük
Hová tették? nem kérdeztük
Ment a kasszába.

Török Gábort ez bántotta
S mond: nézzük csak a kasszába
Bele nézett, meg is talált
Kétszázezer szép koronát
Rejtett kasszába.

Városházát építettünk
Nagy községi adónk megszűnt,
Az iskola is felépül
De azért még ki nem merül
A rejtett kassza.

Török Gábor lesz követünk
Mert ő kereste ki nekünk
Városházát, új iskolát,
Községi adónk leszálltát
Rejtett kasszából.

Tudjuk nem vár ő jutalmat;
Az ő jutalma: „öntudat”
De mi azért jutalmazzuk,
Adjuk reá szavazatunk...
Éljen csak Török!

Ilyet mutatni nem tudhatsz;
Jó másik párt ne is kutass.
Jelöltődnek Kossuth sem ad
Melléje csak egy barátot.
Ne higgy te néki!

„A monori templom tetejébe” nóta dallamára íródott dalban⁹⁸ Török Gábor alkalmasságát egyenesen az eddigi képviselő tevékenységének éles bírálatával támasztják alá: „még eddig minden rosszul forgott”.

Azt beszélük a békési téren...
„A monori templom tetejébe” – dallamára

Azt beszélük a békési téren...
Kecskeméti elhasal majd szépen:
„Olyan ember lesz a mi követünk
A ki jobbá teszi rossz életünk!”

Többé nem is szavazunk a papra...
Nem való az képviselőházba;
Kivált olyan mint volt Kecskeméti
A ki mindig csak a nyálát nyeli!

De hát ezen ne csodálkozzatok,
Hogy egy papot odaválasztottok...
Tudjuk mi azt, hogy hol az ő helye:
„A templomban épített szószéke!”

Azt is tudjuk, szomorúan tudjuk;
Hogy még eddig minden rosszul forgott...
Egy lélekkel kiáltunk hát e sort:
„Megválasztjuk doktor Török Gábort!”

⁹⁷ JMM Td 80.55.1.

⁹⁸ JMM Td 80.57.1.

Békés külterületi szavazóinak nevében íródott dalokat is őriz múzeumunk, azt azonban nem tudjuk, hogy minden Békéshez tartozó határrésznek, kisteleplülésnek volt-e külön „dal”-a. Amelyeknek volt: Négy-egyenes dűlő,⁹⁹ Kamut¹⁰⁰ és Gyúrdűlő¹⁰¹ (a békési határ nyugati részén, egymáshoz igen közel vannak), Rosszerdő¹⁰² (a keleti oldalon található). Érdekes módon a versek mind arról szólnak, hogy a címükben idézett határrészek szavazói voksukat majdan Török Gábornak szánják.

Két dal is szól a Négy-egyenes dűlő szavazóinak nevében, az elsőben¹⁰³ Kecskeméti Ferenc támogatóit szapulják, míg a szerző szerint ellenfele „nem néz jobbra, balra, hátra”, vagyis nemcsak saját csoportja, de mindenki javára cselekszik. A másodikban¹⁰⁴ tudatosan, mintegy rábeszélően ismételtetik a szavazás csütörtöki napját, felszólítják Kecskeméti, maradjon továbbra is pap, jellemzik is: „nyöszörgős”.

A Négy egyenes = dűlő dala

Istibundi Varga Pista,
És Somlyai Lajka piszra;
Török Gábort abcugolja...
Pedig nincs szavazó joga!
Hej! két jó madár...

Istibundi Varga Gábor,
Jó komája Szabó Károly:
Szervezkednek nagy erővel!
A nyöszörgős jelöltükkel,
De hát hiába...

Azt mondják a Völgy partiak,
Hogy ők Törökre szavaznak...
Nem néz jobbra, balra, hátra,
Ilyen ember kell a gátra.
Éljen a haza!..

Azt kiáltja a ki bátor:
Éljen Doktor Török Gábor!
Éljenezzük lelkesedve...
Szálljon áldás a fejére...
Éljen a haza!

A Négy egyenes = dűlő dala

Szekeres Károly a sarkon,
Korteskedik igen nagyon!...
Itatja a tanyásokat...
Csak a papra szavazzanak
Már hogy csütörtök!

Nem gondolja fel a bamba,
Nincsen annak szavazata!...
Addig szaval, míg megissza,
Azután meg kigúnyolja
Kecskemétivel...

Szabó Jóska is azt mondja:
Oda van a lelki atya...
Nem ad több szivarra valót...
Had' legyen pap, mint eddig vót'...
Kecskeméti úr!...

Csipás szemű Hajdú Imre,
Fehér tollát illegtette...
Osztoztatja Kamutkertbe,
Hátha Kecskeméti nyerne...
Csütörtök este...

⁹⁹ A mezőberényi országúttól induló, egymással párhuzamos, a kondorosí határig tökéletes egyenesként futó négy egymás melletti dűlő. A határ legjobb részei közé tartoznak.

¹⁰⁰ Már a középkorban is faluhely, a 18. században önálló puszta, ma önálló község.

¹⁰¹ Gyúr a középkorban faluhely, a tárgyalt időszakban sűrűn lakott (tanyasi iskolája is volt), ma csak határnévként ismert.

¹⁰² Folyamatosan lakott terület, az 1980-as árvízíg tanyaközpont bolttal, ma jobbára csak szántók, hobibikertek vannak itt.

¹⁰³ JMM Td 80.64.1.

¹⁰⁴ JMM Td 80.56.1.

Mángel szőrű Varga Gábor,
Miért ugrálsz olyan nagyon?..
Jobb leülsz Kecskemétiddel,
A nyőszörgős jelöltőddel...
Te Mángel szőrű!..

Öreg Bócsa is azt mondja:
Vonuljunk a kaszinóba,
Nem szavazok én már többet,
Török Gábor lesz követ!..
Csütörtök este...

Könnyedebb hangú, szinte népieskedő a Rosszerdő,¹⁰⁵ valamint a Kamut és Gyúr-dűlő¹⁰⁶ szavazóinak szóló vers. Mondanivalójuk nem sok van: azon a bizonyos csütörtöki napon a megénekelte határrészek szavazataival bizton Török Gábor lesz a nyerő.

Rosszerdő dala

Rosszerdőnek, nincsen párja!
Békés már javába várja...
Rosszerdő vágd ki a rezet,
Mondd meg ki lesz ott a követ
Úgy-e, hogy Török?

Békés Csabával határos,
Rosszerdőnek útja sáros...
Akármilyen szűk a nagy híd,
Rosszerdő Békésen lesz mind...
Csütörtök reggel!...

Ha bemegyünk csütörtökre,
Leszavazunk mind Törökre!...
Török lesz a mi követünk,
Baptista pap nem kell nekünk,
Ördög vinné el!

Baptista pap vigasztalódj,
Tudd meg a ki jól köt, jól old,
Követ, Ferenc nem lesz itt!...
Elhegedülte Szent-Dávid!...
Hidd el, hogy úgy lesz!

*Azt kiáltja a ki bátor:
Éljen Doktor Török Gábor!...*

Kamut és Gyúr-dűlő dala

Azt beszélnek Kamut-kertbe:
Künn járt Papp Jóska az este!
Vastag bűr fedi pofáját:
Gyalázta a Török pártját
Kecskemétivel!

Három Berczi, azt izeni:
Török Gábort tisztelteti...
Török Gábor azt mondhatod:
Gyúr-dűlőn jól áll a pártod...
Éljen a haza!

Úgy a székely, mint a magyar...
Mind a kettő egyet akar!
Gyúr-dűlőnek jól van dolga,
Mert székely a tanítója...
Éljen a haza!

Napról napra nő a tábor...
Éljen Doktor Török Gábor,
Megvan a negyedik Berczi...
Így bukott meg Kecskeméti...
Éljen a haza!

¹⁰⁵ JMM Td 80.62.1.

¹⁰⁶ JMM Td 84.202.5.

Ezután következzenek a Kecskeméti Ferenc református lelkész támogatóit képviselő költemények. Címében¹⁰⁷ is rámutat az elkövetett elítélendő tette „A plakáttépő”, sőt minden versszak első sorában ezzel a jelzővel kezdi a Török Gábor elleni támadást. Elvtagadónak titulálja az ügyvédet, ráolvassa, hogy régen még más volt, míg most „*hatalmasok talpát nyalod*”. Megjelenését is kritizálja: „*molyos orrod*”, de a legdurvább hasonlat, amit használ, hogy „*mint hernyó, előre mászol*”.

A plakáttépő

Plakáttépő Török Gábor!
Igyál, kell neked a mámor.
Megtagadtad az elvedet,
Vádol lelkiismereted.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
Vigyázz, meredek a gádor.
Molyos orrod összetöröd,
Nem folytathatod a pöröd.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
Micsodás is az a tábor,
Amely körültekint sereglik
És mindenféleképp vedlik?
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
Az idő már jóval távol,
Amikor még kuruckodtál,
Fenegyerek módra szóltál.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
A te erkölcsöd most jámbor.
Hatalmasok talpát nyalod,
Hogy megkaphasd az abrakod.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
Mint hernyó, előre mászol.
Magad tele eszed s iszod,
A szegényeket meg szidod.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Plakáttépő Török Gábor!
Mért nem tartózkodol máshol?
Mit élsz a nyakunkon itten?
Verjen meg a három Isten.
Éljen Kecskeméti Ferenc,
Éljen a magyar!

Sokszor ismételtetik a Török Gábor ellen felhozott vádak között, hogy Tisza István ittjártakor az ügyvédnél szállt meg. Hogy ennek volt-e valóságalapja, nem tudtuk kinyomozni, mindenesetre ennek alapján 48-as meggyőződését is kétségbe vonják egy ceruzával 1905. jan. 13-ra dátumozott cím nélküli dalban.¹⁰⁸ Személyeskedő hangon italozását is felemlítik.

¹⁰⁷ JMM Td 80.65.1.

¹⁰⁸ JMM Td 80.79.1.

Tisza Pista Békésen járt
Mit gondoltok, hogy kinél hált?
Török Gabri volt a gazda,
A ki őtet befogatta:
Kutya a macskát!

Ettek együtt közös tálból,
Török Gabri jóvoltából.
Láttál-e már olyan kutyát,
Mék megvendégeli a macskát?
No én nem láttam!

De azért ő negyvennyolczas!
Görbüljön meg mint egy nyolczas.
A ki eztet el is hiszi
S szavazatot viszen neki.
Hiszi a piczi!

A bérházban múltkorában,
Czipő nélkül a kocsmában
Mezítlábbal ki bokázott,
Ki volt a ki földig ázott?
Nem a pinczér volt!

Margit-üveg beszélj te is
Ki töltött meg másodszor is?
Asztal alatt új bő forrás
Csörgedezett. Úgy-e csodás?
Ez volt a másolás!

Minek nekünk ügyvéd követ,
Ott is húzza a bőrnünket?
Kecskeméti lesz követünk
Úgy igaz mint egy Istenünk
Éljen a haza!

Az ellentábor választási fogásait kritizálja a következő dal,¹⁰⁹ azt állítván, hogy „*pénzzel csábít*”. Igen agresszív a befejezés, a szerző szerint a Kecskeméti Ferenc képviselősege ellen küzdöket „*nem kár volna a Körösbe fojtani*”.

Dallam, háromszínű a nemzeti lobogó

Ugrálnak már a Török pártosai
Mert látják a napot homályosodni
Kapkod is már fűhöz-fához mindenik,
Mint ahogy vízbe fülő cselekszik.

Csináltatják sorra a sok verseket,
Hátha azzal majd kedvesebbek lesznek
Tíz korona egy rossz versnek az ára,
Csak szóljon a Török Gábor javára.

Akinek a torka nagyon meg száradt,
Írjon az most egyet Török komának
Ad itókát amennyi csak bele fér,
Utoljára ő sír majd a számláér.

Jó magyarok maradunk mi tovább is,
Nem hallgatunk rá ha pénzzel csábít
Mert jól ösmerjük már mi a Törököt,
Kecskeméti bírja itt az örököt.

Kiáltsuk hát egy szívvel hogy éljen! Mért?
Mert oly sokat küzdött a jobb létünkért
Ki ellene mer még most is harcolni,
Nem kár volna a Körösbe fojtani.

Bővelkedik pejoratív kifejezésekben az alcímében „*piócák*”-nak titulált ellentáborhoz szóló vers¹¹⁰ is. Pontosabban annak vezetőihez, a városi értelmiség elitjéhez szól, kiemelve annak lakóhelyét, amit pont az odaköltöző tehetős réteg miatt hívtak Úri utcának. (Az utca 1903 óta Irányi Dániel nevét viseli.) Sáskahadnak nevezi követőiket, sőt „*csúszók-mászók*” seregének. Ezzel szembeállítja a Kecskeméti

¹⁰⁹ JMM Td 80.80.1.

¹¹⁰ JMM Td 80.72.1.

Ferenc képviselőségét óhajtok vezéregyéniségeit, dicsérő szavakkal illetvén őket. (A versben így a negatív és pozitív kampány elemei is megjelennek.) Az oláh pap (Popovics Elek) a „*nép embere*”, míg dr. Igaz Pál ügyvédet (részletesen szólunk személyéről a 258. lapon) okossága, Kecskeméti Ferenc eddigi képviselőt szívjósága jellemzi. Felbukkan még két olyan – a kampányban eddig egyik oldalon sem említett – név, akik az ifjúság oktatásában élenjáró békési gimnázium tanárai lévén bölcsességük okán lehetnek „*e pártnak büszkesége*”-i. Osváth Ferenc a gimnázium igazgató-tanára, nevéhez fűződik az iskola nyolcosztályossá fejlesztése és az új, ma is használt épület átadása. Szintén tiszteletreméltó név Körber Tivadaré, aki egyébként az előbbit váltotta (annak halála után, még 1905 szeptemberében) a gimnázium igazgatói székében. Békés akkori lakói számára oly sokatmondó nevek felsorolása után a vers áttér az ellenfél szapulására. Végül hangzatos, szép szavakkal buzdít az utolsó versszak, majd igen mesterkéltnek hat az aláírás: „*a békési Tisza-féle 48-as párt politikai gyilkosai*”.

Kortés vers

(Az úri-utczai fő- és alpióczák vasárnapi keserveihez)

Török, Noé bárkás hadát,
Oláh papunk agyon sújtád!
Dicső vagy Te nép embere
Áldjon meg az Isten érte!!

Ékes szavad erejétől,
Mint a fényes nap hevétől
Úgy olvadtak mindenestől,
Csúszók-mászók seregéstől.

Ha Istenünk minket éltet
Meg fogunk becsülni Téged,
Megszerettünk megkedveltünk
Nép emberévé emeltünk!

Doktor Igaz okossága,
Kecskeméti szívjósága
Osváth, Körber bölcsessége,
Mind e pártnak büszkesége.

Ti mindnyájan kezet fogva
Bősz ellenséget tiporva,
Süllyesztétek azt a bárkát,
Melyet elleptek a sáskák!

Törjök össze a bősz bandát
Hisz' nyalja Tisza kezit-lábát
Hol titokban hol korcsmában,
Istnak, bőgnek butaságban.

De hát Tisza pénze fogy már,
Török magért hiába firkál,
Egy rossz fiskus nem sokat ér
Pusztitná el az aranyér!

Kecskeméti zászlajára
Ragyog már a nap sugára,
Lebegjen elv győzelmére
Népünk és hazánk díszére!

**Tömörüljünk hát polgárok!
Nép és haza vár reátok!!!
Isten szeme mi felettünk:
Kecskeméti a követünk!!!**

A „békési Tisza-féle 48-as párt
politikai gyilkosai”

Hangvételében, kifejezéseiben hasonló a Kecskeméti Ferenc mellett korteskedő alábbi két dal, az egyik¹¹¹ Hoyos gróf ellen, a másik¹¹² Török Gábor ellen íródott. Egyformán kezdődnek: „*Felsütött a nap sugára: Kecskeméti ablakára*” és folytatódnak: „*követ is lesz nemsokára*”. Mindkettőnél ugyanaz a Táncsicstól vett legfőbb érv: „*A nép szava Isten szava*”, és azzal nem lehet vitatkozni. A Hoyos gróf elleni rövidebb versben csak a jelölt némettségét hozza fel ellenérvként, míg a kétszer olyan hosszú (3, illetve 6 versszak) Török Gábor elleniben hosszasan taglalja az ügyvéddel szembeni kifogásokat. Említésre kerül „*mojos*” orra, s hogy saját javára dolgozik: „*a te közjód drága zsebed*”. Különben pedig „*nem kell fiskális!*”

Kortes nóta
Kossuth dallamra

Felsütött a napsugára:
Kecskeméti ablakára.
Követ is lesz nemsokára,
A Hoyos-párt bosszújára,
Nem kell Hoyos úr!

A nép szava Isten szava:
Isten ellen ki szólana,
Ha ő velünk ki ellenünk
Kecskeméti a követünk
Nem kell Hoyos úr

Ígérhetnek mindenenket:
Nem kell nekünk német követ,
Érje bár a föld az eget
Kecskeméti lesz a követ,
Nem kell német úr!

Kecskeméti párt kortes nótája
(Dal, Kossuth Lajos azt üzente)

Felsütött a nap sugára:
Kecskeméti ablakára
Városszerte a jósaága,
Követ is lesz nemsokára
Éljen Kecskeméti!

Kecskeméti lelkes magyar,
Kit átok nem, – áldás takar.
Érje be a föld az eget
Kecskeméti lesz a követ,...
Éljen Kecskeméti!

Mojos orrú Török Gábor,
Tisza nászodhoz mért vágyol?
Itt is jót teszsz a népnek!...
Tudod mennyire szeretnek
Abczug levele!

Azt hirdeted hogy mi lesz jó!
Ekéd zúgja: vonó-húzó...
Sír a szegény sír az árva,
Még földed is azt kiáltja...
Nem kell fiskális!

A közjóra oly sokat adsz
Hogy a szegény sírva fakad,
A te közjód drága zsebed
Nem a népet, azt szereted...
Abczug levele!

A nép szava Isten szava
Az ellen meg ki szólana?
Isten velünk, mi nem félünk,
Kecskeméti a követünk:
Éljen Kecskeméti!

¹¹¹ JMM Td 80.74.1.

¹¹² JMM Td 80.73.1.

„Kávéházás bandériom”-nak nevezik alábbi cím nélküli dalunkban¹¹³ Török Gábor követőit, e szempontból számbavéve őket. Felmerül az 1896-os választási versekben többször előforduló Venczel József borbély neve is, aki akkor Igaz Pál támogatója volt, most azonban az akkori ellenfél, Meskó László utódjának táborához tartozik. Eltérő hangvételű a saját jelöltjük megválasztásáért fohászkodó utolsó versszak: „a jó Isten legyen velünk”.

Kávéházás bandériom
Most jöttök tik is itten hm.
Nem maradtok kaputokban,
Pedig amit akartok az hasztalan
No bandérium.

Nagy János jön a nagy hassal először,
Kávéházba ő is ott van legtöbbször
Durkó Gábor te sem maradsz ki innen,
Hogy a holnap hiányossá ne legyen
Hej két jó madár.

Nagy Imre és Kocsor Gábor
Tik is vagytok olyan bátor
Török Gábor táborában,
Többiekkel a korcsmában
Hej két jó madár.

Hát a nagy hős Pikó Sándor
Ő vele is nőtt a tábor
A többi közt principális,
Pedig hisz ő nem fiskális
Hej de szájhős.

Bólya lábú Venczel Jóska,
Te is ugrálsz, te nagy marha
Iszol mostan egy kis potyát,
Borotvárd a Török pártját
Őh te nagy számár.

Borbély Sándor téglá mester,
A klupp közt te vagy a mester
Bonzos András jó komáddal,
A nagy hasú Veres Pállal
Három jó miska.

Mi mindnyájan csak azt kérjük,
A jó Isten legyen velünk
A nap szépen süt felettünk,
Kecskeméti lesz követünk
Éljen Kecskeméti Ferencz!

Kizárólag az ellenfél befeketítéséről szól következő dalunk,¹¹⁴ amely tökéletes példa a negatív kampányra. Csodálkozik azon, hogy Török Gábor komoly ellenfélnek hiszi magát, felrója, hogy csak „hivatalra éhes hasa”. Bár sokat irkálnak, senki nem hisz nekik. Azt állítják, a lelkész alatt romlik az egyház, de ez csak „a hithagyók állítása”. Kecskeméti igenis sokat tett már a választók érdekében, ezt „tudja, ki nem vak, vagy siket”. Felsorolja Török néhány követőjét, s gúnyosan „jó éjt” kíván nekik.

¹¹³ JMM Td 80.75.1.

¹¹⁴ JMM Td 80.66.1.

Kortes dal

(Kossuth Lajos dallamára)

Török Gábor irodája,
Keveset hajt a konyhára
Házalni kezd hát s kunyorál,
A követségre konkurál
Halod? konkurál!

Hivatalra éhes hasa,
Mandátumot neki adna.
Minő sereg, óh szent Gogó!
Nem kell itt harapófogó!
Harapófogó.

Török-párti jeles firmák,
A plakátot, verset írják.
Rágalmaznak, hitegetnek,
Csak a bolond hisz tinektek
Az hisz tinektek.

Egyházunknak a romlása
A hithagyók állítása.
Templom tőlök leomolhat,
Bolond a ki rájuk hallgat
Ki rájuk hallgat.

Kecskeméti hogy miket tett,
Tudja, ki nem vak, vagy siket.
Tudja, látja mindaz a kit
Az önérdék el nem vakít
Kit el nem vakít.

Hegedű nyakú Szegedi
Meg a nyúlkepű Telegdi,
R. Nagy István, előlmennek...
Pálinkás jó reggelt kendnek!
Jó éjt is kendnek!

Hencz is henczeg a pléh herczeg,
Mint sajt-kukacz pattog, perczeg.
Bánátban volt kelepczébe,
Bedobták a kemenczébe
Mint görbe máliét.

Nem vagyok én Török párton,
Eddig sem volt ő barátom.
Ha Isten is úgy akarja,
Kecskeméti győz most újra
Az győz most újra.

Az ellenfél siratásával kezdődik a címében Kecskeméti Ferencet éltető dalunk,¹¹⁵ rögtön az elején „labancz”-nak titulálva követőit. Szóba kerül Török Gábor legfőbb támaszaként Tisza István is, politikusként ráragadt „erős kéz” jelzője is megjelenik. Bár e vers szerzője sem tesz másként, mégis felrója Török Gábor táborának, hogy gyalázkodással próbál győzelmet elérni. A vers vége kissé „bugyután”, de magasztosra sikeredett Kecskeméti követségének megjósolásával: „igazak barátja, elveink hű őre”.

Éljen Kecskeméti!

Sír a feleséged
Szegény Török Gábor,
Gyászos vereséged,
S hogy elfogy a tábor
Mert előre látja.

De te azért légy víg!
Kedves Török Gábor!
Még nincs mitől félned,
Körülted mint tábor
Áll hű labancz néped.

Hát mitől is félnél
Tisza hű komája,
Hisz az „Erős kéz”-nél
Nem lehet jobb támasz!
Tied szíve, mája.

Ám egyet kérdezőnk
És szívre tett kézzel
Feleljetek nekünk
Becsületességgel!
Mért kisebbítetek mást?

¹¹⁵ JMM Td 80.76.1.

Mert az az elvetek!!!!
Nyíltan és titokban,
Vívni győzedelmet
Más gyalázatával,
De szemetek koppan!!

Pusztuljon a gazság!
Le hát az önkénnyel
Báránybőrű farkas!
Győzzön az igazság
S ragyogjon fel fénnyel.

Igazak barátja
Elveink hű őre,
Akárki meg lássa
Követ lesz jövőre
Kecskeméti Ferencz!!

Éljen Kecskeméti Ferencz
Függetlenségi és 48-as
Képviselő jelöltünk.

Műfajilag szinte elbeszélő költeményként¹¹⁶ határozható meg a Hoyos gróf ellen szóló „Igaz történet”. A szerző szerint annak követői a jutalomban reménykedő köpönyegforgatók, „mert sok ember köpönyegje, kívül elnyűtt, s belől tette”. Ezzel szemben a „tisztességes jó emberek” Kecskeméti Ferencet támogatják.

Igaz történet

Ordít, vonyít az én kutyám,
Mi történik a Kis-utczán?
Megnézni amint ki megyek,
Jönnek-mennek az emberek.
Kiabálják éljen Hojos!
Kérthetni igen bajos.
A kocsi mellett a ki jár:
Kocsis Károly, veje Bondár
Egy szeker zászló kofája,
Sáros mind a két csizmája,
De nem sokat ad reája.
Nagy Károly majd megcsinálja,
Mert most egy urat szolgálnak
Hol felülnek hol leszállnak,
De meg lesz a bérek mára,
Nem kell költeni számárra,
Mert a helyett lovat látok,
Húzzák a kocsit mint átkot.
Mert a kocsin átok rajta,
Nagy Károly be is takarta,
S a kocsisnak parancsolja:
A dighenczeket szólítsa,

Mert így nem kél a portéka.
Szomszédomba be kiáltott,
Hogy vásároljanak csikót!
Nem kell nekünk mondják nekik,
Nem szeretjük, el vihetik.
És így mentek tovább-tovább,
Míg eladtak egyet odább,
Mert sok ember köpönyegje,
Kívül elnyűtt, s belől tette.
És a csikót azért vette,
Hogy legyen új köpönyegje.
Tisztességes jó emberek:
Ebből tanulhattok egyet,
De ti tudom hogy nem vesztek,
Hojos pártok sohasem lesztek.
Hojos maradjon magának,
Vagy pedig büszke pártjának.
Kecskeméti Ferencz nekünk
Volt is, lesz is a követünk,
Áldja Isten őt s pártját is,
Még annak csecs szopóját is.
Éljen a haza!

Az előzőekben felvetett gondolatsort folytatja következő, cím nélküli versünk,¹¹⁷ mely teljes egészében a köpönyegforgatókhoz szól. Ők azok, akik csak az ingyen ételt-italt keresik, s nem veszik észre, hogy magatartásukkal saját becsületüknek ártanak. Utalás hangzik el a politikai helyzetre: „ti láttátok a fordulást az

¹¹⁶ JMM Td 80.81.1 és 84.202.11.

¹¹⁷ JMM Td 80.70.1 és 88.45.6.

országházba”. A szerző szerint az ide-oda ingadozók okozzák a legfőbb bajokat, s ők azok, akik a jó embert „megfeszítnék a keresztfán”.

Szíve fáj a hű pártosnak minden vére elakad,
Hogy még taláztatik egy is, ki pártjától elmarad
Látok sokat, látok szépet okosat,
És közöttük, a volt párt salakokat.
Mily pompásan állt rajtok a köpönyeg,
Míg a potyát szolgáltatta az üveg
És az igazság most hogy porondra szállt,
Az érdemet letiporva ítélettel sem gondolva oda állt,
Pedig hogyha potya lenne megint inna és enne,
Nem venné észre hogy rajta, a köpenyegje fordítva.
Vagy hogy Uram bocsáss bajok az lehet,
Hogy a potya a részökre nem foly s nem ered.
Mily rosszul áll az ítélet mely ő felettek ítélné,
Pedig mint a rossz gazda, ki jó fejős tehént
Nem talál hát szedi-veszi s eladja,
Pedig tulajdonképp kérem de azért meg nem ítélem
Ő tán még maga sem tudja, tulajdonképp hol a hiba.
Ő a hibás, mert tehenét naponta kétszer fejte bár,
Ezért hálából szegénynek csak nyélre kötött abrak jár.
Nem gondolva jóságára veszett nevet köt reája,
Pedig ám a kétszer fejett jobb sorsra érdemes lehet.

Hol vagytok hát igaz salak Kecskeméti-pártok,
Nem veszitek tettekkkel észre kinek árttok?
Elsősorban a hazának nagy kárja van rajta,
Városunknak nagy szégyene, keseregnet rajta,
Hogy a sok fordított nadrág
Ti becsületeseknek árt, észre nem veszitek?
Hiszen a bizalminkba nem esett csorba ezt hidd el!
Gazdagabb most mint valaha reménnyel kincsei,
Ti láttátok a fordulást az országházba.
Ember öltő ilyet nem ért 48. óta
És mikor majd ujjal érzük,
Amikor düllőre kérjük,
Ti szűrt forgattok.

Nem csoda a haza baja
Ha így ingadoznak rajta,
Ha rosszul megy ha eltörik,
A bizalmast úgy gyűlölik.
A becses személyét is tán
Megfeszítnék a keresztfán,
A tévelyedtek.
Akármit is mondjon szátok,
Nem hoztok ti ide átkot!
Mert azt mi meg nem engedjük,
Követnek a régít tesszük,
Mert ő azt meg is érdemli
Éljen köztünk Kecskeméti!
Éljen a haza!

Még hátralévő mindhárom versünkön egyazon, ceruzával írt dátum szerepel: 1905. jan. 15–17. Az elsőként¹¹⁸ idézettben (15. kép) Török Gábor politikai hovatartozása a téma, előtérbe kerül feltételezett kormánypártisága, amit Tisza Istvánnal fennálló kapcsolatával támasztanak alá. Éppen ezért olyat kell választani, „*kihez gyanú sem juthat*”, aki áldoz a választóért, s nem használja ki őt. Ilyen jelölt Kecskeméti Ferenc, legfőképpen, mert „*elvhez hű az, s lelkig igaz*”.

Kortés vers

Akármit beszél akárki
Török Gábor kormánypárti
Negyvennyolczas kapun megy be,
Tisza Pista regimentbe.

Bemenne ám de nem hagyjuk,
Idejében útját álljuk.
Mert ha az egyszer be juthat,
Elvet cserél, köpenyt forgat.

Együtt ebédelt Tiszával
Egész családjával:
Nagy lett köztük a barátság...
Most mi adjuk meg az árát?

48-ast kipróbáltat
A kihez gyanú sem juthat.
Mindig olyat választ Békés,
Nem csap jól be fiskárus ész!

Jól kinyitjuk a szemünket,
S nem veszítjük el az eszünket
Azt választjuk a ki volt,
Nincs munkáján semmi folt.

Választó társ most gondold el
Ki van hozzád: igaz szívvel
Azé ki tesz áldoz érted,
Vagy a ki kihasznál téged.

Volt nekünk derék követünk
Tartsuk meg és résen legyünk
Elvhez hű az, s lelkig igaz.
Ki eszén jár, ő rá szavaz
Éljen Kecskeméti!!!

Leginkább az ellenfél külső megjelenésével foglalkozik a címében is Kecskeméti Ferencet éltető¹¹⁹ kortesdalunk. Szinte minden versszakában említésre kerül „*rezes*”, „*borvirágos*” orra, ami bizonyára visszatetszést keltene az Országházban is. Végül a választókhöz szól: gondolják meg, ki a megfelelő, aki „*voksért rimánykodik*” vagy, aki „*imádkozik*”.

Éljen Kecskeméti Ferencz! (Kossuth Lajos dal, éljen a haza)

Békésen most nagy a vihar
A híres Török mit akar
Országházba akar menni,
Pedig abból nem lesz semmi
Abczug le vele!

De hát vajon miért bízik
Tán hogy az óra virágzik
Na Gábor ha eszed volna,
Nem vinnéd az országházba
A rezes orrod.

¹¹⁸ JMM Td 80.77.1 és 88.45.3.

¹¹⁹ JMM Td 80.71.1 és 88.45.4.

Mert hogyha ott meglátnának,
Mindenek rád bámulnának
Csudálnák hogy Békés város,
Hol vett oljan bor virágos
Orrú követet.

Három Isten van Töröknek
Nagyon sok ez ő kelmének
Nekünk csak egy az Istenünk,
Kecskeméti lesz követünk
Ő lesz követünk.

Menjen Török a maksárba
Úgyis az az ő temploma
Kecskeméti képviselőnk,
A jó Isten a segítőnk
Éljen Kecskeméti Ferencz
Éljen a haza.

Török Gábor rezes orra
Nem megy be az országházba
Kecskeméti a követünk,
Mindig imádkozik velünk
Elég ez nekünk.

Török voksért rimánykodik
Kecskeméti imádkozik
Melyik dicsőbb, melyik a szebb,
Melyik Istennél kedvesebb
Gondoljátok meg.

Utolsó versünk¹²⁰ az ellenjelölt, Török Gábor ügyvéd nevének népnévként való értelmezésére épül. A törököknek a magyar történelemben játszott szerepére utal, amit a kezdő és záró versszakban is kihangsúlyoznak: „*jön az ellen, rajtunk van a veszedelem*”. Közben felsorolják az ügyvéd támogatóit, mindegyiknél megjegyezve valami kivetnivalót. A sorban szerepel még természetesen a „*Gróf úr*” (valószínűleg Hoyos Miksa) és „*Tisza Pista*” is.

Kecskeméti kortes vers

Jön a török! jön az ellen,
Rajtunk van a veszedelem.
Jön a török, itt van már is,
Török Gábor a fiskális.

Hej a török, meg a tatár!
A magyarnak sok kárt tett már.
Utánok lett a hon pusztá,
Mindkettő a népet nyúzta.

Ne higj magyar a töröknek,
Se tatárnak se görögnek,
Akármit mond a plakátja,
Nem volt ez a nép barátja.

Általános szavazatzog,
A zászlaján most ott csillog,
De hogy érti ő ezt máskor,
Láttuk most a választáskor.

Jön a török, jön a basa
Nem mondják neki: csókjasa!
Csak az hangzik minden fele,
Abczug Török, mars, levele!

R. Nagy István a fővezér,
Bíróság vagy mi jár ezér?
K. Nagy bíró a nagy hassal,
Ő is marsol az egy vokssal.

Telegdi a futri ügyvéd,
Mutogatni kezdi körmét,
Egyháza romlásán gyászol,
No ő hozzá ez jól pászol.

Fiskárusok, Domokosok,
Hármasával nagy okosok,
Hivatal- és más vadászok,
Csütörtököt mond puskátok.

¹²⁰ JMM Td 80.69.1 és 88.45.7.

Morvai úr, a koloszsus
Olykor ő is negyvennyolczas
Ki úr, ott a helye annak,
Hol az előkelők vannak.

Száraz bölcs Szilágyi János
Nélküle a had hiányos
Oláh Miskát mint kerestem!
Már majd is kétségbe estem.

Ugri füles kis gigerli
Lássuk csak, fel kell emelni!
A táborban ő az őrszem,
Kaliczkába kis ökörszem!

Hát a másik? ahá ott van:
Ladányi is ott jön sorban,
Ő a tábor nagy dobossa,
Több a széle, mint a hossza.

Hát kend Andor Gergő bácsi?
Nincs is voksa, kendnek ácsi!
A fők közé sorakozott?
Lám hogy fel avanzsírozott!

Edelényi is ide ért
Egy kis választási seftért,
Kecskemétinek nem kellett.
Kortelkedik Török mellett:
Andorral ő a hang adó!
Eladó, mi van eladó?

Itt a törzskar hát a tábor?
Azt majd látni fogjuk máskor.
Leghátul a Gróf úr jár még,
S Tisza Pista mint az árnyék.

Török sereg tudjuk ezet,
Hajdanán sok csatát veszttet.
Oly csúfot nem vallott még sem,
Mint e had fog itt Békésen.

Fel polgárok itt az ellen
Rajtunk van a veszedelem
A jó zászlót el ne hagyjuk
Pénzért jogunk el ne adjuk,
Adjuk ki az utat néki
S mondjuk éljen Kecskeméti.

Az 1905. évi rendkívüli választáson végül Kecskeméti Ferenc képviselői mandátumát hosszabbították meg, és országos viszonylatban is az ellenzéki koalíció győzött. 1906-ban rendes választás következett, a békésiek ekkor újra a református lelkeszt tisztelték meg bizalmukkal, míg országosan fölényesen nyert a Függetlenségi és 48-as párt. Bár Kecskeméti Ferenc a következő választáson alulmaradt ellenfelével szemben (ez volt egyébként az országos tendencia: elégedetlenség a függetlenségi pártiakkal), 1916. április 21-én bekövetkezett haláláig lelkeszként továbbra is szolgált a városunkat. A régi békésiek emlékezetében daliás megjelenésű, szuggesztív egyéniségként maradt meg, szónoki tehetségét és jótékonykodását sokáig emlegették. A békési Rózsa-temetőben ma is őrzi emlékét bronz arcmásával díszített, fekete márvány obeliszkkal jelölt sírja.

FORRÁS

1000 év törvényei (www.1000ev.hu)
Békés című hetilap vonatkozó számai (Gyula)
JMM Td = Jantyk Mátvás Múzeum, Történeti Dokumentációs Gyűjtemény (Békés)
Vasárnapi Újság című hetilap vonatkozó számai (Budapest)

IRODALOM

SZABÓ 2001

Szabó F. (szerk.): Békési életrajzi kislexikon. Békés, 2001.

DANKÓ 1983

Dankó I. (szerk.): Békés város néprajza. Békés, 1983.

DURKÓ 1939

Durkó A.: Békés nagyközség története. Békés, 1939.

GERGELY-SZÁSZ 1978

Gergely A. – Szász Z.: Kiegészítés után. Budapest, 1978.

HANÁK 1985

Hanák P.: A letűnt alkotmányosság nyomában. *História*, VII/5–6. (1985)
Posztermelléklet.

HÁRSFALVI 1981

Hársfalvi P.: A választójog a polgári Magyarországon. *História*, III/2.
(1981) 32–33.

MÉL 1982

Kenyeres Á. (főszerk.): Magyar életrajzi lexikon. II. Budapest, 1982.

MÉREI 1971

Mérei Gy.: A magyar polgári pártok programjai 1867–1918. Budapest, 1971.

MNL 1980

Ortutay Gy. (főszerk.): Magyar néprajzi lexikon. III. Budapest, 1980.

SZABÓ 1985

Szabó D.: Választás és család Magyarországon a századfordulón. *História*,
VII/5–6. (1985) 44–46.

SZABÓ 1991

Szabó D.: Kortesdalok (avagy a választás, mint a poéták paradicsoma). In:
Somogyi É. (szerk.): Polgárosodás Közép-Európában. Tanulmányok Hanák
Péter 70. születésnapjára. Budapest, 1991. 229–240. (Társadalom- és Művelődéstörténeti Tanulmányok, 8.)

TÓTH 2002

Tóth J.: A békési református gyülekezet küzdelmes századai. Békés, 2002.

**Election campaign songs from Békés (1896–1905),
from the historical collection of the Jantyik Mátyás Museum**

– Ildikó S. Turcsányi –

Resume

In our paper, we have endeavored to make known the total local propaganda material to be found in our museum upon three consecutive electoral campaigns at the turn of the 19–20 century, which is in politics perhaps the most stirring period of the dualistic Hungary. Notwithstanding their message and literary value is insignificant.

nificant, the election songs reported in detail hold loads of information beyond measure upon the manners of the country elections, the social affiliation of people behind the candidates, the life of the epoch and the political relations. In addition to the election songs, there are also placards, parliamentary speeches, drawings and news reports in the background material of the parliamentary elections of 1896, 1901 and 1905 being discussed here.

We supplement the representation of the election songs from the millennium year with the articles of the *Vasárnapi Újság* (Sunday Paper) and the drawings of Mátyás Jantyk painter the eponym of our museum, which were published in the newspaper and illustrate the provincial campaign. After dissecting the election districts of the county we manage to find time here to deal with writing down the methods influencing the election (e.g., 'electoral geography'). The signers of placards and leaflets are the well-known local fellows of the period. Our brief survey of local history examines the support behind the candidates by social classes. We preserve also parliamentary speech from the representative elected.

From 1901, in connection with the document containing the division of electors of Békés by district, we examine the elective franchise of the epoch in detail. In addition, the political party life went on differently. We mention it at making known a candidate setting up minutes. We quote the press comments of the elections from the columns of the county newspaper entitled *Békés*. Apart from the election songs, we have parliamentary speeches from the representative elected.

We preserve the most election songs from the election of 1905. Sometimes these were made giving answers to one another. At making known the poems we tried follow some kind of order. Because of its importance of local history, we give full details of the course of life of Ferenc Kecskeméti reformed pastor having won the election.

The work is supplemented with picture pages with the drawings of Mátyás Jantyk painter and the photocopy of one election song per every candidate of all elections discussed.

S. Turcsányi Ildikó
Jantyk Mátyás Múzeum
H-5630 Békés, Széchenyi tér 4.
E-mail: turcsanyi.ildiko@freemail.hu

1. kép. A képviselőjelölt fogadtatása – Jantyk Mátyás festménye
(újságtévépről készült digitális fotó; eredeti méret: 21 x 31 cm)

2. kép. A kortesek – Jantyk Mátyás rajza
(újságtévépről készült digitális fotó;
eredeti méret: 7 x 10 cm)

3. kép. A képviselőjelölt programbeszéde
– Jantyk Mátyás rajza
(újságtévépről készült digitális fotó;
eredeti méret: 8 x 8 cm)

4. kép. A szavazatszedő bizottság előtt – Jantyk Mátyás rajza
(újságból készült digitális fotó; eredeti méret: 14 x 9 cm)

Kortés dal.

Vetés nélkül terem buzában a konkoly
Kedves jó magyarom elved mellett harcölj,
Csak azt nézd meg, ki a zászlót eléd tartja
Érdemes-e rá hogy saruid megoldja. A

Mert sok ám az apró — csiribiri ember
Ki a kegyelmedből jár felemelt fölél
S mihelyt leszavaztál többé rád sem ismer
S ha netán rá szorúlsz, vad parasztnak tisztel.

Nézd még ki mi jót tett eddigelé veled
Ki emelt védő íszót nyiltan is melletted.
Mert sok a barátod, de csak úgy négy szemközt
Mikor felhasználják mint valami eszközt.

Ne hagyj azért szemed szép szóval bekötni
Madárként a lépte hiszem nem fogsz meenni —
Bár a hívó nótát Török — Konkoly fűjja
Haggyad csak magára, meglásd hogy elunja.

Eljen Igaz Pál!

Dr. Drechsel.

5. kép. Igaz Pál megválasztására buzdító kortesdal az 1896-os választás idejéből
(az eredeti irat mérete: 17 x 10 cm)

19. é. 36. f.
4. S. 1.

D a l.

„Kossuth Lajos azt izente“ nótájára.

Magassan lengjen a zászló,
Eljen doktor Meskó László!
Képviselőnk csak ő lehet,
Minden más pirt tovább mehet.
Eljen a nemzet.

Független ember kell nekünk:
Meskó László a követünk.
Ki elvétől sose tér el,
Együtt érez nemzetével.
Eljen a haza.

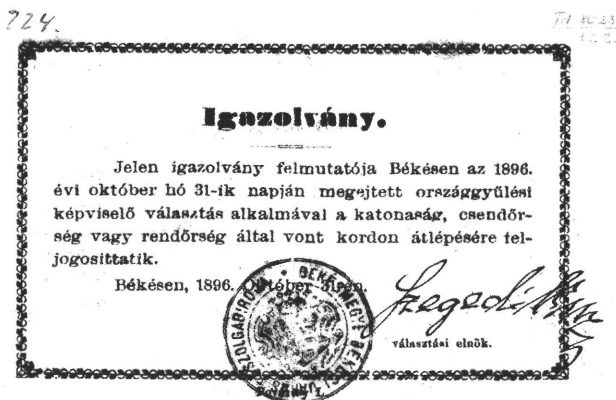
Hazánkat csak úgy szeretjük,
Ha Kossuth elvét követjük.
MESKÓ LÁSZLÓ Kossuth párti,
Legyünk hát méltó baráti.
Eljen a nemzet.

Tartsunk össze polgártársak,
Legyünk erősek és bátrak.
Hangozzon fel köztünk e szó:
Eljen soká MESKÓ LÁSZLÓ,
Eljen a nemzet.

1894

Fovászy L.

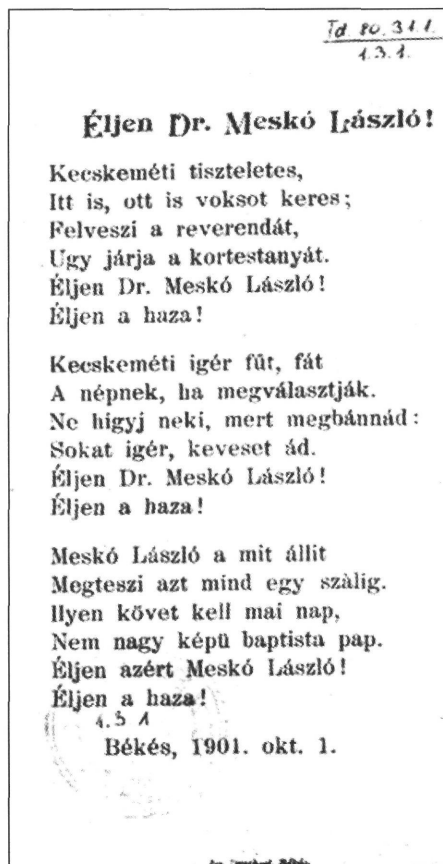
6. kép. Meskó László megválasztására buzdító kortesdal az 1896-os választás idejéből
(az eredeti irat mérete: 18 x 11 cm)

7. kép. Kordon átlépésére jogosító igazolvány 1896-ból
(az eredeti irat mérete: 10 x 15 cm)

8. kép. Meskó László díszmagyarban
(az eredeti fotó mérete: 26 x 21 cm)

9. kép. Meskó László megválasztására
buzdító kortesdal 1901-ből (az eredeti irat
mérete: 17 x 10 cm)

1901
Td. 80. 131
131

Kortes vers.

Dallam: Kossuth Lajos azt izente.

Meskó László már senkise. Ezután meg még anyjise. Nem ül be az Országházba Haza kerül Tótor-szigbe, Jó utat neki!	Kecskeméti ő, az a ki Tud a szavával győftani, Szívből beszél a szívhez szól Mindig helyt áll ő akárhol, Mindig jót akar.
Crew hordó, záros bődön Ép úgy nem kell Vincze Ödön, Dörg a szava de az csak szél. Mert nem érzi, a mit beszél Vincze csak beszél.	Kecskeméti nép embere. Övé a népnek éjjene. Már hiába is beszéltek. Kik a jögre vezették, Mindig a népet.
Egyezer a kormány mellett szól De látja, hogy így nem lesz jól. Hát fordít a köpönyegen, Nagyvanyolezat véd melegen, Nem a menek ő.	Elleneink ostromolnak, Reánk kigyót, békát szórának. Szemet, piszok a nép nekik. Hogyha őket nem követik, Köszönjük nekik.

4.31

Kecskeméti a hú barát,
Jól ismeri a nép baját,
Ösmeri is, tesz is érte,
Áldja meg az Isten érte
Éljen, éljen ő!

10. kép. Kecskeméti Ferenc megválasztására
buzdító kortesdal 1901-ből
(az eredeti irat mérete: 20 x 17 cm)

Td. 80. 131
131

Kortes vers.

Olyan szépen leng a zászló
Nem kell nekünk Meskó László,
Vincze Ödön kell minékünk
Csak ő lesz a mi követünk.

Ő megérti a nép baját,
Megérti a lelünk szavát,
Csak ő tudja mi kell nekünk
Ő legyen a mi követünk!

Ha megszólal Vincze Ödön
Őt hallani csupa öröm,
Könybe lábát tőle szemünk
Ő legyen a mi követünk!

Elmehetsz már Kecskeméti
Meskó inueu vedd mēn ki,
Nem kívánunk nem szeretünk,
Vincze Ödön lesz követünk!

11. kép. Vincze Ödön megválasztására
buzdító kortesdal 1901-ből
(az eredeti irat mérete: 17 x 10 cm)

Td. 80. 481.
132.

Szabad-jegy.

Melylyel megengedettik, hogy

Kohay Béla ur

f. évi okt. 2-án, vagyis az országgyűlési képviselőválasztás napján a kordonon belől és kívül szabadon közlekedhessen.

Kelt Békésen, 1901. okt. 2.

KONKOLY JENŐ, vál. elnök.

12. kép. Kordon átlépésére jogosító igazolvány 1901-ből
(az eredeti irat mérete: 11 x 6 cm)

Tolna 1905. Id. 80. 49. 1. 4

Választási dal.

(A „Tekintetes úr” dallamára.)

A Fekete-Kőrözs felől hej! be rosz szél fúj:
 Kecskeméti hétfő óta mérgesen dül-fül.
 Hiába akarta Márkot,
 Nem birt neki elég pártot
 Összeszedni a hata.mas

Tiszteletes úr!

Nem bizik már, hogy zöld galylyal zöld ágra juthat!
 Mozgósítja hí bandáját, toll után futtat;
 Tépik a sok tyúkot, libát,

Tiszteletes úr!

Fényes csizma, hencgés nem imponál nekünk!
 Bujtogatást, fenyegetést szívből megvetünk!
 Rágalmazás, zászló-lopás,
 Névtelen levél, itatás
 Mind hiába! Nem lesz követ
 Kecskeméti úr!

Igaz szívú, bátor lelkű férfi kell nekünk!
 Nem is lesz más, csak Hoyos gróf a mi követünk!
 A Nemzetért akar élni,
 Többet tenni, mint beszélni!
 Meg is választjuk követnek!
 Éljen Hoyos gróf!

13. kép. Hoyos grótot éltető kortesdal 1905-ből – részlet (az eredeti irat mérete: 34 x 10 cm; összehajtvva középen)

Id. 80. 43 1. 4

D a l.

Nagy Beresényi Miklós nótára.

Szép a violának illatos virága,
 De sehogysem illik Ferencz kalapjára.
 Minek papnak a szép virág? . .
 Forgassa csak a bibliát.

Szép a magyar mente sastollas kalpaggal.
 De sehogyse pászol a reverendával.
 Minek papnak a díszmagyar
 Maradjon pap, ha jót akar!

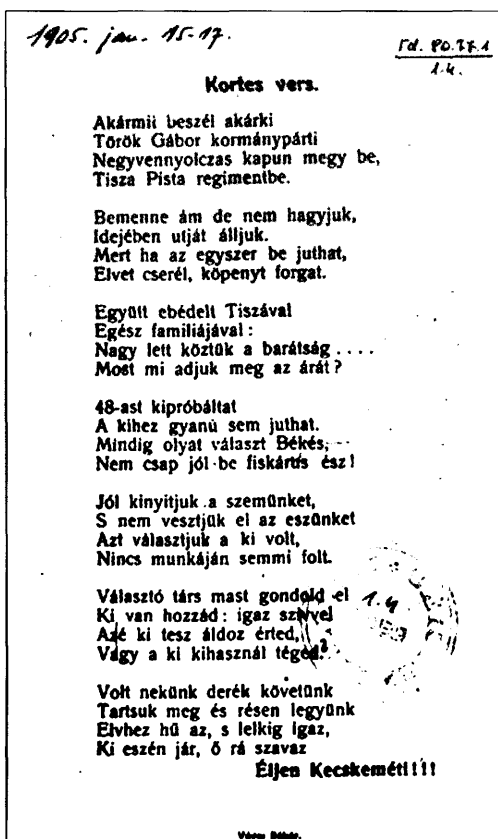
Szép az országházban védni az igazat,
 De nem szép másokra köpködni a sarat.
 Nem szép papnak ügyet tenni,
 Ezért kár volt oda menni!

Szép a nép bizalma s azzal dicsekedni,
 De Ferencz erről most neked le kell tenni.
 Ki papnak rossz, rossz követnek,
 Ferencz téged elkergetnek! . . .

A. 4

Éljen Dr. Török Gábor!

14. kép. Török Gábort éltető kortesdal 1905-ből (az eredeti irat mérete: 16 x 11 cm)

15. kép. Kecskeméti Ferencet éltető kortesdal
1905-ből (az eredeti irat mérete: 17 x 10 cm)